

DELAVRANCEA

■ HAGI ■

TUDOSE

COMEDIE IN IV ACTE

„MINERVA“, BUCUREȘTI

HAGI-TUĐOSE

DE ACELAȘ AUTOR

SULTÂNICA

HAGI-TUDOSE

PARAZIȚII

ÎNTRE VIS ȘI VIAȚĂ

LINIȘTE. — TRUBADURUL

APUS DE SOARE, dramă în IV acte.

VIFORUL, dramă în IV acte

LUCEAFĂRUL, dramă în V acte

IRINEL, piesă în III acte

DELAVRANCEA

MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

HAGI-TUDOSE

COMEDIE IN IV ACTE

BUOUREȘTI

«MINERVA», INSTITUT DE ARTE
GRAFICE ȘI EDITURĂ, B-DUL ACA-
DEMIEI, 3—STR. EDGAR QUINET 4.

1913

Biblioteca Centrală Universitară

București

Cota

61827

Inventar

342 778

HAGI TUDOSE
MATACHE PROFIREL
JENICĂ PĂUNESCU
CULAIU
GUSI
I-IUL ÉPITROP
AL II-LEA ÉPITROP
POPA ROȘCA
UN CERȘETOR
UN CÂRCIUMAR
UN PASTRAMAGIU
UN BRAGAGIU
I-IUL BĂIAT
AL II-LEA BĂIAT
I-IUL ȘTRENGAR
AL II-LEA ȘTRENGAR
AL III-LEA ȘTRENGAR

B.C.U. Bucuresti

C342778

Mahalagii. — Mahalagioaice

Decembrie 1913

ACTUL I

La dreapta biserica S-ta Troiță cu patru stâlpi de peatră la intrare. De jur împrejur firide cu sfinți. Ziduri groase o înconjură, cel din față dărâmat mai mult de jumătate. În curtea bisericii, morminte, cruci și pomi roditori. Mai în fund de biserică trei plute bătrâne. O șosea prăfuită, cu găuri și cu gropi, se pierde în depărtare. Impotriva bisericii, o casă veche, învălită cu olane, cu prispă lată, c'o ușcioară și c'o singură fereastră cu fiare groase. E locuința lui Hagi Tudose. În șir cu ea, pe un mal teșit, cotind după șosea, o cârciumă, o bragărie și o stanție de scânduri cu cârnați uscați atârnați în cuie și cu teancuri de pastramă pe tarabă. Ulicioare și trecători printre case, pe după plute și pe după curtea bisericii. În stradă, copiii se joacă ca la ei acasă. Femei zorite, cu legături și cu donițe în spinare, se încrucișează, își dau bunăziua și-și caută de treabă. La orizont, prin prăfărie, se zăresc o mulțime de turlle.

SCENA I

Doi băeți, în cămașe, cu pantalonii sumeși și dăsculți, smăcesc zmeurile înălțate.

PRIMUL BĂEAT

Se umflă vântul, ha, ha, se umflă...

AL DOILEA BĂEAT

Dă, Doamne!

PRIMUL BĂEAT

D'ar bate și diseară, aș trimite un răvășel pân'la
Lună...

AL DOILEA BĂEAT

Și eu până dincolo de Lună, în slava cerului...

PRIMUL BĂEAT

Eu și mai sus... Pân' la Dumnezeu!

AL DOILEA BĂEAT

Î... e păcat!

PRIMUL BĂEAT

În glumă... n'am zis adevărat...

AL DOILEA BĂEAT

O-ho! al tău face calpac...

PRIMUL BĂEAT

Nu... e jucător... Haide, alivanta!.. Încă o dată,
și mai, de patru-ori în șir...

AL DOILEA BĂEAT

Î... câtă gușa face!

PRIMUL BĂEAT

Innadins... gură suitoare... Altfel nu s'ar în-
vârti ca un burghiu...

AL DOILEA BĂEAT

Oi sireacu, cum întinde al meu!

PRIMUL BĂEAT

E din două ș'are gură trăgătoare...

AL DOILEA BĂEAT

Dacă ne-am luă la 'ncurcare ?

PRIMUL BĂEAT

Haide !

AL DOILEA BĂEAT

Numai ! de coadă... Nu, să nu'l pui pe sfoară...
Nu vreau... Nu așa... (Incepe să scâncească) Tu, ai
ață mai multă...

PRIMUL BĂEAT

Ș'al tău e mai mare...

AL DOILEA BĂEAT, speriat.

Te spui l'alde mama...

PRIMUL BĂEAT, râzând.

Hop! hop!.. I-am pișcat codița!

AL DOILEA BĂEAT, smăcînd.

Ce dracului... Al meu stă ca o lumânare...

PRIMUL BĂEAT

Ale! hop!.. Încă nițică!

AL DOILEA BĂEAT

Nu mă, nu așa, că mi-l dai în cap... (Incepe a urla)
Mamă! Fă, mamă fă!

PRIMUL BĂEAT

Mă-ta! Ce prost! Cum bâzâe! Cogeamite mă-gădău!.. El zice și el plânge... Na, na, mă dau la o parte...

AL DOILEA BĂEAT

Da' ce...? Tu ești mai mare...

PRIMUL BĂEAT

Și zmeul meu e mai mic...

AL DOILEA BĂEAT, smăcîind și la dreapta și la stînga.

Da, dar e jucător, nu stă țeapăn ca al meu, lovi-l'ar boala să'l lovească...

PRIMUL BĂEAT

Iar se umflă vîntul... Bine că bate spre Dobroteasa, că dacă-ar sufla spre Vitan, ar trece peste casele lui Tudose...

AL DOILEA BĂEAT

Ei, și?

PRIMUL BĂEAT

Nu știi ce hain e... Zi că zmeul tău ar cădea în grădina lui, la spatele casei... Ce crezi, că l'ai luă, așa, cu una cu două?... Acum câteva zile vîntul adiea într'acolo. N'am de lucru? Ți dau, Ți dau sfoară, pînă ce gușa se prelinse de casele lui Tudose... și, haț, se prinse între două olane. Trag eu, trag, nimic. Vîntul căzù, și mă uitaiu la zmeu cum se clătina ca un om care ar da din cap supărat. Și se lăsă, și se lăsă, pân' nu se mai

văzû. Eu, zbughi peste gard. În grădină mă uit, mă uit, și'l văz în vârful unui prun. Dau să mă urc... Tudose!... — «Cin' e-acolo?... Ce cauți pungașule?... Ai să-îfunzi pușcăria!» Impietrese. — «Nea Tudose, zmeu, zău, zmeu!» El: — «Prunul pestricior, ocașule!... Să'ți umpli sânul cu prune, hai?... Eu sapă'i, udă'i, curăță'i, ca să te spânzuri tu în ei?... Stai-mi-te, hoțomane, c'am să'ți rup oasele!» Și puse mână p' un reteveiu. Mie nu mi se vedeau picioarele. El, svârr... M'ar fi cotonogit de mă nemeria... Peste gard, și bâl-dâbâc dincolo... Nu m'am oprit decât în poarta noastră. Și lăsaiu dracului și zmeu, și sfoară, și tot... E hain topenie, coșcova bătrână...

AL DOILEA BĂEAT

Și zmeu?

PRIMUL BĂEAT

A treea zi un băeat îl întindea dincolo de Crucea de Peatră. Zic: — «Mă, zmeul meu!» El: «Ce, mă?... Da, hi-hi!... Vez-că nu l'am cumpărat dela un unchiaș?» — «Dela moș Tudose?» — «Nu'l cunosc și nu știu cum îl chiamă...» A! e-afurisită pielea pe el...

AL DOILEA BĂEAT

Haiti! Mi-a scăpat!

Aleargă țipând.

PRIMUL BĂEAT

Bă... Nu te lăsa, bă...

Se face nevăzut după primul băeat.

SCENA II

GHERGHINA PROFIREL și TUĐOSE. Mai departe UN CERȘETOR, orb și surd, în poarta curții bisericii din care n'a mai rămas decât doi stâlpi.

Sfânta slujbă s'a sfârșit. Lumea ese potolit, se închină, se 'mprăstie și dispăre. Preotul *Roșca*, ceva mai târziu, după ce se întoarce cu fața spre răsărit, face trei cruci și pleacă.

Gherghina Profirel, cănită, sulemenită, cu sprincenele lipite, cu rizil pe cap, cu câte doi cărlionți la amândouă urechile, se încearcă să iasă pe ușa bisericii. Malacovul o împiedică. Tudose, în dreptul ușii, c'o scurteică de lastic îngălbenită de soare, hărtănită pe poale, și din care n'a mai rămas nici un petec de blană; c'o pălărie moale, a căreia formă nu se mai știe de vechime, și c'un băț adus la vârf în chip de baston. Cu ochii vii supt niște sprincene stufoase, cu ochelari mari, cu barba căruntă, rară și prelungă în bărbie, cu părul nepieptănat și atârănând vițioane. Tușește din când în când.

GHERGHINA PROFIREL, dând să ieșă.

Tudose, Tudose... apucă de malacov...

TUĐOSE

Sărut mâna... s'apuc...

GHERGHINA PROFIREL

Incet, binișor, mai la dreapta... Au! să nu se vază... păcatele mele... (Răde). Ce-ar zice dumnealui dacă ar vedea că mi se vede?

TUĐOSE, muncindu-se cu malacovul.

Ce să se vază?

GHERGHINA PROFIREL

Ei, și dumneata! (Răde). 'Tă-te norocul să te bată...

TUĐOSE

Norocul? Unde-am avut eu noroc!

GHERGHINA PROFIREL

Tuđose, nu supără pe Dumnezeu!

TUĐOSE

Norocul l'a luat «dumnealui»... jupânul...

GHERGHINA PROFIREL, înțepată.

Care jupân?... Profirel?... O mai fi și bo-e-rul!

TUĐOSE

Mă luă gura pe dinainte... Să erți și dumneata...
De treizeci de ani în slujba jup... boerului...

Isbutește să scoată pe Gherghina Profirel.

GHERGHINA PROFIREL

Uf... (Se șterge de nădușeală)... Bine că scăpaiu...
Tuđose, oi fi murdară pe unde-va?

TUĐOSE, învârtindu-se împrejurul ei.

Pe un' să fii? Pe nicăeri... A, ba da... pe
poale... Câteva picățele de ceară...

GHERGHINA PROFIREL

Bătu-le-ar Maica Precista de mahalagioaice...
Bine că nu mi-au dat foc!... D'aea e rău cu po-
porul! Poporul cu ale lui... (Măret) și noi cu ale
noastre!

Pornese încet spre poartă. Gherghina șchioapătă, o strâng ghetetele.

TUĐOSE

Bunătat' de rochie... Cât o fi costând?

GHERGHINA PROFIREL

Şase sute de lei în cap... E din lipiţcani...

TUĐOSE, tresărind.

Şase sute? Oi, oi, oi!.. O prăvălie întreagă... în care ar intra mii de coţi de găitan, de şunur şi de ceaprazuri!

GHERGHINA PROFIREL, fudulă.

E de mătase groasă — groasă e bună — şi băţoasă, băţoasă, că stă 'n picioare când o iau din cuier ş'o pui lângă mine...

HAGI-TUĐOSE

Şase sute de lei!

GHERGHINA PROFIREL, cu ifose.

Brăţara — asta din dreapta — mă ţine trei mii de lei...

TUĐOSE, pare'ar fi călcat p'un cărbune.

Nu mai spune!

GHERGHINA PROFIREL

Nu vezi ce safir? Cât oul de porumbiţă.

TUĐOSE, privind în toate părţile.

Taci, să nu te-auză vr'un pungaş!... Cu-coa-nă Gherghino!

GHERGHINA PROFIREL, îl oprește c'un gest.

Mă rog, mă rog... Cocoana Jorjeta !

TUĐOSE, rușinat și cu necaz.

Da, în-da...

GHERGHINA PROFIREL

Și-a din stânga — partea inimii — cu aceeași
peatră, împresurată cu diamante, cinci mii de lei...

TUĐOSE, cu ochii holbați.

Coană Jojetro, fie'ți milă... îmi cade dambla !

GHERGHINA PROFIREL, încântată de efectul produs.

Mi le-a dat dumnealui, estimț, de ziua mea...
Se poartă... E la modă... Am peste două-zeci de
brățări, și lanțuri, și midalioane, și cercei, și colane,
și bolduri... Ce e în sipeturile mele... î-î-î-î...

TUĐOSE, închinându-se.

Doamne, Doamne ! (Aspru) Rău, rău faci cocoană,
de nu deschizi o prăvălie ! (Gherghina râde). Le-ai dăs-
face pe cele care nu se mai poartă... Î, ce de bani,
ce de bani ! Cum dă Dumnezeu la unii cu nemi-
luita !.. Mi s'ar usca mâinile dacă-aș purtă...

GHERGHINA PROFIREL, râzând.

Brățările ?.. Frumos ți-ar ședeă... Ei, bravo, zău !
Es pe poartă și dau de cerșetor.

CERȘETORUL, mai mult gol până'n brâu, c'o căciulă 'n poală.

Miluiți-mă și pe mine!.. Așa să vă ajute ziua de astăzi!

TUĐOSE, aspru și țăcănit.

Pomană, toată ziua pomană! De te-ai potrivi lor ai face scurtă la mână...

GHERGHINA PROFIREL

Crede moșule... O să-ți dea dumnealui...

TUĐOSE

Nu i-a mai da... La meșteșug, nu la pomană...

GHERGHINA PROFIREL

E orb și n'aude...

TUĐOSE

Ei, orb, orb!.. Nu știi ce șireți sunt... Unii își cârlesc ochii cu cocă, își strâmbă mâinile și picioarele... Și strâng, strâng, și îndeasă banii la chimir... Și noi muncim, muncim, și tot săraci lipiți pământului!

GHERGHINA PROFIREL

Ei, ei, Tudose, nu mai spune... Când eși boeru din tovărășia dumitale, își trase partea lui 20.000 de galbeni, și-ți rămase 15.000 și pe deasupra găitănăria cu toată zestrea ei...

TUĐOSE, prins de frică.

Siiit... Mai încet cocoană Jojetro, ce, vrei să mă nenorocești?... Așa e, mi-a dat... (Aspru) Dumnezeu să-i dea sănătate!... Eu, ca prostu, i-am băgat în negoț, și banii din negoț sunt ai tutulor numai ai tăi nu sunt!

Se închină și se roagă mișcând buzele.

GHERGHINA PROFIREL

Tuđose, bre Tuđose, mai bine apropietar...
Dela moșia Isvoarele, 15.000 de lei...

TUĐOSE, uimit și cu glasul pe jumătate.

15.000 de lei!

GHERGHINA PROFIREL

Dela Malu-Spart, 27,000 de lei...

TUĐOSE, abia șoptind.

27.000 de lei!

GHERGHINA PROFIREL, grozăvindu-se.

Cu cei 20.000 de galbeni, dumnealui, cumpără chilipir, dela un fecior de bani gata — un filfizion — o moșie care face de trei ori p'atăta, bez balta și pădurea... Alaltăeri ne pică un arendaș cu 40.000 de lei...

TUĐOSE, frângându-și mâinile.

Ce noroc!... Patru-zeci de mii de lei!... O!
ce noroc!

GHERGHINA PROFIREL

N'ar arenda-o pentru nu știu ce în lume... O învârtește cu... Ah! cum ciorile se zice... Stai, stai... A, c'un intendant, ca și pe celel'alte, și pe d'asupra lor Jenică Paunescu, de, grămăticul nostru... Il plătește bine, dar și face, n'am ce zice... De ce n'ai cumpără și dumneata o moșie?

TUDOSE

Cu ce? Cu nuci? N'am n'am de unde!

GHERGHINA PROFIREL

N'ai, n'ai... Mi-a spus mie boerul meu...

TUDOSE, repede.

Ce ți-a spus? (Aspru) Mă'i fi crezând și dumneata cu parole?

GHERGHINA PROFIREL, șireată.

E, știi dumneata...

TUDOSE, hotărât.

Nu știu nimic! N'am după ce bea apă!

GHERGHINA PROFIREL, făcându'i cu ochiul.

E, n'ai! (Il trag de mânecă. Tudose se pipăe să nu'i fi rupt mâneca, apoi o privește lung, vroid să schimbe vorba). Și ce te uiți așa la mine... (Râde) Iți plac, hai?

TUDOSE, incurcat.

Ba, nu...

GHERGHINA PROFIREL, r z nd.

Cum, nu ?

TUĐOSE

Ba da... (Se scutură uŐor) Cum să zic... Parc' aveai o alunii  la sprinceana dreaptă, Ńi-acum e la sprinceana st ng ...

GHERGHINA PROFIREL, r z nd.

Nu Ńtii comedie... Mie imi sunt urite foc, că nu le pot suferi... Am ras'o incet, incet, Ńi de unde era in partea dreaptă m'am pomenit cu ea n partea st ng ...

TUĐOSE, cu'n sur s de neincredere.

Auzi minune !

GHERGHINA PROFIREL

342.778
Ti-i-i, Ńi dumnealui... s'a intins la vorbă 'n biserica... Tudose, vezi, nu vine... (Toemai atunci apare Ńi Matache Profirel). Ci hai, frate... Abia te miŐci...

SCENA III

AceeŐi Ńi MATACHE PROFIREL. Profirel, un om in v rst  ras, cu must ti, cochet imbrăcat, cu joben, cu redingotă, cu jiletcă albă Ńi cu flori in relief. Cu baston de abanos Ńi cu m nerul de fildeŐ, cu lanŐ de aur Ńi cu inele mari la am ndou  m inile. Vine fuga, g f ind.

MATACHE PROFIREL

Viu, viu, dr guŐ ... Iacă-mă's... O ceorov eal  in biserica... Jenică Ńine una că ar fi mai fru-

moasă zugrăveala a nouă, — Gusi, zor, că e mai grozavă a vechiă...

CERȘETORUL

Milostiviți-vă creștini de Dumnezeu... că am ochi și nu văz, am urechi și n'auz... De unde dați să isvorască...

MATACHE PTOFIREL. căutându-se în buzunar.

Bietul orb...

GHERGHINA PROFIREL

Ne ceru și noă, și n'avui...

TUĐOSE

Nici eu n'avui!

Profirel aruncă în căciulă cerșetorului o băncuță de 50 de bani.

TUĐOSE, parc'ar fi ars.

Ce faci jupâne? O băncuță de 50 de bani?

MATACHE PROFIREL

Sărbătoare mare... Sfinții Impărați...

TUĐOSE, căutându-se în buzunar.

Dacă i-aș schimba-o, că tot nu vede el...

MATACHE PROFIREL

Vede Ăl-de-Sus!

GHERGHINA PROFIREL

I-i, Tudose, nu știi și dumneata... boerul tot boer!

TUĐOSE, supărat.

Așa 'i-învățăm hoți... Întră prin curțile oame-
nilor... «Milu-i-ți-mă și pe mine»! Și șterpelesc
ce-apucă... Ba și ucid când îi prinzi... (Scuturându-se.)
Ih! nu trebuie, nu trebuie!

Tudose rămâne cu ochii țagla în căciula cerșetorului. Profirel nu
bagă de seamă.

MATAACHE PROFIREL

E, și ce vorbirăți dumneavoastră?

GHERGHINA PROFIREL, veselă.

Ii spusei lui Tudose istoria cu alunitețele mele...

MATAACHE PROFIREL

De necrezut... I-a răsărit din senin două, una
între sprincene și alta pe bărbioară... Să tot fie
d'atunci vr'o... douăzeci și cinci de ani...

GHERGHINA PROFIREL

Ce vorbești?... De un' să fie?

MATAACHE PROFIREL

Ba sunt, că ne cununaserăm noi de cincispre-
zece...

GHERGHINA PROFIREL, cam supărată.

Ei, zi c'ar fi... Da' nu e!... Ei, ce? Omul e
de cât l'arată fața, nu e de cât e... și pace!

MATACHE PROFIREL

Tuđose, un' te uiți? Ascultă colea...

TUĐOSE, tresărind.

Ascult, ascult...

GHERGHINA PROFIREL, răsând.

Doamne! li rămăseseră ochii în căciula cerșetorului!

MATACHE PROFIREL.

Ei, dom'le, ce să spui? Taie alunițele de ici — că dumneaei nu-i plac — adouazi răsar dincoace... Și tot două... Mă crezi?... Tot alea!... Dar să știi, Jorjico neică, că d'acum încolo s'a isprăviit!... Am ascuns și bricele și bricegele...

GHERGHINA PROFIREL, răsând.

Ei, ași!

MATACHE PROFIREL

Ași, ne ași... Inchipui-ți, frate Tuđose...

GHERGHINA PROFIREL, aparte, strâmbându-se.

De unde și până unde, frate... Deh!

MATACHE PROFIREL

...c'o apucă așa pe dumneaei... și ia briciu... și se'nchide singurică 'n cămara de găteală, din prânz până noaptea... și taaae la alunițe... și se culcă infofolită... ci-că-o doare...

TUĐOSE, c'un surâs de neîncredere.

Ce ești copil, coană Jojetrô ?

MATACHE PROFIREL

De !

GHERGHINA PROFIREL

Așâ sunt eu... Am o ciudă pe ele... (Se prefăce
că și le-ar smulge) Uite, ui-te, nu știu ce le-aș face...

MATACHE PROFIREL

Și briciul meu ascuțit... Umbli azi, umbli mâine...

TUĐOSE, mucalit de serios.

Până te tai...

GHERGHINA PROFIREL

Ferit'a sfântul !... Știu eu...

TUĐOSE

Zi mai bine : Doamne ferește !

MATACHE PROFIREL

Eu nu vreau puiculiță, mă'nțelegi ?... Lasă, lasă
mofturile... Mie așa 'mi placi, c'o aluniță supt
sprinceana stângă și alta supt buza de jos...

GHERGHINA PROFIREL

Biine ! Să știi că nu mai puiu mâna pe briciul
d-tale... Jenică, vine ?

MATACHE PROFIREL

Ștreqarul nostru de grămătic s'a pus la lafuri...

TUĐOSE

Să'i spui eu, jupâne...

GHERGHINA PROFIREL

Parc'ar fi jupuit vacile...

MATACHE PROFIREL, ușor muștrător.

Drăguță!... Ți... (Mângâetor) Sosește el până s'ajungi mata acasă, până să pui robdișamburu, până una alta... Ce grămătic, halal să'i fie! Scrisul lui ca mazăricea, numerile lui ca mărgăritărelul, socoteala lui... oglindă, nu alt-cevă...

TUĐOSE

Ai avut parte...

GHERGHINA PROFIREL

Da' ce parte!... 'Mnealui ține una c'ar fi potrivit cu Fifica...

TUĐOSE, tresărind.

Jenică?

MATACHE PROFIREL

Cum de nu?... Eu ce eram? Și de unde am plecat?

GHERGHINA PROFIREL

Te rog, te rog nu mai începe!... Matale totdeauna ai fost cu dare de mână... Zi mai bine că

pe Fifica n'ar trage-o inima... De, Jenică deștept baiat, n'am ce zice, da' nu știe franțuzește... U! da' a prins de veste numai decât, după ce i-am spus... Și un' și-a luat niște cărți, și toată ziulica, când poate: «Vu zeme la mizon? — Vui. — E vu? — Mua le jardin...» Și câte și mai câte...

TUDOSE

Nu mai spune!

MATACHE PROFIREL

Din auzite și i turue gurița... Dășteaptă mama focului...

GHERGHINA PROFIREL

Zău așa!... Se topește după Fifica... Și n'ar spune să'l tai!... Ei drăcie, ce foame m'apucă, că, pardon, imi chiorăe mațele, nu altceva... Uf! și mă strâng ghetele de'mi scapără ochii, mi-e frică să nu mă dea în reumatism...

MATACHE PROFIREL

Ei, fugi d'acolo!

GHERGHINA PROFIREL

Cum oi ajunge acasă... la lighian... picerile în apă rece... Imi lasă gura apă când mă gândesc... Nene, brațeta...

MATACHE PROFIREL, luând de mână.

Ți-ar da neica, dar...

GHERGHINA PROFIREL, rãzãnd.

Așa e... Se strãmbã malocovul... și se vãd
bibilurile... și e de rușine...

MATACHE PROFIREL

Vezi bine!... Hai, hai, s'o ducem pãn la trãsura...

TUĐOSE

S'o ducem?... Și d-ta?

MATACHE PROFIREL

Unde am loc... De cãnd cu malacoavele, dum-
neaei într'o trãsua și eu într'alta...

GHERGHINA PROFIREL

Sã ne apropiem binișor, pe la spãtele trãsuri...
Am doi bidivii... mãnãncã jeratic, dar sperioși,
sperioși... Inchipui-ți cã nu s'au deprins cu mala-
covul meu... (Rãde) Sar, sar cãnd mã vãd, sar ca
niște bãtãioși... (Serios) O datã mi-a venit leșin, în
podul mogoșoaei, în dreptul miresei cu pantofu'n
mãnã... Tuđose, sã'i spui lui Jenicã cã sunt lihnitã
de foame...

TUĐOSE

Cum de nu... chiar acum...

Profirel și Gherghina se duc pe dupã zidul din stãnga bisericii.

SCENA IV

TUĐOSE ȘI CERȘETORUL

TUĐOSE, ducându-se repede la cerșetor.

Măă... (Îl atinge cu bățul) Măăă...

CERȘETORUL, tresare.

Mi-lui-ți-mă și pe mine, creștini buni și îndurători!

TUĐOSE

Măă, unde e băncuța?

CERȘETORUL

Faceți-vă milă și pomană...

TUĐOSE

Pomană, pomană, tot la pomană vă gândiți!

CERȘETORUL

Nu treceți pe lângă-un orb, voi cu ochi și cu vedere...

TUĐOSE, cu desgust.

Noi care vedem strângem pentru voi care nu vedeți... î!

Es din biserică, Gusi, cei doi epitropi și Jenică Păunescu, și se opresc în fața celor patru stâlpi de piatră.

SCENA V

GUSI, PRIMUL EPITROP, AL DOILEA EPITROP., JENICĂ
PĂUNESCU, TUĐOȘE ȘI CERȘETORUL.

GUSI, îmbrăcat ca pre vremea vechiă.

Poftim incoa, domnule Jenică... Tudose, fă-te
incoa, să judecăm pe domnișorul...

TUĐOȘE

Ce s'a întâmplat?

GUSI

Auzi d-ta, d-l Pă-u-nescu...

JENICĂ PĂUNESCU, răsând.

Pă-u-nescu... Ei, și?

GUSI

S'a-îmbrăcat nemțește... Pantalonii, crapă 'n
picioare... haina, țipă 'n spinare... fișca 'n mână...
freza 'ntr'o parte... și ochelari 'n nas!... Să uită
chiorâși — ca o găscă când plouă — la bătrâni
noștri sfinți! Ei, d-le Jenică, nu numai pe dinafară
ci și pe dinăuntru te-ai înstrăinat de neamul tău!

TUĐOȘE

Vai, vai, vai, vai!

PRIMUL EPITROP

Ba ce, zău!

AL DOILEA EPITROP, repezindu-se în vorbă.

Că-că-că... a-a-a-așa e!

JENICĂ PĂUNESCU, ironic.

Vorbește, d-le Gusi, că vorbești frumos...

GUSI

Mă-ta d'ar fi fost nemțoaică și tat'tău talian,
n'ai fi eșit mai cu moț...

JENICĂ PĂUNESCU

Domnule Gusi, — dă-te și peste cap, — nu'mi
plac sfinții d-tale... sfântul Gheorghe și sfântul
Niculae...

TUĐOSE

Auzi, auzi!

GUSI, revoltat.

Sfântul Gheorghe?... Și ce vitejește stă pe cal!
Cum străpunge balaurul, par'c'ar ucide oomidă,
nici că se sinchisește! Dar capul archiereului Ni-
colae... Ce mândrețe de bătrân!... Nenișorule, o
să trăiți mult și cu d'alde d'astea n'o să vă mai
întâlniți!... În ziua de astăzi... vardie națională...
barabanci... tri-liu-tiu-tiu... la dreapta, la stânga...
drepti!... Iar sfintele locașuri vor rămânea pustii
și voi tot pustii o să rămâneți!

TUĐOSE

Ca din carte vorbește ctitorul!

PRIMUL EPITROP

Dă-te prins, dă-te bătut! Nu te pune cu citorul!

AL DOILEA EPITROP

Că-că... te-te-te fa-fa-face puz-puz...

GUSI

Nu'ți plac zugravii noștri... meșterul Enache al meșterului Gună, meșterul Andrei de peste Olt și meșterul Gavril din Buzău fiul meșterului Stănilă, după neamul lui din munții Neamțului... Ei, care'ți place?... Ba nu, ba nu, spune că n'am să te taiu...

JENICĂ PĂUNESCU

Mie? Imi place Tătărăscu... (Pe Gusi'l umflă răsul.)
Zugrăvește sfinții ca pe mine, ca pe d-ta...

TUĐOSE

O! na!

GUSI, cu mânie.

Da? O-ho-ho! Da? Eu, sfânt? D-ta, și sfânt?...
Eu cu grăsimea asta... vai de păcatele mele!...
D-ta... O! Doamne, Doamne! (Toți se închină afară
de Jenică) D-ta? Pe d-ta nici ladul nu te primește!

TUĐOSE

Ba'l primește! De ce să nu'l primească?

GUSI, cu emoție.

Sfinții, neică, trăiau cu păgânii, cu fiarele, cu rădăcini, cu rouă, flămânzi, însetați, cu rugăciuni, cu ochii la cer, subțiri, uscați, străvezii, între viață și moarte, așteptând la voia întâmplării să pieie vedenia de canun a lumii aceștia și să treacă la lumina bunătății ălei fără de 'nceput și fără de sfârșit!... Meșterul care ticluțește pe sfinți ca pe d-ta, nu știe ce face, face prost și face prostii!

TUĐOSE

Da, da!

JENICĂ PĂUNESCU

Taci, nea Tudose...

AL DOILEA EPITROP.

De-de-de ce s-s-s-să...

JENICĂ PĂUNESCU

Na! mi-am căpătat beleaua!... Nu te supăra d-le Gusi...

GUSI

Ce supărare, ce belea?... (Infigând degetul) la uita-te coleă, zugrăveală! — Vorbește lamur, să spargă urechile celui mai spurcat idol! — Cum se agață dimonii de talerul dreptilor!... Dar ei, tot mai jos, tot mai jos la cântar, căci o faptă bună ridică și dă peste cap doi draci și mai bine... Nu vezi că aceștia au fost buni și milostivi...

PRIMUL EPITROP, înfigând degetul.

Nu vezi c'au fost buni și milostivi?

GUSI

... și n'au râvnit la ale altuia, și n'au zavistiit,
și n'au furat...

TUDOSE

Firește... n'au furat, au câștigat...

GUSI

... și n'au luat numele Domnului în deșert...

TUDOSE

De ce să'l iea..?

GUSI

... și nu și-au pus nouă băeri la pungă...

TUDOSE

Rău, foarte rău au făcut...

Cei doi epitropi își dau coate și râd. Gusi trece la dreapta ușii. Hagî-Tudose tușește, face semne de nerăbdare, șoptind, că abia s'aude: «Știm, jupân Gusi, știm...»

GUSI

Iacă și bogații nemilostivi...

TUDOSE, tresărind.

Săracii, cine știe câte au avut pe cap!

Epitropii râd.

GUSI

... cum se duc în focul Ghenii...

TUĐOSE

Rău, foarte rău, ce să caute ?

Rîsete.

GUSI

... cu sacii 'n spinare, dășelați de aur...

TUĐOSE, încălzit.

Să'i ducă, dacă 'i-au muncit !

Jenică pufnește de ris.

GUSI, amenințând cu pumnul pe bogații nemilostivi.

Strângeți-vă vouă comori în ceruri...

TUĐOSE

Și pe pământ, cine poate... De ce nu ?

Rîsete.

JENICĂ PĂUNESCU

Ei, bată-te, nea Tudose...

GUSI, în culmea elocinței.

... strângeți-vă vouă comori 'n ceruri, căci mai de grab ar trece funia corăbii pân urechile acului decât bogatul în împărăția cerurilor !

PRIMUL EPITROP, se închină.

Doamne, Doamne, mare și milostiv ești Doamne!

AL DOILEA EPITROP, închinându-se.

Doa-doa-doam...

TUDOSE

Mare sărăcie trebuie să fie în raiu!

GUSI

Ce-ai zis?

TUDOSE

Dacă trec toți golanii și nici-un bogătaș, cum vrei să fie?

Rid toți.

GUSI

Ei, știi că ai haz?... Și d-ta ai să treci...

TUDOSE

Mai târziu, cât mai târziu!

GUSI

Să măriți o fată mare... pe nepoată-ta...

TUDOSE, ștergându-și poalele scurteicii.

Am s'o mărit... Să mai treacă...

GUSI

... să sleești un puț, să'i faci sfeștanie... să dăruiești o salbă iconostasului unde te miruești...

TUDOSE

Să dăruiască cine are...

GUSI, surâzând.

... și să pleci la hagialâc...

TUĐOSE

Cu ce?

GUSI, râzând.

Cu ce, cu ne ce...

PRIMUL EPITROP

Cu ce, cu ne ce, găsești d-ta...

AL DOILEA EPITROP, râzând.

Cu-cu-cu-cu-ce... cu-cu-cu-cu ne ce...

TUĐOSE

Eh! cu-cu-cu-cu!

AL DOILEA EPITROP, infuriat, țăfnind.

Ufi! ufi!... Ca-ca ca-ca ce... îm-îm-îm... ri-ri-zi
dum-dum-dum-neeea-ta de mi-mi-mi-mi-ne?

JENICĂ PĂUNESCU, râzând.

Firește... Ca-ca-ca-ce?

AL DOILEA EPITROP

Eeești un-un-un-un...

Toți râd afară de Tudose.

JENICĂ PAUNESCU

Lasă'l, nene, că l'ai prăpădit!

AL DOILEA EPITROP

E, ap, ap, ap,...

GUSI, răsând.

Mă, ce curcan!... Dăstul! Eartă'l, de!

TUDOSE, se strâmbă supărat.

Ap, ap!

GUSI

Ascultă-mă, Tudose... Ești om și tu...

TUDOSE

Un biet om!

GUSI

... și ai multe păcate...

TUDOSE, repede.

De unde știi?... Vin nu beau, cărți nu joc, de
mueri nu m'am ținut...

Jenică râde.

GUSI

Știu... Costă parale...

AL DOILEA EPITROP, cu veselie.

Cu-cu-cu-costă!

GUSI, serios.

Tudose, măi Tudose, du-te la Ierusalim, fă-te
hagiu... Copii n'ai... N'ai cățel, n'ai purcel...

TUĐOSE, pe gânduri.

M'aș duce... O! cât ar trebui să cheltuesc!

GUSI

Eu am fost la sfântul munte, și dac'aș putea
m'aș duce și la sfântul mormânt.

TUĐOSE, pe gânduri.

Hagiu?... Hi!

GUSI

la să nvărtim câte-o țigare... (Jenică'i-întinde taba-
chierea.) Nu... Mulțumim... (Face cu ochiu celorlalți) Mie
'mi place al lui Tudose...

TUĐOSE, căutându-se în buzunare.

Ti! uitaiu păpușea acasă!

GUSI, șiret, ciupindu'și mustățile.

Sunt unii care, vara, adună peliniță, o usucă,
o freacă 'n mâini, o așează 'n lacră, și trag toată
earna, și tușesc până își dau sufletul.

TUĐOSE, atins.

Or fi!

Au ajuns în dreptul cerșetorului.

CERȘETORUL

Miluiți-mă și pe mine! Faceți-vă milă și po-
mană de un orb far' de vedere!

TUĐOSE, aspru.

E, iar pomană, pomanagiilor !

GUSI

Săracu ! Un biet suflet !

Es pe poartă în șir. Gusi, Jenică Păunescu, al doilea Epitrop, aruncă cerșetorului câte-un ban. Aruncă și Hagi-Tuđose ceva în căciula orbului. Primul Epitrop, cel din coadă, începe să răză.

GUSI

Adică, de ce râzi așa, neicuțule ?

Hagi-Tuđose n'are astâmpăr.

PRIMUL EPITROP

Cum să nu râz ?... Cine-a fi aruncat o piuliță în căciula orbului ?

TUĐOSE

Ala trebuie să fi fost căruțaș !

JENICĂ PĂUNESCU

Par'că nu era...

TUĐOSE

Era ! Am văzut'o eu !

Toți rād.

GUSI, arătād spre cerșetor.

El nu vede, dar vede. Ȃl-de-Sus !

TUĐOSE, cu asprime.

Să vază !... Jupânul *meu* i-a dat o băncuță...

GUSI

Matache Profirel? Face să fie bogat... E bun și milostiv!

TUDOȘE, înfipț.

Al meu!

GUSI

Al tău... dar nu ești tu...

TUDOȘE

A fost tovarăș cu mine...

GUSI

A fost dar nu mai este...

HAGI-TUDOȘE

Ce-a fost al lui a fost al meu... ce-a fost al meu...

GUSI

Al tău a fost!

TUDOȘE, aprins de mânie.

Și nu mai am nimic!... Pe toți i-am vârat în negoț... Și hani de negoț sunt ai tuturilor, numai ai tăi nu sunt!

CERȘETORUL

Mi-lui-i-ți-mă și pe mine!

TUĐOSE, revoltat.

Orbul dela toți și dela orb nimeni !

Pleacă repede pe după plute.

GUSI

Dela toți, afară de tine...

Fac haz.

PRIMUL EPITROP

li fu necaz... L'am prins cu piulița...

AL DOILEA EPITROP, răsând.

Cu-cu-cu-cu...

JENICA PĂUNESCU

Cu-cu !

AL DOILEA EPITROP, supărat.

E-e-e-e-e...

Dispar pe după zidul din stânga bisericii.

SCENA VI

O ȚIGĂNCUȘE ȘI CERȘETORUL

ȚIGĂNCUȘA, apropiindu-se de orb.

Hai, mă... Ai căpătat? Ce-ai căpătat? Hă? (se pleacă, ia băneuța și-o strecoară în sân. Il pipăe. Orbul tresare).
 Hai, mă... A fost cu noroc ziua de astăzi?

CERȘETORUL, se scoală.

Ha ?

ȚIGĂNCUȘA, tare.

A fost cu noroc ?

CERȘETORUL

Ha ?

ȚIGĂNCUȘA

Bine, bine, haidem... (Fata dă mâna orbului și pleacă).
Calcă bine... Nu'ți fie teamă, e ca'n palmă...

CERȘETORUL.

Ha ?

Se duc pe după zidul din dreapta bisericii.

SCENA VII

CINCI ȘTRENGARI, cu capetele goale, dășculți, cu pantalonii sumeși și cu măciuci groase. Se rânduiesc la poarcă. TUĐOĐE, un PASTRAMAGIU, un BRAGAGIU, un CÂRCIUMAR și LEANA.

PRIMUL ȘTRENGAR

Aduceți poarca... Am o măciucă de corn, când oi izbi-o... sbârnâe...

AL DOILEA ȘTRENGAR

Sunt gropi... Primăria îngrijește...

AL TREILEA ȘTRENȒAR

Jirul, bă!

AL PATRULEA ȘTRENȒAR

Rotocol... Așa, e bine?... Acum, gropițele...

AL CINCILEA ȘTRENȒAR

Èacã și cocina, la mijloc... Mai largã și mai adâncã...

AL DOILEA ȘTRENȒAR

Cine sã fie purcar?

PRIMUL ȘTRENȒAR

La sorti!

Unul din ștrensari adunã clomeșile celorlalți, inchide ochii și le-asvãrlã peste cap. Merge dandaratele și calcã ciomagul celui d'al cincilea ștrensar.

AL CINCILEA ȘTRENȒAR

Ptiu! Fir'ați ai dracului, sã fiți!

Jocul d'a poarca începe.

LEANA, ese'n prispa casei, lucreazã la o cãmășuță, și din când în când cântã încet: «*La un cadavru*»

«Ca un crin de varã, ce vântul inghiață,
Frumoasă Ioanã în valuri periși...»

Tuđose coboară din fund și s'abate pe la pastramagi.

TUĐOȘE, plescãind și frecãndu'și mâinile.

E, e, și cum petreci pastrama, neguștorule?

PASTRAMAGIUL, surăzând.

Opt bani, nea Tudose, opt bani...

TUĐOSE

Opt bani?... Și e verde...

PASTRAMAGIUL, cu acelaș surăș.

Cum verde?... Ț mușchiu sadea... Și fragedă, fragedă... i,i,i... să'ți lingi deștele... Ce, e scumpă?

TUĐOSE, rupe o bucățică și-o strecoară în gură.

Opt bani?... Scump, scump... Ei, v'ați scumpit... Și p'așa vremuri... vremuri grele... Nu face...

Tudose pleacă.

PASTRAMAGIUL

N'o fi făcând! Sărăcie, sărăcie!... Și pe el îl dau banii afară din casă... Toată piața îi-e datoare... Ce om! ce caiafă de om!

Tudose intră în jocul copiilor tocmai când ștregarul cu măciuca de corn dă în poarcă. Poarca sbărnae și' izbește.

TUĐOSE, lăsându-se pe vine.

Au! au! au! Bătu-te-ar Maica Precista, să te bată! Mi-ai rupt fluerul, m'ai omorât, ucigașule!

Aruncă cu bastonul după ei. Ștregarii fug și fac chieș.

PASTRAMAGIUL, strigând.

Are purcei, mușcă!

TUDOSE

Toată mișuna-asta, o să umple pușcăriile !
Se duce schiopătând la bragărie.

TUDOSE

Cum te lauzi cu marfa ?

BRAGAGIUL

Bună, braga rece ca ghița... baș-buza, șâmpănica !

TUDOSE

Să gust... Toarnă'mi un fund... Mai, mai nițică... Parc'ai turna din sângele tău... (O soarbe pe nerăsuflate) Îi ! caldă... caldă...

BRAGAGIUL

Ce caldă, bre ?

TUDOSE, ducându-se.

P'ășa vremuri... Nu face !

BRAGAGIUL

Ce să facă, bre ?

LEANA, cântând

«Eri a ta guriță revărsă vieață
Și acum fetiço ca visul periși...»

TUDOSE, se oprește la cârciumar.

Cum dai măslinile ?

CĂRCIUMARUL

Pe parale, pe parale, nea Tudose...

TUĐOSE, iea din măslina și înghite repede.

Ași! nu face!... Un' să facă?... Icrele de casac
s'au uscat și mama lor... (Rupe o bucată și o duce cam
pe furiș la gură) Ei, cât?

CĂRCIUMARUL, răsând.

Șase bani, nea Tudose... Litra dreaptă...

TUĐOSE, tresărind.

Șase bani? Da' ce-ați ridicat atâta? Cine să vă
calce 'n prăvălie?

CĂRCIUMARUL

Uite, calcă... și nu gustă... și cumpără... Vin,
patru bani ocaua...

TUĐOSE

Poșarcă!

CĂRCIUMARUL

Până de somn...

TUĐOSE

Oase goale!

CĂRCIUMARUL

Pâine, covrigi, țuică, tescovină, ștreanguri...

TUĐOSE, cu neaz.

Să se spânzure!

CĂRCIUMARUL

Și e bine!

TUĐOSE, plecând.

Pentru d-ta!... P'șa vremuri... vremuri grele...

CĂRCIUMARUL

Sărăcie, sărăcie!... Gogârț! gogârț! pân'se satură!

Tudose vede pe ștreqari iar la poarcă; se iea după ei; copiii fug. Tudose asvârlă după ei cu bulgări. În vremea aceasta pică Culaiu și stă puțin de vorbă cu Leana. Culaiu e c'o fotă verde, Leana în cămașe, cu o rochie de stambă cârpită și cu ciorapi roșii găuriți.

SCENA VIII

CULAIU și LEANA

CULAIU

Bună ziua, Lenuțo...

LEANA, se scoală în picioare.

Bună să'ți fie inima, d-le Culaiu.

CULAIU

O! Domnule!.. Un negustor... Și ce coși?

LEANA, roșindu-se.

O cămășuță...

CULAIU

Te pregătești de horă?

LEANA

Nu, nu, eu uu mă prinz in horă...

CULAIU

O! și ce... ce frumoasă ești!

LEANA, emoționată.

Eu? Nu, nu sunt frumoasă... O biată fată, acolea...

CULAIU

Leano, spune tu drept, nu te gândești la nimenea?

LEANA, mirată.

La cin' să mă gândesc?

CULAIU

La nimeni, la nimeni...

LEANA

Nu!

CULAIU

Vezi, alții se gândesc la dumneata...

LEANA, roșindu-se.

Și de ce s'ar gândi?

CULAIU

Poate c'ar dori să le ții de urât...

LEANA

Eu să le ții de urât? A!

CULAIU, incurcat.

Adică să'i fii...

LEANA

Ce să'i fiu?

CULAIU, uitându se în pământ.

Soție... (Ridică capul) Ce, nu vrei?

LEANA, pleacă ochii în jos.

Nu știu...

Tudose vine supărat și găfâind. Trănțește bastonul pe priepă.

SCENA IX.

TUDOSE, CULAIU ȘI LEANA

CULAIU

Bună vreme, nene Tudose...

TUDOSE

Bună!

CULAIU

Ce mai faci?

TUDOSE, aspru.

Ce să mai fac?... Leano, ce'mi stai așa, impie-
trită?... În loc să coși cămașuța, mai bine ți-ai

cârpi găurile dela ciorapi... Bunătat' de ciorapi... Femea, găteală, bani... Toate sunt la fel... Mi-e gura ca ocna de sărată! Guștai nițele icre de cosac... Șaizeci de bani! Unde-o să-ajungem?... Leana, o bărdacă de apă... (Leana se duce pe ușe) Incet! Ce trăn-tești ușa așa, că n'a fi de fier!

CULAIU, încurcat.

Cu plecăciune, nene Tudose...

TUDOSE

Sluga!

Culaiu pleacă uitându-se înapoi.

TUDOSE

Oarba!... Ce tot dă târcoale p'aici?... Intruna, intruna pe lângă Leana... Ce-o fi vrând?... Negustor în gura pieței... Cu rachieria pe care i-a dat-o... darnicul ăla de unchiu-său, japân Matache dar-ni-cul!... Toată ziua bună ziua!... Leana e fată săracă... N'o fi vrând să-și răză de ea?... Pe ea n'o iea nimeni... De ce-ar lua-o?... Să nu se mărite... Are de cine îngriji! (Leana vine repede, îi întinde bărdaca cu apă, caută cu ochii pe Culaiu cari îi face semn cu pălăria din depărtare) Cui moțai? Ai?

LEANA

Nimănuî...

TUDOSE

Nimănuî?... Parc'ar fi Culaiu colo, pe lângă plute... Iea seama!... Și ce-ți vorbi adineauri?

LEANA

Mă 'ntrebă ce mai fac...

TUĐOSE

Și ce-i pasă lui de ce mai faci tu?... Un filfizon, un dăsmetic, un birbant, un ștregar, un craiu, un hoț...

Leana suferă. La fite-co vorbă a lui își pleacă capul. Când pronunță cuvântul de «hoț» Leana ridică capul în sem de protestare.

TUĐOSE, sever.

Ce, nu?

LEANA, oftând.

Ba, da...

TUĐOSE, îi face cu degetul.

Mințile 'n cap!... Să-mi cază în palmă, să-l imprimut... și nu i-ar mai trebui nimic... Toba și falimentul!

Ghioala vine pe cărarea din dreapta bisericii. În cămașă, legată la cap cu un bariș galben-verde, cu fusta ridicată la amândouă șoldurile, cu un brâu roșu, cu picioarele goale în papuci și c'o legătură de gogoși. Vorbește tare și cam fără măsură.

SCENA X

GHIOALA, TUĐOSE și LEANA

GHIOALA, dând mâna lui Hagi-Tudose.

Bună ziua, nene... Bună ziua Lenuțo...

TUĐOSE, își scutură mâna.

Bună ziua, sor-mea... (Aparte) Așa-mi-dete mâna,
parcă mi-ar fi luat ceva!

GHIOTALA

Venii și eu c'o poală de gogoși...

TUĐOSE, sanchiu.

Gogoși! Da, da, gogoși...

GHIOTALA

... să le trag la meștera Ancuța, că prea sunt
frumoase, bate-le-ar norocul... Ca niște chilimbar...

TUĐOSE

Incet, Ghiolo, că nu sunt surd!

GHIOTALA

Așa e felul meu... Sunt lac de nădușală... Dela
Obor pân' la Crucea de Piatră e curat o poștă...
Și cu purdalcii ăștia, lipa-lipa... Am ostenit...
(Sade pe prispă) Ține, maică...

LEANA, uitându-se în basma.

A! ca aurul!

TUĐOSE, desprețuitor.

Ca aurul... Niște gogoși...

GHIOALA

Am avut cevașilea sprincenați...

TUDOSE, cu scârbă.

Niște omizi!

GHIOALA

Unde-am lăsat pe cineva să-i vază! Așa! i'ar fi dăochiat... De câte ori le-aduceam frunză îi scui-pam, ptiu-ptiu-ptiu... Să nu se dăoachie... Și, înainte să mă sui în dud, mă spălam, mă spălam cu săpun rachiu, mai abitir ca 'n ziua de paște... Am ș'o sămânță, hî-hî-hî... Lenuțo, am să-ți trântesc o cămașă de borangic, să se ducă vestea...

TUDOSE

Ca de popă tuns!

GHIOALA

Scui-pată fată de 'mpărat... Poi ce fel... N'am fată mare?

TUDOSE

Ce mare?

GHIOALA

Da' ce, mică?... Eu la 15 ani mă măritasem... Și, ea, împlinește 17 între Sântămarii...

TUDOSE

Și ce pricopseală mi-ai făcut?

GHIOALA

Iacă, nu mi-a zis lumea fată bătrână.

TUĐOSE

Nu m'ai ascultat pe mine, când te sfătuiam: «nu te mărită...» Și vezi?

GHIOALA

Bietul răposat!... Ridică cruci și mănăstiri, da' ncòlo, bun și harnic!

LEANA

Ce bun erà tăicuțul meu!

TUĐOSE, începe să se-aprinză.

Tu, să taci!... Un bețiv!... Când se trăsnià băteà pe mă-ta!

GHIOALA

El mă băteà, el mă 'mpacă... Treaba lui!

LEANA

Și mi-aducea jucării dela moși, și ce frumos mi le dădeà!

TUĐOSE

E, jucării!

GHIOALA

D-ta, nene, nu l'ai putut suferi...

TUĐOSE

Ba vezi că eră să-l port în cărcă... Un cerșetor...
De șase-ori și-a perdut capitalul — ce brumă aveă
— și de șase-ori a venit să-mi ceară mie...

GHIOALA

Și i-ai dat?

TUĐOSE

A șasea-oară eră să-i dau... N'am avut de
unde...

GHIOALA, înțepată.

Eră să-i dai... I-ai dat?

TUĐOSE

I-am dat, firește, i-am dat povețe... Și-o po-
vață bună face mai mult ca un meșteșug bun...
«Mă, pune ban peste ban, dacă vrei să ai bani...»

GHIOALA

Și noi ce eră să mâncăm?

TUĐOSE, convins.

Să răbdați!

GHIOALA.

Gura cere pâine!

TUĐOSE, cu aceeași convingere.

Să nu-i dai! Omul se deprinde cu toate... O!

de câte-ori n'am răbdat eu — și nu răbd — și foamea, și setea, și frigul, și răsul, și batjocora! (Arătând pe Leana) Intreab'o pe ea, — de câte-ori... Că de când ți-am luat'o de căpătuială, nu mai dorm... Să'i încropesc ceva, și nu pociu...

GHIOALA, cu milă.

Și e slăbuță și goală pușcă...

TUĐOSE

Slăbuță? Crește! Și n'are fustă, n'are papuci, n'are ciorapi?... Ș'acum își coase — rău face — o cămășuță cu ibrișim și cu fluturi... hi! în loc să pue la o parte... Ș'are 'n lacră o rochiță albă cu flori...

GHIOALA

De un an și jumătate... Ai pus'o vreodată?

LEANA, sfios.

Țu!

GHIOALA

Nu spui eu?... Pui prinsoare că i-a rămas scurtă...

TUĐOSE

Cu atât mai bine... Să n'o iea 'n călcăe... Să n'o târască prin praf și prin noroaie...

GHIOALA

Ascultă-mă, nene, știi de ce-am venit?

TUDOSE, cu frică.

De ce?

GHIOALA, privindu-l lung.

Să văz, ce e cu fata?

TUDOSE

Iar începi?

GHIOALA, hotărîtă.

Iar, că e fata mea!

TUDOSE, cu oare-care violență.

Fata ta? După ce-am ținut'o cinci ani pe mâncare și pe îmbrăcăminte?

GHIOALA, revoltată.

Iacă 'mbrăcăminte... Uită-te la ea!... Iacă mâncarea... (Leana se șterge pe furiș la ochi) Ai luat'o de suflet... foarte 'ți mulțumesc!... O să 'mbătrânească 'n ușa d-tale... Mai bine să 'mpartă sărăcia cu noi decât cu d-ta... Ș'apoi, verde și pe față: o cere un rotar — flăcăul lui Dima — un băeat bun — și eu o dau!... Iacă-așa!

TUDOSE

Un rotar? S'o bată și s'o 'njure toată ziulica?
(Insinuant) Leano, Lenuțo...

LEANA

Auz, nene.

TUDOSE

Vrei, tu, să iei pe rotarul pe care ți'l aduce mă-ta plocon?

LEANA, oftând.

Nu, nene Tudose...

O femeie îngreunată trece drumul cu cobilița 'n spinare.

TUDOSE, fals-tragic.

Vrei, tu, să ajungi ca aea?

LEANA, surizând prîntre lacrimi.

Nu, a, nu, nene Tudose!

TUDOSE

Vrei, tu, să te măriți?... Ca aea vei ajunge...
Vrei?

LEANA, simplu.

Nu știu...

GHIOLA, izbucnind.

Cum, nu știi? Eu la 15 ani știam multe... Spune,
vrei sau nu vrei?

LEANA, după ce se gîndește.

Nu, mamă...

GHIOLA, cu amărăciune.

Eu la 15 ani am purtat pe frat'-tău Tudor în

pantece, și n'am mai murit... și-am trăit cum traeste și-aea... Că doar n'o să rămâi toată viața ca aea... la, acoloa, pe fiecare an, între a cincea și-a noua lună... Ei! Maică-a Domnului!

TUĐOSE, triumfător.

Lenuțo, Lenuțo, vrei tu — spune drept — să mă lași pe mine, om bătrân și neputincios, acum, după ce te-am făcut mare, și să te duci în obor?

LEANA, incet.

Nu, nenea Tudose...

GHIOTALA, scoasă din tătâni.

De Tudose să ai parte! (Țipând) De unchiu-tău bogatu... hea, ptiu!

TUĐOSE, speriat.

Ce strigi așa? gura mahalalei... Șiit!... Du-te, fetiț'o, du-te, că mă-ta a luat câmpii...

Leana pleacă și trage binișor ușa după ea.

TUĐOSE

Să nu rupi clanța... (Mânios) Ce bogat? Nu ți-e rușine?

GHIOTALA, dârj.

Putred de bogat... Așa umblă vorba...

TUĐOSE, inecându-se.

Putred de... Doamne, Doamne!

GHIOALA

Dar, mie, mi-e datoare piața, or d-tale ?

TUĐOSE

Ce-am strâns am dat...

GHIOALA

Pe amanet!

TUĐOSE

... și-am rămas cu buzele umflate!

GHIOALA

Ei, nu măi spune!... Poi, Răducanu și cu Ciovic — negustori în piața mare — dela noi din mahala — plângeau cu lacrimi cât pumnul, și te blestemau, de curgea țărâna din pod, că i-ai lăsat pe drumuri... că, după ce le-ai luat 30 la sută, i-ai incurcat, le-ai bătut toba și le-ai vârat în buzunar capetele-îndoite...

TUĐOSE

Siiit!,... (Revoltat) Minciuni!... Niște mofluzi!... Am pierdut tot cu judecățile, cu hârțile, cu advocații, cu portăreii, cu scriitorășii... Și n'am luat chioară para de pe pielea lor...

GHIOALA

Lasă, Tudose, lasă, că ne cunoaștem noi, am auzit eu... De când erai mic... nu dăschideai gu-

rița... nu rupeai pantofi... nu'ți hărtăneai rochița... și pe ce puneai mâna puneai bine...

TUDOSE, revoltat și convins.

Da! Așa e! De când eram d'o șchioapă pricepusem lumea! Înțelesesem că o cârpă din gunoiu este o muncă de om pe care te faci stăpân dacă o pui bine. Când mama îmi da câte-un ban de trei ca să'mi cumpăr simit, eu mă uitam în ghiozdan: era felia de pâne? sănătate bună, — aveam ce mânca... Nu te saturi cu pâine? Ce'ți trebuie simiți?... Și banul îl puneam d'o parte... Și un ban peste altul fac doi... Ce rizi? De ce rizi?... Faci ca lucrătorii risipitori care îmbătrânesc calfe și stăpâni nu mai ajung!... Banii — când e zăduf — ți-aduc reveneală... când ți-e frig, îți țin de cald... Și e dăstul să te gândești ce poți face cu banii ca să și guști bucuria lucrurilor pe care nu le-ai cumpărat... Ai simțit bucuria? De ce să mai cumperi?... Rizi, rizi cu hohote... risipitoareo! În viața ta n'ai gustat și n'ai să guști adevărata bucurie!

GHIOLA, cruceită.

Mă uit la tine... om botrân...

TUDOSE, mâniaș.

Ești o nebună!

GHIOLA, profetic.

Strânge, tu, omule, strânge, că hoții pândesc... Fiut-fiut, p'aci le-e drumul... Și ieai de unde nu's!

TUDDSE, furios.

Nelegiuito!... Poate să vâre tot pământu! în buzunar ca să 'mi fure și banii mei! Atunci și nici atunci! Așa, așa să știi! că n'am bani, n'am chioară para! (Induișat) Banii mei! Oh! banii mei! (Se'nvinețește). N'am! n'am! n'am! P'ășa vremuri de un să ai?

GHIOLA, cutremurându-se.

Oh! că bine'ți zice lumea!

TUDDSE

Care lume? și cum îmi zice?

GHIOLA, plecând și dându-i cu tifla.

Sgârcit îți zice, sgârciutule!

HAGI-TUDDSE, făcând explozie.

Piei din fața mea, cățea!

Cado pe prispă. Cârciuamarul, bragagiul și pastramagiul, râd cu hohote.

ACTUL II

Pe stânga casele lui Hagi-Tudose văzute pieziș din spre ogradă. O uscioară în mijloc și o singură ferăstrue cu fi-re cadrilate pe dinăuntru. O prispă lipită cu pământ galben. În dreptul ușii, mai jos de prispă, două trepte de scânduri. De zidul din dreapta o mulțime de lemne și de troace. În ogradă, vișini, pruni, meri, zarzări, un dud și câțiva nuci. Supt un pom, în apropiere de casă, o laviță dintr'o scândură subțire. Iarbă crescută prin luminisuri. Nalbă, pelin, lumânărică, dudău și diferite buruieni. Două straturi: unul de ceapă și altul de usturoiu. În fund, un gard, despărțind cuprinsul lui Hagi-Tudose de celelalte proprietăți. Poste gard trei plop și un nuc bătrân se pierd într'o hălăciugă de pomi.

SCENA I

HAGI-TUDOSE și LEANA, pe prispă, în ușe.

Hagi-Tudose, slab, uscat, cu părul și barba mai lungi ca mai înainte. Cu fes în cap, c'o fermenea neagră și cu-un anterior vârgat negru cu galben. Brâu vișiniu și cu meși roșii în picioare. Hagi-Tudose tușește mai des ca'n trecut.

HAGI-TUDOSE

Să te fi uitat bine... Atâta lume forfota... Să nu fi furat ceva...

LEANA

Ce să fure?

HAGI-TUDOSE

Lucrurile din casă...

LEANA

O tingire, o tigae, două oale, trei străchini, patru linguri, două de cositor și două de lemn...

HAGI-TUDOSE

Hainele mele!

LEANA

Care haine?

HAGI-TUDOSE

Ale vechi!

LEANA

Ale vechi? Scurteica nu mai are blană; pantalonii nu mai au fund, nu se mai țin și nu mai țin...

HAGI-TUDOSE

Ce vorbă... ca și noi!

LEANA, surâzând.

Ca și noi? o!

HAGI-TUDOSE

Da, da... (Aspru) Fustele-astea mă costă și ochii din cap!... (Își freacă mâinile) O! cum se petrece lemnul sfânt, mai abitir ca găitanul! Da-aș fi știut

de mult m'ași fi dus la Ierusalim, dar să fi știut bine că mă duc pe jos, că trec marea înnot, și tot m'aș fi dus! Aș fi scăpat de sărăcie!... Leano, ai cusut ghiozdănelele cu lemn sfânt? Câte-au eșit?

LEANA

Șaisprezece... Opt cu piele galbenă și opt cu verde...

HAGI-TUĐOȘE

Numai atât?

LEANA

Câte mi-ai dat.

HAGI-TUĐOȘE

Din bucățile ale mari să fi făcut două...

LEANA

Toate erau la fel...

HAGI-TUĐOȘE, animat.

Să le fi 'ndoit, să le fi 'mpătrit, 32, 64, 128, 254, ba nu 256...

LEANA

Erau așa de mici că abia le prindeam în buri-cile deștelor.

HAGI-TUĐOȘE

Nu te taie capul... Ești osândită să trăești și să mori flămândă și calică!

LEANA, pe gânduri.

Nene Tudose... Pă nesupărate... Trecu Paștele...

HAGI-TUĐOSE, începe a se neliniști.

Trecu... Las' să treacă!

LEANA

... și ouă roșii n'am mâncat...

HAGI-TUĐOSE

Ce prostie! Ouă roșii... ouă stătute... Mai bine le mănânci proaspete...

LEANA

Am roși pușintele...

HAGI-TUĐOSE

De roșim pușintele ardem focul de geaba, stricăm băcanul d'a surda... Chieltuială zadarnică... Vremuri grele...

LEANA, înghițind în sec.

Da'... o ciosvârtă de miel... Ce-ai zice?

HAGI-TUĐOSE, se agită.

Miel? Cefel, miel? Mielul miroase a oae... Paștele fuse prea 'n vară...

LEANA

Ce pustia de vară?... N'ai văzut cum plouă și fulguiă?

HAGI-TUDOSE, neăjtit.

Ei, fulguiă, fulguiă... Țineă?... Cum cădea se topiă... Eu mor de căldură... uf! uf!

LEANA, tristă.

Și mie mi-e răcoare...

HAGI-TUDOSE

Ți-e răcoare... mori de frig... crăpi! Așa te-am pomenit: lacomă și nemulțumitoare!

LEANA

Bine, bine, nu te supără... Imi veni și mie o poftă... Mi-a trecut...

HAGI-TUDOSE

M'ai făcut să tușesc... Unde-ai pus ghiozdănelile?

LEANA

Pe pat, în odaca dumitale.

HAGI-TUDOSE

Câți veniră pân' la namiezi?

LEANA

Vr'o paisprezece... ba, nu — cu cele trei cooane din Mântuleasa — șaptesprezece...

HAGI-TUĐOSE

Și după toacă are să vie și jupânul meu — *boer*
Matache și cocoana *Jojetra*...

Intră în casă.

SCENA II

LEANA ȘI CULAIU

Culaiu vine din fundul grădinei. Leana face câțiva pași înaintea
lui și se oprește, se schimbă la față și pleacă capul în jos.

CULAIU, timid.

Ce mai faci, Lenuțo?

LEANA

P'acilea și eu... cu casa...

CULAIU

Ce e drept, curat... prispa măturată... gea-
murile spălate... Și pe dinăuntru — știu — dere-
tecat și lucrușoarele puse la locul lor...

LEANA

N'am ce pune la locul lor... E așa de goală...
Câtevă cioburi de străchini și de oale, pe care le
frec, le frec de geaba, de câte două-trei-ori pe zi...
că n'am la ce, că n'am de ce...

CULAIU

D'ai fi la casa ta ai ține-o c'un fus...

LEANA

La casa mea? Care casă?

CULAIU

Când te-i mărită...

LEANA, surizând trist.

Să mă mărit? Eu, să mă mărit? Cine să mă
iea? N'am zestre, n'am țoale, n'am de nimic...
Sunt ca un deșt...

CULAIU

Ești curată, harnică și cu ochii încondeiați...

LEANA

Domnule, domnule Culaiu! Am obrajii arși de
soare și bătuți de ploi și de vânturi; am ciorapii
cu găuri; fusta, petece; cămașea, cârpită... Cine
să se uite la mine?

CULAIU

Cine are ochii să vază!

LEANA

Toată lumea are ochi...

CULAIU, cu entuziasm,

Toată lumea este oarbă!

Se aude tocând în toaca de lemn, în toaca de fier și trăgând clopotele. Amândoi apleacă capetele în jos și se închină. — Culaiu scoate din buzunar două pricomîgdale.

CULAIU

Na, Lenuțo, na, de...

LEANA

Nu, nu ieau...

CULAIU

De ce?

LEANA

Or fi scumpe...

CULAIU

O! scumpe pe ciorile... Na, mănâncă, că sunt bune... Azi mă gândii la tine... Și cum mă gândiam îmi ziseiu: «ia, să-i duc Lenuții două pricomigdale...»

LEANA

Pricomigdale se chiamă?

CULAIU

Da... Cu migdale pisate, cu albuș de ou, cu zahăr, și alte mirodenii... Gustă, să vezi...

LEANA, surâzând.

D'a fi păcat, păcatul să cadă asupra dumitale... (Iea și gustă. apoi mănâncă cu poftă) Î-i, ce bune sunt! Sunt scumpe?

CULAIU

Zece parale una...

LEANA

Zece parale!.. O!... M'am săturat... (Întinde una din pricomigdale) Poftim...

CULAIU

Ce Dumnezeu! Crezi c'am să calicesc? Rachieria merge strună... Oamenii, gârlă... Și dela fiecare mușteriu câte puțin, s'adună, s'adună sutele, și sutele fac miile...

LEANA, mâncând cu poftă.

Ce bine 'mi pare că mai sunt oameni căroră să le meargă bine!

CULAIU

Căroră să le meargă bine? Hagiului îi merge rău?

LEANA

N'are săracu!... Ce-a avut a dat cu împrumut, și rămășița a băgat-o în hagiâlăc... Și d'ar aveă... (Se uită țintă la Culaiu) Nu, nu, să nu te 'mprumuți niciodată la el!

CULAIU, surâzând.

N'am nevoie... Și de ce nu m'aș împrumutâ la el?

LEANA

La el?... Nu, nu, să te ferească Dumnezeu!... Săracu nenea Tudose!... De când îl știi se plânge

întruna, ziua și noaptea... Și mai cu seamă de 'i cer ceva sau de 'i cere cineva... o! atunci se vaetă par' că l'ar fi mușcat un șarpe de inimă!

CULAIU, o iea de mână.

Lenuțo, ia uită-te la mine... Mult trebuie să suferi tu...

LEANA

Am suferit, nu mai sufer... Se obicinuieste omul cu toate... Mi-e milă, mi-e milă de el!

CULAIU

Mie de tine mi-e milă, Lenuțo!

LEANA

De ce ți-ar fi?

CULAIU, emoționat.

Fin'că ești bună, și fin'că te...

LEANA

Fin'că ce?

CULAIU

N'am curaj... (Pleacă ochii 'n jos) Tu, nu-mi zici pe nume...

LEANA, râzând.

Cum? Culaiu?... O!...

CULAIU

Ș'apoi e ziuă... Tu mă vezi, eu te văz... și nu 'ndrăznesc... Parcă 'mi taie cineva puterile... Se culcă de vreme, Hagi-Tudose?

LEANA

Cu găinile... O lumânare, de vr'o trei ani, întreagă întreguliță...

CULAIU

Adoarme de vreme?

LEANA

Uneori cum pune capul pe pernă... Alteori, târziu; socotește, socotește, nu știu ce socotește.

CULAIU, sfios.

Dac'ar adormi de vreme... ai vrea tu...?

LEANA, cu neliniște.

Ce să vreau?

CULAIU

O! cum te uiți!... Ai vrea, tu, să ne 'ntâlnim la noapte?

LEANA

Să ne 'ntâlnim?

CULAIU

De ce te sperii?... Da, am să-ți spui o taină...

LEANA

Mie ?

CULAIU, emoționat.

... ș'aș vrea să fim singuri... Să ți-o mărturisesc ție și lui Dumnezeu... Spune-mi: da or ba... Da' să nu zici nu...

LEANA

Știu eu ce să zic?... Să nu ne simță nenea Tudose ?

S'aude șgomot de pași.

CULAIU, cu lacrimi 'n glas.

Te rog, te rog !

LEANA, oftează.

Bine... Fie !

SCENA III

HAGI-TUĐOSE, POPA ROȘCA, LEANA și CULAIU.

HAGI-TUĐOSE, cu un ghiozdănel verde.

P'aci, părințele.

POPA ROȘCA

P'aci tată, p'aci...

HAGI-TUĐOSE, restit lui Culaiu.

D-ta, ce cauți ? Pe unde-ai venit ? Ai sărit gardul ?

CULAIU, intimidat.

In fund, poarta deschisă... Am închis'o eu pe dinăuntru...

HAGI-TUĐOSE

Deschisă? Leano, auzi?... Să intre toți pun-gașii!

LEANA

Dumneata ai umblat p'acòlo...

HAGI-TUĐOSE

Eu?... Da, eu!... Mi-a luat Dumnezeu min-țile... (Lui Culai) Ei, și ce vrei? De ce-ai venit?

CULAIU

Să cumpăr lemn sfânt...

HAGI-TUĐOSE, mai blând.

Da? E bun la toate... Și la rachierie... E scump, scump dar face...

CULAIU

Ori-cât o costă...

HAGI-TUĐOSE, imblânzit.

Ori-cât?... Bine, bine... Stai, plimbă-te, plim-bați-vă... Ziceai părinte...

POPA ROȘCA

Preoteasa tânjește cam de mult... Iea, Iea la

doftorii, bea și apă dăscântată, îi dau și aiazmă, îi citesc molivte... Și de geaba sunt toate...

HAGI-TUĐOSE, îi dă ghiozdănelul.

Să i-l afârni de gât... Dimineața cum s'o sculă să zică «împărate ceresc», să se închine și să-l sărute; la cină să zică «mânca-vor săracii și se vor sîtură» — firește, dacă mănâncă — să se închine și să-l sărute; seara la culcare... î-î... s'o lași în pace...

POPA ROȘCA

O las taică, cum să n'o las?

HAGI-TUĐOSE

S'o lași!... Să se închine și să zică... (Aparte)
Ce să mai zică? — Să zică o rugăciune... Și nici doftorii, nici apa dăscântată... nimic, nimic...
Ș'are să'i iea cu mâna...

POPĂ ROȘCA

Ș'a cincea fetișcană e cam bolnăvioară, mititica!... Că mi-a dat Dumnezeu dăstule, una după alta, și numa fete...

HAGI-TUĐOSE

Să săruți și dumneata, părinte, de vrei să'ți dea băeți... Ai putea să cumperi și pentru dumneata și pentru fetiță...

POPA ROȘCĂ

Scump, tată... Opt lei legăturica...

HAGI-TUĐOSE

Scump da' face! Pentru dumneata și pentru fe-
tiță le las la șapte...

POPA ROȘCA

Zici că mi-ar sluji și mie?

HAGI-TUĐOSE

Firește!

POPA ROȘCA

Ei, unde dă Dumnezeu un băeat!

HAGI-TUĐOSE

Și doi, și trei, dăstul să crezi!

POPA ROȘCA

Cum să nu crez, taică! Lemnul sfânt pe care
s'a răsticnit Mântuitorul!

Popa Roșca desleagă colțul unei basmale și îi dă paralele.

HAGI-TUĐOSE, numărând.

Mai era o bucată — 1, 2, 3 — p'ășa de mare —
4, 5, 6, 7... Mai, părințele, mai...

POPA ROȘCA

Ce, numai șapte? Cum focului făcui?

Îi numără în gologani p'al optulea.

CULAIU, supt pomul din apropiere.

Ce crezi tu, Lenuțo, o să plouă ?

LEANA

Ar fi a ploae...

CULAIU

Sunt semne...

HAGI-TUĐOSE

Ce vorbiți, voi, acòlo ?

LEANA

De ploae, nene.

HAGI-TUĐOSE

De ploae ?...

POPA ROȘCA

D'ar fi cu noroc...

HAGI-TUĐOSE

Este, părinte.

POPA ROȘCA

Și la băeți... ?

HAGI-TUĐOSE

Și, părinte, și, o să nască doi gemeni

POPA ROȘCA, plecând vesel.

Fie și doi !

LEANA

Am apucat să zic...

HAGI-TUĐOSE

Mai, părinte, încă un ban....

CULAIU

Să nu'ți iei vorba 'ndărăt!

HAGI-TUDOSE

Și ce vorbiți, voi?

CULAIU

De ploae, nea Tudose...

HAGI-TUDOSE

Par'c'ai fi grădinar, par'că n'ai fi rachier... P'aci, părințele, p'aci, pe după casă... Leano, să tragi zăvorul... (S'aude batând în ușa d'afară) Cine o fi bă-tând, să spargă ușa?... Cocioana Jojetra... Ho! ho! că n'am surzit... Viu, viu...

SCENA IV

MATACHE PROFIREL, GHERGHINA PROFIREL, FIFICA,
JENICĂ PĂUNESCU, HAGI-TUDOSE, LEANA
și CULAIU.

Hagi-Tudose le deschide ușa din lăuntru. Intră gălăgioși. Se aud: Gherghina Profirel, Matache Profirel și Jenică strigând: «*Hagiule, să trăești, Hagiule!*» Hagi-Tudose revine, astupându-și amândouă urechile, în ușa din spre grădină. Cât-va timp nu se vede decât Hagi-Tudose, Culaiu, Leana și Gherghina Profirel care nu poate intra pe ușă din pricina malacovului.

HAGI-TUDOSE

Ajunge că mă năuciți!

GHERGHINA PROFIREL, cu gura mare.

Sfântu... hagi... Bine-ai venit, Hagi-Tudose...
Mă! și ce frumos ești îmbrăcat!

HAGI-TUDOSE, tușește.

Mă costă o groază de parale!

GHERGHINA PROFIREL

Eu, eu, mai întâiu...

MATACHE PROFIREL

Păi nu poți, bobocule...

GHERGHINA PROFIREL

Îi! ce ușe ai, Hagiule!

HAGI-TUDOSE

Ce să fac? Casă vechiă... D'ași fi știut aș fi
luat măsură pe malacovul d-tale!

GHERGHINA PROFIREL

Pune mâna, Hagi-Tudose...

HAGI-TUDOSE

Cum să nu...

GHERGHINA PROFIREL

Sai și tu, Culaiu...

CULAIU

Acuși, mătușică...

GHERGHINA PROFIREL

Ți-am spus odată: «tanti!».

CULAIU

Prea bine, tanti, prea bine...

GHERGHINA PROFIREL

Nu d'acolo... Culaiu, mai de sus... Hagi mai de jos... (Râzând) Așa, așa...

HAGI-TUĐOSE

N'o să se poată...

MATACHE PROFIREL

Să pui și eu mâna, măicuță...

GHERGHINA PROFIREL

Vorbă e...? De d-ta mă feresc... Să nu se vază...

MATACHE PROFIREL

Ei, ce-o să fie...?

GHERGHINA PROFIREL

Bibilurile... În fața oamenilor? Lasă, mata, alt-dată...

FIFICA PROFIREL

Mamân!

GHERGHINA PROFIREL

U! mă luă gura pe dinainte...

HAGI-TUĐOSE, muncindu-se cu Gherghina Profirel.

Dacă ne-am întoarce pe poarta-a mare ?

GHERGHINA PROFIREL

Să mă 'ntorc din drum ? Nici moartă !

HAGI-TUĐOSE

Păi buți, pe ușa-asta, n'am băgat de când sunt !

GHERGHINA PROFIREL

Ai nemerit'o și d-ta !... Malacoave, modă...

HAGI-TUĐOSE, cu necaz.

Nici malacoave...

GHERGHINA PROFIREL

E, Culaiu, Culaiu... Apucă bine... Pune mâna pe dedăsupt...

CULAIU

P'aici ?

GHERGHINA PROFIREL

P'acòlo... (Râde) Nu așa de sus... (Pierzând răbdarea) la întoarceți-vă, domnilor, și puneți mâna la ochi... (Își ridică rochia și malacovul în lungul trupului, se împintește și ese zgomotos) Iacă-asa ! Uf ! bine că scăpaiu !

HAGI-TUĐOSE, dând mâna Fifiței.

Binișor, binișor... O să treci ?

FIFICA, r z nd.

Ce, sunt cât mam n ?

HAGI-TUĐOSE

Și d-ta ai malacov, dar nu ca al cucoanei Jojetra !

FIFICA, d ndu-se jos r z nd.

Cucoan  Jojetro ! (F c ndu-ș  v nt cu evantaliul) Jo-
je-tro !

GHERGHINA PROFIREL

Nu poate altfel... Bată-te, Hagiule ! că bine le
potrivești matale !

HAGI-TUĐOSE,  tepat.

Cum pot, cucoană, cum pot...

Jenică și Fifica se retrag supt un vișin.

FIFICA

Fi donc ! (Iși pune pensneul) Cine e aceea ?

JENICĂ

Lenuța, nepoata lui Hagi-Tudose.

FIFICA, r z nd.

E mai mult goală... O ! mon Dieu !

HAGI-TUĐOSE, v z nd pe Leana și pe Culain, la o parte,
supt un zarz r.Leano ! Ci lasă ploaea ! (Leanca tresare) Fă rost...
Adu ghiozdănelele într'un șervet curat...

LEANA, ducându-se.

Curat? Unul avem...

FIFICA, răsând cu Jenică.

Numai unul?

Jenică dă din cap.

MATACHE PROFIREL, hagiului.

Te-ai întors sănătoșel?

HAGI-TUDOSE

Cum mă vezi, jupâne...

MATACHE PROFIREL, cu bunățate.

Cam slăbuț... Și tușești... Să te'ngrijești...

HAGI-TUDOSE

Am răcit la drum... Incòlo, bine... Sănătos tun...

MATACHE PROFIREL

la spune-ne, ce ai văzut și câte-ai văzut...

GHERGHINA PROFIREL

Așa zău! Ai văzut cadâne? Cum erau? Cu malacov?

HAGI-TUDOSE

Cu niște malacoave mai dihaiu ca al dumitale...

GHERGHINA PROFIREL, veselă.

Vezi, nene, vezi?

HAGI-TUĐOSE

Și cu niște alunițe ca la dumneata... supt sprin-
ceana stângă și la sfârcul buzelor, în dreapta...

GHERGHINA PROFIREL

Ași! s'au mutat!

MATACHE PROFIREL

E ca un copil... Când i-abate odată 'mi iea bri-
ciul, și le taie, și se culcă înfofolită...

Leana aduce un șervet înfășurat.

HAGI-TUĐOSE

Un pașe bogat — bogat, câinele — îmi povestia
că o cadână are patimă de briciul lui... Și tot așa
se taie... Și, tot ca la mata, îi răsar în altă parte...

GHERGHINA PROFIREL

Vezi, nene, vezi?

HAGI-TUĐOSE

Numai că ei, după-ce'și tăia două îi răsăreau
trei...

GHERGHINA PROFIREL

Ba mie, câte îmi taiu atâtea'mi răsar...

FIFICA

Mamàn, lasă alunițele... Să ne spue Hagi-Tu-
dose ce minuni a văzut p'acòlo...

JENICĂ

Hagi-Tudose, fă plăcere domnișoarei Fifica. Dorința dumneaei e ordin, și ordinele se execută, nu se discută...

Fifica îl lovește ușor cu evantaliul peste obraz.

GHERGHINA PROFIREL, încântată.

Bravo, Fifico!... Să te sărut... De câte ori îmi place ceva sau cineva, îmi vine să te sărut... (Către Hagi-Tudose) Aide... E ordinul meu... Care va să zică este o dorință, cum a zis Jenică Păunescu, șiretul!

MATACHE PROFIREL

Tudose, câteva scaune... Noi să stăm și dumneata să povestești.

HAGI-TUĐOSE, contrariat.

Scaune? (Se scarpină 'n cap) Leano, Leano, fă de scaune...

LEANA

Cum se fac? Aveam unul și ș'ala s'a rupt...

FIFICA

Fi, quelle misère!

Jenică dă din cap.

HAGI-TUĐOSE

Adu'l, cum o fi!

LEANA

Era cu patru picioare și-a ajuns cu două... Să'l aduc...

JENICĂ

Cine-o sta pe el s'ajungă 'n patru...

Răsete.

HAGI-TUĐOSE, cu răutate.

Dumneata, să stai!

FIFICA, aparte.

Ce mojić!

GHERGHINA PROFIREL

Lenuțo, nu-l mai aduce. Eu am să stau pe laviță... Uf! că tare mă strâng pantofii!

FIFICA

Mamân, mamân!

GHERGHINA PROFIREL

Ei și tu!... Parc'ai fi soacră iar nu de măritat...

FIFICA

Mamân! quelle honte!

GHERGHINA PROFIREL, privind lavița.

Cam subțire... și eu...

MATACHE PROFIREL

Mata, fetițo! De unde? Te cunosc eu!

FIFICA

C'est du propre! ha-ha!

Jenică dă din cap.

MATACHE PROFIREL, hagiului.

Malacovu ce e de ea, dar încolo... Haide, hop, hop!

GHERGHINA PROFIREL

Treceți în fața mea... (Iși ridică malacovul din spate)
E cineva la spatele meu?

MATACHE PROFIREL

Nimeni, pușorule...

GHERGHINA PROFIREL

Una, două, trei... (Se așează repede pe laviță. Lavița se rupe și cade pe spate) Au! au! au!

MATACHE PROFIREL, îi dă mâna repede.

Te-ai lovit? Ți-e rău?

HAGI-TUĐOSE, sărind.

Na! să rupse lavița! Laviță nouă!

MATACHE PROFIREL, îngrijat.

Ce te doare?

GHERGHINA PROFIREL

Nimic, prea puțin la...

FIFICA

Mamàn!

GHERGHINA PROFIREL

... genuchiu... (Fifichei) Dar unde credeai?...
 (Matache Profirel și cu Jenică o ridică) Frică mi-era să nu
 se fi văzut...

MATACHE PROFIREL

De loc!

GHERGHINA PROFIREL

Cum, de loc?

MATACHE PROFIREL

Dacă-ți spui!

GHERGHINA PROFIREL, râzând.

Nici ciorapii, nici fundele, nici...

FIFICA

Mamàn, mamàn!

MATACHE PROFIREL, înduioșat.

Ce frumos știi mata să cazi! Totdeauna ai fost
 ușurică... Niciodată nu m'ai dat de rușine... Ni-
 țică bătae de inimă, și 'ncolo...

GHERGHINA PROFIREL, îi dă peste gură.

Dacă n'ar lăudà dumnealui pe dumneaei...

JENICĂ

Ba toți știm că madame Jorjeta Profirel e ca o pană... când sare din trăsură... când se dă pe scări... când se suie pe cal...

HAGI-TUĐOSE

Dumneata, pe cal?

GHERGHINA PROFIREL

Hi-hii! Eu... pe șea de damă... Jenică ține calul de frâu, Fifica de talie și dumnealui de pulpă...

HAGI-TUĐOSE

Jupâne, (Gherghina strâmbă din nas) să nu-l mai ții de pulpă, că te pomenești c'o copită...

GHERGHINA PROFIREL

Știi că ai haz? Pe mine, Hagiule, nu pe cal... S'ar putea?

HAGI-TUĐOSE

La călărie, pe dumneata te iea de pulpă?... Înțeleg!

FIFICA, către Jenică.

Și mamân, da și el!

Jenică dă din cap.

GHERGHINA PROFIREL

Ca o pană când nu mă strâng pantofii... Acum, atârn o mie de oca... Uf! cine mă puse să-i iau

p'ăi bleoilictric... Mai ales ăl din dreapta... Adu
mâna, boerule... Cu adevărat rumatism...

MATACHE PROFIREL

Ce rumatism!

GHERGHINA PROFIREL

Or rumatism, or dropică... Pantofi afurisiți!

FIFICA

Mamàn!

GHERGHINA PROFIREL

Ai dreptate... Dacă am așterne o velință pe
iarbă verde... Ce zici, Hagi-Tudose?

HAGI-TUĐOSE, se scarpină 'n cap.

Cum vreți, cocoană, cum vreți... Leano, Leano,
unde ești? Adu velința...

LEANA

Să stea cocoana pe velința noastră?

HAGI-TUĐOSE

Ei, da!

LEANA

Mai bine pe iarbă verde... Așa e de soioasă...

HAGI-TUĐOSE

Soioasă, soioasă...

LEANA

Dela bunică-mea... Și ea cine știe de când o fi avut-o...

FIFICA

Quelle misère! O! Quelle misère!

Jenică dă din cap.

LEANA

S'o aduc...

GHERGHINA PROFIREL

Lenuțo, mai bine pe iarbă... (Își ridică malacovul)
 Pardon, domnilor! (Se așează) Așă... Trage și re-
 veneală...

Își scoate pantofii.

FIFICA

Mamân, ce minieri!

GHERGHINA PROFIREL

Uf! stele verzi înaintea ochilor!... Ah! ce bine e!
 Stați și d-voastră... Ei, acum, să ne povestească...
 Incepi, Hagiule... Tăcere!

HAGI-TUDOSE, tușește.

Să vă spui...

Se aude bătând în ușa d'afară.

CULAIU

Mă duc eu...

HAGI-TUĐOȘE

Nu, Leana... Ba nu... Mă reped eu... (Se aude bătând mai tare) Ei, spargi ușa, omule, dărâmi casa, neghiobule!

Intră în casă.

JENICĂ, aparte cu Fifica.

Cum merge de atent...

FIFICA

Ca o pisică...

JENICĂ

Să nu se murdărească... Și cum se scutură!

FIFICA

Se scutură și suflă...

JENICĂ

Și nimic în casa lui...

FIFICA

Pauvre nièce... Cum o fi trăind?

JENICĂ PĂUNESCU

Ca vai de ea...

FIFICA, își pune pensneul.

Elle est jolie!

JENICĂ

Nu vezi ce slabă e?

FIFICA

Elle a une taille si fine...

JENICĂ

Dacă nu mănâncă...

FIFICA

Et des beaux yeux bleu-claires...

JENICĂ

De foame...

FIFICA

Așa de sgârcit să fie?

JENICĂ

Mai sunt calici, dar așa de... Adevărată boală...

Se aude gălăgie.

GHERGHINA PROFIREL, tresărind.

Ce, se bat?

MATACHE PROFIREL, o mângâie pe mână.

Nu te speria!... E așa de sperioasă!

JENICĂ

Il cunosc după gură... ctitorul Gusi...

GUSI, se aude și nu se vede.

Bine ai venit... Să fie opt luni de când nu te-am văzut, neicuțule...

SCENA V

Cei de sus și GUSI.

GUSI

O! ce de lume! Și domnișoara Fifica... Mă, frumoasă te-ai făcut! Și cocoana Gherghina...

GHERGHINA PROFIREL

Jorjeta, mă rog!

GUSI

E, așa e, că și dumneata ești *nouă*... Și dumi-ta e și-o fi plăcând sfinții ăi noi ca lui musu Jenică... Cu plecăciune, cu plecăciune!

LEANA, mai la o parte cu Culaiu.

Jor-jeta!

CULAIU

Așa să-i zici... Așa îi place dumneaei... Și eu «tanti».

MATACHE PROFIREL, lui Gusi.

Poftim, șezi...

JENICĂ

Dacă ai pe ce...

Hagi-Tudose i-aruncă priviri fulgerătoare.

GUSI

Că bine zici... Să stau și eu lângă cocoana Jor-jeta!

GHERGHINA PROFIREL, încântată.

Pentru dumneata?... E loc... Acum, tăcere!
(Jenică șade jos lângă Fifica) Fifico, maică... (îi face cu
ochiul) Nu vezi?

FIFICA

Ce vrei, mamân?

GHERGHINA PROFIREL

Fi-fi-co... rochia scurtică, maică...

FIFICA

Și dacă e scurtă?

GHERGHINA PROFIREL, îi face semn spre Jenică.

Să nu se vază...

FIFICA, agasată.

Ei, mamân și d-ta!... Domnul Păunescu..?

Jenică pleacă ochii 'n jos și se roșește.

GHERGHINA PROFIREL

Din greșală, ți-arunci ochii cu totdinadinsul, și
panc... bibilurile dela pantalonași, maică...

MATACHE PROFIREL, sentențios.

Fifico, ascultă colea, la mă-ta, c'a văzut multe!

FIFICA, supărată.

Ei, papă, și dumneata!

S'așează jos.

GHERGHINA PROFIREL

A-a-a, nu se mai vede...

FIFICA, supărată foc.

Ca ce să se vază, mamân?

GHERGHINA PROFIREL, cu asprime.

Ești fată, maică, nu ești băeat!

FIFICA, către Jenică.

Quelle idée! On radote quand on est vieux!

GHERGHINA PROFIREL

O, vorbește franțuzește ca un inger!

MATACHE PROFIREL

E, Tudose, incepi... Să ne spui pe șart...

HAGI-TUDOSE

Să vă spui... Intr'o zi — nu-mi aduc aminte când — eşiam dela biserică... Jupân Gusi se certă cu musiu Jenică pe sfinți... Dumnealui înfuriat...

GUSI

Așă mi-e felul meu la iuțeală...

HAGI-TUDOSE

Dumnealui, la iuțeală, nu știu de ce, nu, că să plec la hagialăc...

GUSI

N'ăi fi știind...

HAGI-TUDOSE

Mă gândisem eu mai de mult, da' vorba d-lui mă săgetă... Imi făcui socoteala, mi-o făcui, — nu eșia... Banii, pe care 'i-aveam băgați 'n negoț, și banii din negoț...

GUSI, răsând.

...sunt ai tutulor, numai ai tăi nu sunt...

HAGI-TUDOSE, cam atins.

Să știi c'asa e!... În sfârșit mă hotărâiu să plec... În loc d'o pâine pe zi oi mânca o jumătate... În loc d'o ciorbă oi mânca o ceapă ș'un usturoiu...

Tușește.

Jenică se joacă cu un paiu pe gâtul Fificei. Fifica îl ceartă ușor
Vorbesc între ei.

FIFICA

De l'ail? O! quelle horreur! (Lui Jenică) Reste tranquille...

JENICĂ

O! cum aş muşcă!

FIFICA, ti dă cu evantaliul peste obraz.

Sîit! Comme tu es bébé!

HAGI-TUĐOSE

Plecarăm într'o Joui...

MATACHE PROFIREL

Cu cine ai plecat?

HAGI-TUĐOSE

Trei din Bucureşti: un armean, un grec şi cu mine... Când trecurăm în Turchia, du-te, du-te, du-te, de nu mai isprăviam... Dăi sate, dăi oraşe, dăi boi, şi vaci, şi măgari, şi bivoli... Sue munţi, scoboară văi, pân' la Idrinea... Câte zile? Să mă credeţi c'am uitat... Socotii, socotii... Paralele se duceau... Trei franci calul pe zi, trei franci, trei, pân' la Idrinea...

GHERGHINA PROFIREL

Până unde?

HAGI-TUĐOSE

Idrinea, cocoană... Un oraş turcesc...

GHERGHINA PROFIREL, se încearcă să pronunțe.

Tu poți să zici așa, frățico? Pe mine să mă tai n'aș putea!

FIFICA

Idrinea, mamân.

GHERGHINA PROFIREL, cu admirație.

Ei, cu gurița, matale, cin' să se pue?

FIFICA

Idrin... (Jenică o gădelă cu paiul. Ea se scutură și râde)
Reste tranquille, on te voit...

HAGI-TUĐOSE

Acòlo s'agățà de noi un bulgar, un muscal, trei greci, un schipetar ș'un țânțar...

GHERGHINA PROFIREL, izbucnind în răs.

Un țânțar! Un țânțar la hagialâc!

Toți rād.

HAGI-TUĐOSE

Un țânțar, cât mine de mare...

GHERGHINA PROFIREL, râzând cu hohote.

Fugi că mor!

HAGI-TUĐOSE, mirat.

Cu fes, cu mustăți...

GHERGHINA PROFIREL, r z nd cu lacrămi!

Nu mai spune că leŐin... Poate n'ai văzut bine...

HAGI-TUĐOSE

Ba am văzut Ői-am prea văzut!... Cu fustanele...

GHERGHINA PROFIREL, leŐin nd de r s.

Cu fustanele? Nu, zău, c'ai c pieat!

HAGI-TUĐOSE, sanchiu.

Ce r zi, cocoană, ce r zi?... O naŐie de oameni... AŐa Ői zic între ei...

GHERGHINA PROFIREL

A! a! aŐa?

MATACHE PROFIREL

Păi aŐa spune, neică... Mă vezi pe mine? Ui-te, om în toată firea, intrasem la griji...

FIFICA, scutur ndu-se.

Jean, Jean, comme tu es... f brile...

HAGI-TUĐOSE

Ői  nŐarul  Őiri-piŐiri, c'ar fi tot rum n...

GHERGHINA PROFIREL

Ei, rum n pe dracu!

GUSI

Firește, rumân, machedonean.

HAGI-TUDOSE

Slomniã câte-o-datã a rumânește... La început nu-l înțelegeam, mai pe urmă pricepui tot...

Tușește.

Jenicã sărutã rochia Fifichii. Se joacã cu paiul pe furiș ca să nu-l vazã nimeni. Fifica dă din picioare și rupe iarba.

FIFICA, încet lui Jenicã, rãzând.

Tu es fou!... Oh! c'est si drôle ce que je sente!

HAGI-TUDOSE

Ce bine cã eram mulți! Mai un ou, mai o aripioarã de puiu, mai un pãhãrel de vin... O! cât m'a costat!

Tușește.

JENICA, sărutând pe picior pe Fifica.

Ascultți?

FIFICA

Simț! (Ii lasã mâna în dreptul obrazilor. El o sărutã. Jocul continuã supt evantaliu.) O! Jean! Jean!

HAGI-TUDOSE

D'acolo, mergem, mergem, — eu cu țânțaru meu — țitiri-pitiri — până dãm în Țarigrad...

GHERGHINA PROFIREL, miratã.

Și-ai văzut dumneata Țarigradul?

HAGI-TUĐOSE

Da, cocoană!

GHERGHINA PROFIREL

Ș'ai intrat d-ta în sfânta Sofia?

HAGI-TUĐOSE, mai energie.

Da, cocoană!

GHERGHINA PROFIREL

Și e mare? Mai mare ca sfânta Troiță?

HAGI-TUĐOSE

Oamenii, spânzurați în coșuri, în tavanul ei, ca niște lăstuni... De treizeci de ori ca sfânta Troiță... Și turci, și arapi negri și buzați — și fel de fel de dihăanii, se rugau... «Bor-bor-bor... bor-bor-bor... Alah-Alah!»

GHERGHINA PROFIREL

Cum, cum?

FIFICA

Numele profetului, proorocului lor, mamân.

GHERGHINA PROFIREL

Vezi comédie! (Către Matache Profirel) Multe mai știe și Fifica!... Bietele călugărițe... Mnezeu să le dea sănătate!

HAGI-TUĐOSE

O! da' cerșetori, cerșetori, și câini, și potăi, și

pungași, și hoțomani... «Bacșiși, bre! Bacșiși!»
 Toată ziua cu mâinile întinse... Și noi toată ziua
 cu mâinile în buzunar... Bani să ai și se duc
 într'o clipă... De câte ori dădea Țânțarul, de câte
 ori!... «La ce tot dai? Li înveți cu nărav!»

GUSI

Dumneata nu i-ai învățat cu nărav!

Pufnește de răs.

GHERGHINA PROFIREL

Și pe urmă?

HAGI-TUĐOSE

Pe urmă, lunecă, lunecă, p'o corabie de trei-ori
 cât casa asta... Și flueră, și flueră vântul ca un
 haiduc... Și marea răscolită ridică talazuri civite
 cât omul de înalte...

GHERGHINA PROFIREL

Marea, să fi fost de cinci-ori, de zece-ori ca
 Teiul?

HAGI-TUĐOSE

Ce vorbă! Mă faci să răs cocoană Jojetro!

FIFICA

Marea de Marmara, mamân!

HAGI-TUĐOSE

E-e, cum zici... Par'c'ai fi fost acolo!

GHERGHINA PROFIREL, către Matache Profirel.

Auzi d-ta, par'c'ar fi fost acolo... Fifico, o să mă 'nebunești!... Mai zi o dată... Marea de...

FIFICA

Marmara!

GHERGHINA PROFIREL, dând ghies lui Matache Profirel.

Ascultă, Matache... Tu, poți să zici... Nici eu...
(Inceet) Ai mai da-o după...

MATACHE PROFIREL

Ei și dumneata... De ce nu?

GUSI

Dă'i nainte, hagiule...

HAGI-TUDOSE

Noi ca niște purici în mijlocul teiului... Ce-o fi văzând ei atât vedeam și noi... Cer, apă și vra-iște...

Il apucă tusea.

MATACHE PROFIREL, cu bunățate.

Să te îngrijești, hagiule...

HAGI-TUDOSE, roșu ca racul.

Nu e nimic... Ca oțelul!... Nițică coadă-a-șoricelului...

GUSI

Dă-i nainte, hagiule.

HAGI-TUĐOSE

O! cât m'a costat!... Și mână, mână — câte zile? am uitat — până am ajuns dincolo... Aci, iar oameni, femei, turci, tătarce, cafenii, negri, că numai ochii și dinții li se vedeau...

GHERGHINA PROFIREL, lui Matache Profirel.

Fă-te mai încoa, nene, că, mie, mi-e frică!

HAGI-TUĐOSE

Negrii, negrii, văxuiți, arămii, albăstrii, galbeni, fistichii, și măgari, și cămile, niște namile cât toate zilele, cu două cocoși și cu una, cu gâtul adus în jos, cu capul mic, pe niște picioaroange... că, eu, m'am tras înapoi când le-am văzut... Și o dată un arap... «burlurum bata sâctân»... Și toate s'au muiat de genuchii și s'au pus jos. Și el nouă: «buiurum, banabac!» Și-am încălecat... Și, în șir, ține, ține, prin pustiuri, rar câte-o casă ca o colivie de zăbrele... Și să fi fost vr'o 30 — 40 de inși...

GHERGHINA PROFIREL, minunată.

Åoleo! Pe cămile?

HAGI-TUĐOSE

Pe cămile.

GHERGHINA PROFIREL

Zici c' aveau două cocoși și altele una... și tot cămile?

HAGI-TUĐOSE

Da... A cu două era mneaei, și-a cu una era mnealui...

GHERGHINA PROFIREL

Sireaca mneaei, mai moțată! Dumnealui cu una...

HAGI-TUĐOSE

Și ceata noastră... cum îi ziceă, Doamne... Cum îi zice, domnișoară Fifico?

FIFICA, cu ifos.

Caravană!

HAGI-TUĐOSE

Așa, așa, caravană...

Il apucă tusea.

GHERGHINA PROFIREL, lui Matache Profirel.

Ei, s'a hotărât cu Fifica noastră! El a fost și ea știe! Ei, nu, că are haz!

JENICĂ, încet și pasionat.

Fifico... (O sărută) Mă eartă...

FIFICA, galeș.

Te ert...

JENICĂ

Fifico...

FIFICA

Ce ?

JENICĂ

Te iubesc !

FIFICA, languros.

Adevărat ?

JENICĂ, cu patimă.

Te ador !

FIFICA

Taci, să nu te-auză lumea !

JENICĂ, amețit.

Universul de m'ar auzi, m'ar binecuvânta !

FIFICA

Universul tău te-a auzit !

JENICĂ

Și... ?

GUSI

Lăsați omul să isprăvească... Eu venisem după lemn sfânt... Un nepoțel al meu, de trei ani, și abia zice: tată și mamă... Dă'n nainte, Hagiule, că ne-apucă noapta...

HAGI-TUDOSE, cu volubilitate.

Ajunseserăm la Ierusalim ! Și ce să vezi?... Biserici peste biserici, cruci peste cruci, pustnici peste

pustnici, icoane peste icoane, și toate de aur și de argint, cu sălbi, cu diamante, cu safiruri, cu pirozele, cu smaralduri — să fi făcut milioane și [tri]lioane — și toate făcătoare de minuni — și toate cu orbii, cu slăbănogii, cu ofticoșii, cu damblagiii, cu surzii, cu mușii, cu leproșii...

GHERGHINA PROFIREL, înfricoșată.

Bârrr!

HAGI-TUĐOSE

... cu ologii, cu nătângii, cu lunaticii, cu tonții, cu bâlbâiții, cu furioșii, cu găgăuții și cu netoții lor — care veniți, care aduși, de peste nouă țăr și nouă mări — și se rugau ori se rugau pentru ei, și după două-trei săptămâni fiut, p'aci ți-e drumul, întregi și vindecați!

GHERGHINA PROFIREL

Matache, adu mâna...

JENICĂ, surzând.

Va să zică, acòlo nu sunt milogi?

HAGI-TUĐOSE

Ba sunt: cei care nu cred!

GUSI

Ha-ha! bine potrivit!

HAGI-TUDOSE, cu elocință.

Când văzui mormântul Mântuitorului nostru m'apucă o dârdâeală c'am tremurat toată ziua ; când văzui bucățile de lemn sfânt, din crucea pe care a fost spânzurat, picurate de sângele din coasta, din mâinile și din picioarele lui, m'a apucat un parapon, și-am plâns cu lacrimi cât pumnul trei zile și trei nopți...

Il apucă tusea.

GHERGHINA PROFIREL, își șterge ochii.

Dăstul, dăstul drăguță, că visez la noapte și dăștept pe dumnealui...

GUSI

Tudose, ce fericit ești ! Să nu mai mori !

HAGI-TUDOSE

Să te-auză Dumnezeu!... Și, după ce o săptămână n'am băgat nimic în gură, mă dusei în fața patriarhului și mă împărtași cu sfânta cuminicatură... Eram ușor ca un fulg... Și din mâna lui primii, aiazma, anafura, mirul, mătaniile și-o bucatică — p'ăsa de mică — din lemnul sfânt pe care au stat picioarele Mântuitorului... O ! dar după ce am numărat, am numărat toți banii pe care îi mai aveam!... Și patriarhul mi-a pus amândouă mâinile pe creștet, și cu glas tare: «*na ise aghios!*» Hagiu să fii, sfânt să fii... Și calic rămăsei!

GUSI

Bogat te-ai întors!

Pe când toți îl felicită și i sărută mâna, Jenică și Fifica vorbesc
îna o parte.

FIFICA, emoționată.

Tu crezi, în ce spune el?

JENICĂ

Crez!

FIFICA

Și 'n ce gândesc eu?

JENICĂ

Toată viața și din tot sufletul!

GHERGHINA PROFIREL, cu evlavie.

Hagiule, dă-mi mâna să ți-o sărut!

HAGI-TUDOSE

O!

GHERGHINA PROFIREL

Și na obrazul, să-l săruți!

Schimb de sărutări.

HAGI-TUDOSE

Și-am văzut cu ochii mei minuni, cocoană, făcându-se cu lemnul sfânt... P'o leproasă — rană din creștet până'n tălpi — a atins'o c'o bucațică mică, mititică, și pe unde o atingea rănille se 'n-

chideau, carnea creștea și pielea se netezia, după cum fusese... Un pusnic de 80 ani a mai trăit încă zece, fără să bage nimic în gura lui, numai mirosind lemn sfânt...

JENICĂ, ironic.

Ai văzut'o și p'asta?

GHERGHINA PROFIREL

Ei, minunea ta Doamne!

HAGI-TUĐOSE

Unui nebun i-a venit mințile la loc...

MATACHE PROFIREL

Fiuu-fiu-fiu-fiu...

HAGI-TUĐOSE

Intr'o tarlă de grâu, arsă de soare, a trecut cu lemnul sfânt, și-a'nverzit, a crescut, i-a dat spicul ca vrabia, și s'a ales cu trei chile la pogon...

GHERGHINA PROFIREL

Și-ai adus, dumneata, lemn sfânt?

HAGI-TUĐOSE

Da, cocoană!... Leano, dă-mi ștergarul...

Leana scoate repede din sân ștergarul, îl desface și-i dă ghiozdănelele.

HAGI-TUĐOSE, triumfător.

Iacă, aici, e numai lemn sfânt!

GHERGHINA PROFIREL, lui Matache Profirel.

Frăţioare, să iei şi matale unu...

HAGI-TUĐOSE

Un bătrân n'avea copii... şi-a pus un ghiozdănel de gât şi pân' la anul nevastă-sa — o femeie de 65 de ani — a turnat doi gemeni, o fată ş'un băeat!

GHERGHINA PROFIREL, lui Matache Profirel.

Două să iei!

HAGI-TUĐOSE

Un tânăr iubiă şi nu eră iubit... Cum l'a atârnat la gât, cum s'a făcut logodna...

GHERGHINA PROFIREL, arătând pe Jenică.

Şi pentru el unu...

HAGI-TUĐOSE

Şi tămădueste de friguri, de rumatism, de dropică, de tuse...

Tuşeşte.

GHERGHINA PROFIREL

Dumneata, n'ai pus?

HAGI-TUĐOSE

Am să pui.. — de buboae, de deochiu, de junghiu, de dalac, şi ajută la orice te-apuci, şi te scapă de toate belelele...

CULAIU

Nene Hagiule, și mie unu!

HAGI-TUĐOSE

Ei, ei, când să-mi intru, eu, în părăluțele mele!

MATACHE PROFIREL, entuziasmat.

Lasă Tudose, lasă, c'ai să intri... Câți suntem?
(Innumără) Șapte...

GHERGHINA PROFIREL

Pe mine m'ai numărat?

MATACHE PROFIREL

Firește!

GHERGHINA PROFIREL

Da' pe dumneata?

MATACHE PROFIREL

Da, da... Și pe nepotu Culaiu... Și pe Leana...

HAGI-TUĐOSE

Pe Leana?

MATACHE PROFIREL

De ce nu? Dacă vreau eu..? Tudose!... (El iese
la o parte, îi șoptește; Hagi-Tudose ridică mâna în sus cu dege-
tele răsfirate) Da, da... mâine...

HAGI-TUĐOSE

Așà e jupâne, așà e ; nu zic nu ; dar, de 30 de ani, am lăsat noi ceva netrecut?... P'o hârtioară... E și viață și moarte... Două slove, n'ar fi lucru mare...

MATACHE PROFIREL

Fie, Tudosică, fie.

HAGI-TUĐOSE, vesel.

Leano... pe mescioara mea, un plaivaz și-un petic de hârtie vânătă...

LEANA

Intr'o clipă, nene Tudose.

HAGI-TUĐOSE, scoțând ghiozdănelele.

Cu toții veți avea lemn sfânt, adus de mine și dăruit de stăpânul meu, de bunul meu stăpân!
(Le împarte ghiozdănelele. Toți primesc cu mare bucurie) A!
de gât, de gât, la piele... (Îi mulțumesc din toată inima, mai cu seama cocoana Gherghina Profirel) A! nu, la piele!

GHERGHINA PROFIREL, rușinoasă.

Să nu se vază...

HAGI-TUĐOSE

Intoarce-te și deschee rochia...

Leana aduce hârtia și plaivazul. Matache Profirel iea hârtia, o pune în palmă și scrie câteva vorbe. Hagi-Tudose o citește, o în-
doește în patru și-o bagă în buzunar.

HAGI-TUĐOSE

Să fie, acôlo, nu d'altcevă. (Profirel începe vorba cu toți. Hagi-Tudose aparte.) Cinci sute! Ce daraveri, ce bănet s'ar fi făcut! Acum patruzeci de ani o prăvălie cu lemn sfânt ar fi adus potop de aur... Astăzi lumea începe să fie rea și credința se împuținează!.. (Gherghinei Profirel) Dumneata, cocoană, vino încoa... Am să-ți dăruiesc ceva să nu mă mai uiți... (îi șoptește la urechiă. Gherghina, veselă-veselă, râde). Să mă crezi!

GHERGHINA PROFIREL

Zău ?

HAGI-TUĐOSE

Zău așa !

GHERGHINA PROFIREL

Să-mi dai și aiazmă...

HAGI-TUĐOSE

Dăruit șă-ți fie... Eu când dau dau, nu mă-încurc!

Hagi Tudose pleacă cu Gherghina Profirel. Vorbesc. Ajung la ușe. Gherghina dă să intre și nu poate din pricina malacovului. Hagi-Tudose dispare în casă. Gherghina Profirel râde, scutură din cap și oftează din toată inima de veselie: «ah! ah!»

GUSI, trăgând de mânecă pe Matache îi arată pe Fifica și pe Jenică.

Tinerete !

MAUACHE PROFIREL, răsând.

Ei, am trecut și noi p'acolo... Pe unde am tăeat noi lemne ei culeg surcele...

GUSI

Bine ar fi să culegem și noi surcele pe unde taie ei lemne... Păunescu, buuun băeat!

MATACHE PROFIREL

Catastivele lui ca oglinda... Invârtește trei moșii într'un deșt... uite-așa, uite-așa...

GUSI, șiret.

Se plimbă, vorbesc... și nu e nimic?

MATACHE PROFIREL

De, dacă nu știe franțuzește...

GUSI, răsând.

Uite, uite, și Lenuța — bat'o norocul — cu Culaiu...

MATACHE PROFIREL

Nepotu-meu e prăpădit după Lenuța... Mi-a mărturisit el...

GUSI

De ce n'o cere?

MATACHE PROFIREL

Cui s'o ceară? Lui Tudose?... Să n'auză!

Hagi-Tudose c'o linguriță și c'o bårdacă.

HAGI-TUĐOSE, întinde lingurița Gherghinei.

Anafură de lerulasim... Cască gura... Inchide
ochii... Mai mare... (Ii bagă lingurița până 'n beregată).
Nu, nu, să nu scuipi... Inghite...

GHERGHINA PROFIREL

Parcă nu fuse nimic...

HAGI-TUĐOSE

Cât vârful acului... Atât, și e dăstul!

GHERGHINA PROFIREL, răsând.

Adică să... dumnealui?... Mare minune!

HAGI-TUĐOSE, întinzându'i bărdaca.

Cască gura, închide ochii... Mai mare... Soarbe..!
Aiazmă dela lerulasim... Inghite...

GHERGHINA PROFIREL

Inghiț eu, înghiț... cam în sec...

HAGI-TUĐOSE

Siit! la nimeni ... E slujită pentru asta... Dacă'ți
spui!

GHERGHINA PROFIREL

Ciudat! Să ieau eu... și să'i vie dumnealui!

HAGI-TUĐOSE

Nu'i vine anu-ăsta? Ii vine la anu, dar îi vine!

GHERGHINA PROFIREL

Cum ?

HAGI-TUĐOSE

Siiit ! Ia nimeni !

Fifica și Jenică s'apropie de ceilalți.

FIFICA PROFIREL

Mamân, o minune ! d-l Păunescu vorbește franțuzește !

GHERGHINA PROFIREL

Norocul lui !... Și la mai mare, Jenică ! Cum puse ghiozdănelul de gât i se dăselegă limba ! Tudose, unde ești ?... Să te sărut, c'ai făcut minuni !

JENICĂ PĂUNESCU

Madame...

GHERGHINA PROFIREL, cu brațele date pe spate.

Zi-mi mamă, Jenică ! Cazi în brațele mele ! (Jenică se repede. Ea 'l sărută și 'l strânge în brațe) Matache, Matache, Jenică vorbește franțuzește !

MATACHE PROFIREL, cu căldură.

Jenică — c'ășa o să'ți zic — ce-am auzit să fie cu norocire !

Se îmbrățișează și se sărută.

GUSI, sentențios.

Tinere, vezi?... Noroc fără credință nu se poate!

Se 'mbrățișează și se sărută.

MATACHE PROFIREL, bate 'n palme.

Ascultați... Măine seară să fiți cu toții la masă
a mine... căci măine seară vor fi două logodne!

HAGI-TUĐOSE, aparte.

Două? De ce două?

CULAIU, năbușit.

Două, unchiule!

MATACHE PROFIREL, cu mare bucurie.

Cu toții! Ați auzit?... Tudose, neică, s' aduci
și pe Lenuța...

LEANA, ne'ncăpând de bucurie.

Și pe mine?

HAGI-TUĐOSE

La ce... la ce atâta supărare... La dumneata
să mănâncă bine... Să nu se-învețe rău...

S'aude bocănind în ușa d'afară. Toți ascultă.

HAGI-TUĐOSE

Leano!

LEANA

Indată!

HAGI-TUDOSE

Cine-o fi la vremea asta?

Fifeca cu Jenică la o parte.

FIFICA PROFIREL, galeș.

Măine, ce faci?

JENICĂ PĂUNESCU, cu același aer.

Astă seară am să mă gândesc, am să mă gândesc, pân' oi adormi cu tine 'n gând!

FIFICA PROFIREL

In gând?

Leana vine tristă și cu ochii plânși.

HAGI-TUDOSE

Ei?

LEANA

Te rog, te rog, nene Tudose, e mama...

HAGI-TUDOSE, tresărind de mânie.

Cum?

LEANA

... vrea să'ți vorbească...

HAGI-TUDOSE, violent.

Să vie când mi-oi da sufletul! Spune'i că n'am murit!

Leana pleacă plângând năbușit.

GUSI, lui Hagi-Tuđose.

E, și dumneata! Ți-e soră, bre!

MATACHE PROFIREL, cu bunățate.

De ce n'o primiși?

HAGI-TUĐOSE, exasperat.

Pentru-că... pentru-că, în gura mare și pe uliță, m'a făcut... sgârcit! (Toți se uită unii la alții. Mânia lui Hagi Tuđose cade într'o veselie sinistă) P'aci, p'aci, să'n-capă și cocoana Jojetra...

și conduce pe după casă, apoi revine. Leana cu lăcrămile în ochi.

HAGI-TUĐOSE, aspru.

Plecă?

LEANA, oftând.

S'a dus...

HAGI-TUĐOSE

Ducă-se învârtindu-se!... (Pe gânduri) Mulți bani s'ar fi făcut! o!... Să ne culcăm... Să zăvorăști bine ușile..

LEANA

N'ai grije...

Întăiu intră Hagi Tuđose după ce se uită în toate părțile, apoi

Leana: Câtva timp scena goală.

SCENA VI

CULAIU, LEANA și mai târziu HAGI-TUĐOSE

Un nor învălue luna și stelele, sporind întunericul nopții. Din fund se întrezărește Culaiu apropiindu-se pe dibuite.

CULAIU

Nu văz pe Lenuța... Și dac'ar fi n'aș vedea-o...

LEANA, vine pe după casă.

Mi-e frică și să merg înainte și să mă-întorc în casă... M'apropii de sfârșitul pământului... Cum mi se bate inima! O simț spărgându-mi urechile!

CULAIU

O șoaptă?... Aș merge și prin codrul Vlăsiei... Nu mă tem de 'ntuneric... Și-acum mi-e frică...

LEANA

Pomii ca niște dihanii din basme... (Se cutremură).
Ci vin odată Culaiu... Sau nu, nu, nu mai veni...

CULAIU

Numele meu?... Ce tremur ca un prins de friguri? (Dă peste Leana și-o apucă de mână) Lenuțo!

LEANA

Culaiu! Cum m'am speriat!... Ah! ce-am făcut?

CULAIU

Îți pare rău?

LEANA

Și rău și bine...

CULAIU

Lenuțo... Dau să-ți spui și nu 'ndrăznesc... Și d'aș îndrăzni n'aș ști să 'ncep... Ah! căci n'am umblat la școală!... Acasă 'mi trec multe prin minte... Ș'acum când ești singură, și nu mă vede și nu m'aude nimeni... nu pot să 'ncep... nu știu să 'ncep... Acasă zic ...așa, și pe dincolo, și pe dincoace...

Pleacă capul în jos. Îi trec lacrămile.

LEANA, își leagă mână în mână lui.

Ce 'ntunecime se lasă...

CULAIU

Și se bolovănesc norii...

LEANA

A ploaie...

CULAIU

Nu ți-e frig?

LEANA

Nu... Adineauri tremuram... Acum mi-e cald...

CULAIU

Lenuțo..?

LEANA

Ce, Culaiu?

CULAIU

Nimic...

LEANA

Bine...

CULAIU, *aparte.*

Vai de el de bine!

LEANA, *aparte.*

Vai de el de nimic!

CULAIU

Atunci... spune tu...

LEANA

Eu? Ce să spui?

CULAIU

Poate că tu ai ști mai bine...

LEANA

Cu cine-am vorbit eu ca să știu vorbi..?

CULAIU

Eu, când mă pogor în pimniță mă gândesc la tine, când mă culc mă gândesc la tine, când iau socotelile mă 'ncurc că mă gândesc la tine...

LEANA

Și cum te gândești?

CULAIU

A bine... Zic: dacă treptele or fi cu so — și eu știu că sunt cu so — atunci să ști că da... Și nu prea ies cu so... și mă întristez...

LEANA

Și eu, când petrec aa prin urechile acului, zic: că de va fi aa, am s'o trec dintrodac... Și nu se intmpl totdauna... Și cnd nu se intmpl, zic: nici că se putea un astfel de noroc!

CULAIU, lundu'și curaj.

Leano, ști că ce ?

LEANA

Ce ?

CULAIU

Mi-ești dragă !

LEANA

Și tu mi-ești drag, Culaiu!

Se imbrțișează.

CULAIU, speriat.

Ia... Un chibrit!

Lumină 'n fereastra casei.

LEANA, cu spaimă.

Nenea Tudose!

Culaiu și cu Leana, repede după un pom. Hagi-Tudose apare in use c'un felinar și c'un topor. Cu părul ciufulit, cu barba intr'o parte, cu picioarele goale și'n cămașe. E infiortor.

LEANA

Cu toporul? Ne-am topiit!

HAGI-TUĐOSE, în uşe, c'un glas de pe lumea-aelaltă.

Cine-i acolo? Cine-i acolo? Ce căutaţi?... Vă văz... Degiaba v'ascundeţi!

LEANA, şoptind.

Ne-a văzut... Culaiu să nu te omoare!

CULAIU

D'ar fi să mor, să mor lângă tine!

HAGI-TUĐOSE, după ce coboară prispa.

Nu răspundeţi? Nu?

LEANA, tremurând.

Haiti!

CULAIU

Siit... E cu felinarul... Noi îl vedem, el nu ne vede...

HAGI-TUĐOSE, nitându-se pe supt poalele pomilor.

Degeaba săpaţi... Nu găsiţi, nu, că n'am chioară para... Şi vă cunosc... Tu!... O! dar fi să mă ucideţi şi nu mi-aţi furà un gologan! (Se opinteşte şi învârteşte toporul) Am aci dreptatea şi legea mea! El n'ı va cădeà din mână decât odată cu mâna din cot! (Sieşi) Şi ce stai, nemernicule!

Se repede pe cărarea din fund. Dispare.

LEANA

Nu ne-a văzut!

CULAIU

A! sunt fericit ca un om scăpat dela înnece! (o sărută) Tu ești tovarășul care mă scapi și 'mi dăruești viața cu toate darurile ei!... Încă o dată... Du-te binișor în casă și eu peste gard... Încă...

LEANA, zărind pe Hagi-Tudose.

A!

Culaiu și Leana dispar. Luna ese într'un luminiș de nori.

HAGI-TUDOSE, apropiindu-se și tușind din când în când.

Nimeni? Mi s'a părut... (Sufală în felinar) Costă parale! Mă gândesc și eu pă 'ntuneric... O! Doamne, Doamne, ce bun și ce 'nțelept ești! De n'ai fi spuzit stelele pe cer, de n'ai fi aprins luna ca o candelă și de n'ar străluci soarele, din porunca ta, câte lumânări n'am fi ars și ziua și noaptea! O! ce de cheltueală!... Bine că nu fuse nimeni... Oamenii muncitori suferă de pe urma lenișilor și-a tâlharilor!... Uite, uite, mie nu mi-ar fură o bășică cu zece mii de galbeni — (Scăzând glasul) îngropată supt cărămizile de supat — ci mi-ar turti de zece mii de ori sufletul meu turnat în fite-ce galben! (Se repede la ușe) Poate să sfărâmați cu capul vostru gura ascuțită a toporului ăsta de oțel... O! munciți, munciți și răbdați, de vroii s'aveți!... (Își pune

o mână la frunte) E, țâ! Dumnezeu vede toate... plătește toate!... Vede toate... Cum vede?... N'am furat dela nimeni!... Și ce strică bogatul, dacă nu fură și nu bate? Să dau, să dau, d'a de unde?... Și dac' am da în fiecare zi săracilor, săracii s'ar îmbogăți și-ar sărăci bogații! Întru-ce, întru-ce Dumnezeu ar fi mai în câștig?... Nu, nu, nu se poate!... Și trupul meu a rămnit... dar nu i-am dat femei! Și foalelor mele, lacome după mâncări grase, nu le-am dat decât apă și pâine uscată!... A, prea ar fi rău, prea ar fi hain din cale-afară... Cu neputință!

Intră repede în casă.

ACTUL III

Grădina lui Matache Profirel. Copaci bătrâni și pomi roditori. Cărări și cărării. Ușor te poți feri ca să nu fii văzut. Câte-o-dată se aude cântecul unui avuz ascuns în desișul de ramuri și de frunze. Lampioane venețiene pretutindeni. Câteva bănci de mesteacăn. A avut loc logodna domnișoarei Fifica cu d-l Jenică. Sunt după masă. Cam cu chief. Se plimbă în grupuri, se întâlnesc, se despart, s'afundă și iarăși revin.

SCENA I

MATACHE PROFIREL și GUSI, trag tutun din țigarete lungi.

GUSI

Domnule Matache, o făcuși și p'asta... Băeat cuminte, știe ce e sărăcia și munca... Fata? Ce să mai vorbesc? Floare, nu fată, înger, nu om!

MATACHE PROFIREL, mândru.

Umblau ei mulți după ea... Un boier scăpătat, un cioflingar cu nasu'în sus, un mânușat, un pămădat... Ar fi vrut dumnealui: eu să pui fata și zestrea, el, numele și păpatul!... Adio, neică...

să ne vedem sănătoși!... (Scutură din cap și râde).
 «Tatăl meu *pan* Radu *vistierul*... Unchiul meu
banul Manolache... Strămoșul meu *marele logofăt*
 Filișiannu... Părintele maică-mi *spătarul* Iordache...» Par'că fii-mea s'ar fi măritat cu toți morții
 lui... așa umblă cu pomelnicul de cite-ori aducea
 vorba de căsătorie... (Demonstrativ). Ce vrei, bre?
 Ce ești, tu? Ce-ai făcut, tu?... Și el nu eră nimic...
 Iși tocăse moștenirea dela părinți, iaca ce făcuse!
 Ș'ar fi vrut să toace și pe Fifica — mânca-o-ar
 taica — și să mă toace și pe mine!

GUSI

Ăsta e sărac dar știe să agonisească.

MATACHE PROFIREL

Hi, ascultă coleă... Are două-zeci de mii de lei
 strânși la mine din leafa lui... Când am văzut așa,
 mi-am zis: «așa, neică? să deă Dumnezeu să'i
 placi fetii, că lasă!» Fetii nu'i plăcea că nu știă
 franțuzește... Zic Jorjetii: «de ce nu s'apucă de
 franțuzește?» Și Profiroaica, cum e ea, cu secreturi...

GUSI, surâzând.

Are haz, coana Jorjeta!

MATACHE PROFIREL

...ii spune pe departe... Și ce se te pomenești,
 că Jenică al meu numai iese din casă, stă închis,
 și cu cărți, dă'i 'n sus, dă'i'n jos, «le vule, le

moa», toată ziua citește și spune. Și după un an și jumătate, Fifica drăguța, troncă că Jenică a rupt'o pe franțuzește!... Da' și ghiozdănelile lui Tudose, fac minuni! (Râde). Mă crezi? — m'ai crede nu m'ai crede — eu pân'oi muri nu'l ieau dela gât... Face minuni și pace! (Râde) Ast-noapte...

GUSI, îl lovește peste pântec și râde.

Ei, fugi... Nu mai spune... De ce'l dădui eu, neiculiță, nepoțelului! Cum n'a vorbit pân' la trei ani putea să mai întârzie un an, că n'ar fi fost foc...

MATACHE PROFIREL, răsând.

Ast-noapte, visam că...

GUSI

A! visai!

MATACHE PROFIREL

...visam că mă logodesc cu dumneaei... Și ce foc, ce pârjol, cum mi se bătea inima, mai tare ca acum patru-zeci de ani!

GUSI

Te-ai gândit...

MATACHE PROFIREL, răsând.

Să mă gândesc, eu, la bătrânețile mele? Ei, nu că ai haz! La ce m'aș mai gândi?

GUSI

Te-ai gândit la logodna domnișoarei, de...

MATACHE PROFIREL

A, da, firește.

GUSI

Vezi așa!

MATACHE PROFIREL

De unde și până unde... ei tineri și noi bătrâni!
(Se uită în toate părțile) Să nu m'auză dumneaei că
m'a luat gaia!... Nu vrea să'mbătrânească nici în
ruptul capului!... Și n'are fir de păr alb... Sunt
vr'o douăzeci și cinci de ani.... parcă 'ncepuse...
Și smulge, și smulge... «Cocoanăăă, o să rămâi
cheală! Ea, așa!... Și smulge și smulge până începu
să-i crească negru... Și iat'o acum ca pana cor-
bului!

GUSI

Femeile au meșteșug...

MATACHE PROFIREL

Nici-un meșteșug... Păi n'am întrebat'o...
Cum?... Ea să nu'mi spue? Un' s'a pomenit!

GUSI, șiret,

Dacă nu ți-a spus dumneaei, să știi că nici
nu e...

MATACHE PROFIREL

Pe Hagi nu'l văzuși?

GUSI

Rămase la masă cu cocoana și cu popa Roșca...

Bea popa de stinge, și Hagi adună firimiturile de pe masă, firicel cu firicel...

MATACHE PROFIREL

Bietul Tudose, ce curat mănâncă... oscior peste oscior și nimic pe oscior... Și nu se pătează, nu varsă paharul, nu i s'aud furculița și cuțitul... Și n'ar luă capul din farfurie să'l omori... E cam slab bietul Tudose...

Se duc pe cărarea din dreapta.

GUSI

Și tușește, tușește, până 'și perde resuflarea...

MATACHE PROFIREL

Nu l'am dăsbărat de obiceiul lui boolește pe picioare...

GUSI, răsând.

De nu și-ar lăsa potcoavele... Și ce mai zice cu ce i-ai spus d-ta?

MATACHE PROFIREL

Nu și nu, ca un catâr! Dar nu mă las... Lenuța e cu Culaiu?

GUSI

Cu el... Se uită unul la altul, triști, triști... bieții copii!

Se afundă pe cărare și nu se mai văd.

SCENA II

FIFICA PROFIREL și JENICĂ PĂUNESCU

Fifca fuge pe cărarea din mijloc, Jenică după ea.

FIFICA, cu obrazii inferbântați.

Vezi că nu m'ai prins ?

JENICĂ

Dacă pornești ca o vijelie, cin' să te prinză ?

FIFICA, râzând.

Toi, mon Dieu, — da' cine-ai vrea ?

JENICA

Oui ! Oui ! numai eu, tesaurul meu ! Dacă nu alunecam te-aș fi prins !

FIFICA

Eu de ce n'alunecaiu ?

JENICĂ

Tu s'aluneci ? Icoana mea !

O sărută.

FIFICA, râzând.

Ba am s'alunec... în brațele tale...

JENICĂ, deschizând brațele.

Alunecă, de...

FIFICA, râzând.

Deja?

JENICĂ

Numai nițel!

FIFICA

Să nu mă ții mult...

JENICĂ, trist.

De ce?

FIFICA

Crezui că mor adineauri... Ardeam în brațele
tele... Mă încingi ca un șarpe. (S'aruncă'n brațele lui.
El o sărută apăsător) Dăstul... dăstul... (El îi dă drumul.
Ea rămâne. O sărută din nou) Dăstul... dăstul... O!
mère Marie!

JENICĂ, zăpăcit.

Dăstul, dragă, dăstul...

FIFICA

Par'că m'ai strânge mereu... O! cum simț ur-
mele brațelor tale ca niște dungi de foc! Și'mi fac
așa bine!

JENICĂ, pronunțând cam prost.

Oui, oui, ma chérie!

FIFICA, surâzând.

Nu, nu, nu mai vorbi franțuzește... Vorbești atât

de plăcut când mă săruți, că n'aș schimba pe nici-o
șoaptă de pe pământ ceea-ce 'mi făgăduiești tu
când miști buzele și'ntinzi brațele fără să'mi spui
nimic!

Vrea să s'arunce în brațele lui și se oprește.
Vede pe Matache Profirel și pe Gusi apropiindu-se pe cărarea
din mijloc.

SCENA III.

FIFICA PROFIREL, JENICĂ PĂUNESCU, MATACHE
PROFIREL și GUSI.

Profirel și cu Gusi vorbesc între ei din depărtare.

MATACHE PROFIREL

Ce'ți spuneam eu?... Un' să se sărute...? Nu
știu ce e aea pân'acum, copiii taichii... După ce
popa Roșca le schimbă inelele, eu zic: «Aide de,
sărutați-vă!» Ei, ca niște neștiutori, au plecat co-
petele, au mișcat buzele dar nu s'au atins...

GUSI, râzând.

Incet, incet, s'ating ei!

MATACHE PROFIREL

Copii nevinovați!

GUSI, râzând.

Așa am fost și noi...

MATACHE PROFIREL

Apoi eu cu dumneaei... unde-am îndrăznit până

nu mi-a sărit în gât... (Râzând și bătându-se cu palmele pe picioare) Ce crezi? Că mă mai lăsa?

GUSI

Arzoae, cocoana Jorjeta!

Se apropie de Fifica și de Jenică.

MATACHE PROFIREL

Șiit!... Ce faceți voi, copiii taichii?

FIFICA, smerită.

Domnul Jean, cu ochii pe cer, zice că aceea e ursa mare, și eu zic că nu e aceea...

JENICĂ

Sărut mâna, tăticule...

MATACHE PROFIREL, lui Gusi.

Când l'auz zicându'mi tăticule... hî, hî, hî, îmi crește inima...

JENICĂ

Vorbim și noi de cer, de copaci, de trandafiri... Domnișoarei...

MATACHE PROFIREL, lui Gusi.

Auzi? Domnișoarei!

JENICĂ

... îi plac ăi albi, mie ăi roșii... și amândurora ne plac și unii și alții...

MATACHE PROFIREL, răsând.

O să vorbești voi de multe... (Schimbând tonul) De moșie, de Malu-Spart, că a voastră este... (Plescăind) Ti! are niște lipani, niște cleană și niște crape, o bunătate!... Ia să lăsăm noi pe copii ăștia să'și spue basmele lor și noi cu ale noastre...

FIFICA, răsfățat și prefăcut.

Mai stăi, papă!

MATACHE PROFIREL

Ei, ce tot cu papă o să trăești? (Iea pe Gusi și se duc pe cărarea din stânga) Ai mai văzut d-ta asemenea nevinovăție?... Să mai stăm, ai?...

Li umflă răsul.

GUSI

Ptiu, ptiu, bată-vă norocul!

Dispar. Fifica și Jenică izbucnesc de râs, șintind brațele, se țin strânși și se sărută.

JENICĂ

Și pentru urșa a mare!

FIFICA

Și pentru trandafirii ai albi...

JENICĂ, înfierbântat.

Și pentru basmele noastre...

FIFICĂ, pățimaș.

Și pentru Malu-Spart! (Se opresc moleșiți) Nu mai pot, dăstul, mai, dăstul... mai...

Se dăsfac.

JENICĂ, galeș.

În noaptea-asta am să sufer...

FIFICA, galeșă.

Și eu, dragă, și eu...

JENICĂ

... și n'am să dorm...

FIFICA

Și eu, dragă, și eu...

JENICĂ

... și-am să plâng...

FIFICA, îngrijată,

Ai să plângi?

JENICĂ

Am să plâng toate nopțile câte le-am plâns... toate amintirile dureroase de când mă uitam la tine și tu mi-întorceai spatele... toate momentele ferite când, din întâmplare, treceai cu surâsul tău rătăcitor și mă coprindeai în el ca p'un orfan de care ți-era milă...

FIFICA

O! cât te iubesc! Cum te iubesc!... Să nu plângi...

JENICĂ

Ce să fac?

FIFICA

Un păcat mare!... Să ne 'ntâlnim aici... Să vedem cum se ridică și apun stelele pentru ca iubirea noastră să nu mai apue...

JENICĂ

Da, drăguța mea, da... Și pe urmă?

FIFICA, răsând.

Să ne iubim... de la 'nceput... S'or stinge stelele și fără să le vedem noi...

JENICĂ

Fie-care cuvânt să ți'l omor c'un sărutat!

FIFICA

Asasinule!

Leana și Culaiu trec sfioși d'a curmezișul cărărilor.

JENICĂ

Leana și Culaiu?... Ce sălbatici!

FIFICA

Or fi sau se prefac?

JENICĂ

Să se prefacă ?

FIFICA

Ca tine !

JENICĂ

Dacă ești delicioasă, cine strică?... Ș'apoi— drept-drept — cine mi-a dat curaj ?

FIFICA

Eu... după ce m'ai fermecat, tu... (S'aude gălăgie
Ah! mamân!... Să ne perdem în deșișul din fund
că să nu ne pierdem vremea... Fie-care minut să'l
transformăm într'o eternitate !

Dispar pe cărarea din mijloc.

Din stânga, Gherghina Profirel la braț cu Hagi-Tudose și popa Roșca înșelat de vin. Popa Roșca se clatină, rămâne mai în urmă și vorbește singur.

SCENA IV

GHERGHINA PROFIREL, HAGI-TUĐOSE și POPA ROȘCA

GHERGHINA PROFIREL, râzând.

Și ce să fac, Tudose ?

HAGI-TUĐOSE

Să nu mai porți.

GHERGHINA PROFIREL

Poi da... Să fiu ca un fus...

HAGI-TUĐOSE, sanchiu.

Mă iei la braț... și te strâmbi cât colò, ca un om cu falca umflată... Și cercurile astea să freacă de mine...

GHERGHINA PROFIREL

Nu'ți place?

HAGI-TUĐOSE

Ba, o să'mi placă?

POPA ROȘCA, repezindu-se.

Noroc... noroc... Fie-care cu...

HAGI-TUĐOSE

Ce te repezi, popo?

GHERGHINA PROFIREL, râde.

Ca un taur... Țin'te bine, părințele!

HAGI-TUĐOSE

Mai la o parte, părinte... Nu te-atinge de mine... Imi murdărești hainele... Și mă costă și ochii din cap...

Gherghina Profirel dă drumul de la braț lui Hagi-Tudose.

HAGI-TUĐOSE, aparte.

Uf!

POPA ROȘCA

Al dracului vin... m'a prins... Cum mă prinse, taică?

HAGI-TUĐOSE

Ba nu te prinde de loc!

POPA ROȘCA

Adică, mai trebuie?

GHERGHINA PROFIREL, râzând.

Dacă vrei...?

HAGI-TUĐOSE

Nu'i zice de două ori...

POPA ROȘCA, se oate potcapul.

Uf!... nițică căldură... Nu, nu, n'am vrut să zic... Nițică răcoare face... bine... N'am pățit asta de când sunt... Să mă vază preoteasa... și țin-te pânză să nu te rupi... Zău să mă ertați... față biștricească...

GHERGHINA PROFIREL

Ce-ai făcut? N'ai jurat strâmb, n'ai furat, n'ai umblat după... știi dumneata... E, de bucurie...

HAGI-TUĐOSE

Ți-am spus: «Popo, nu mai bea că te fură...»

POPA ROȘCA, se șterge de nădușeală.

N'am crezut... Așa e când nu ești deprins... Fericit de logdna tinerilor și bucuros că preotesei îi merge mai bine...

HAGI-TUĐOSE

E mai bine?

POPA ROȘCA

Uf! slavă Domnului... Cum i-am pus ghiozdănelul, s'a răcorit...

GHERGHINA PROFIREL

Auzi, dumneata, minune... Tudose, Tudose, să fie bun de toate?

HAGI-TUĐOSE

De toate, de câte ți-am spus!

GHERGHINA PROFIREL

Să știi c'așa e... Iacă, eu, care dorm tun, să spargi pietre pe mine, n'am visat nimic de douăzeci de ani... Ș'ast'noapte m'am dășteptat de vr'o patru-ori, m'am pipăit... ghiozdănelul la locul lui... Și-am visat, am visat... (Râde) O! bătuv'ar pustia de vise!... În loc să visez pe Fifica, că azi o logodeam... (Râde cu lacrimi) Ce crezi c'am visat?

HAGI-TUĐOSE, indignat.

Nu știi, cocoană! Nu știi!

GHERGHINA PROFIREL, râzând.

Am visat o-întâmplare d'acum trei-zeci de ani... Aidoma!... Aveam o viișoară la Rădovan. (Hagi-Tudose agitat) Și'n ziua aceea, zic dumnealui: «hai

să culegem viea că christovul a trecut». El: «hai»!
 Ne ducem. Struguri berechet... Pe la namiezi,
 soare, frumos, și noi osteniți... Dumnealui zice:
 «Să nu ne mai ducem la hramă». «Bine», zic.
 Dumnealui se uită, se uită, nimeni... Oamenii se
 duseseră la mâncare... Tocmai așa se făcea 'n vis,
 aidoma ca acum treizeci de ani!

POPA ROȘCA, se șterge de nădușală.

Zi, cocoană, că grozav mi se 'nvârtesc gându-
 rile 'n cap...

HAGI-TUĐOSE, înțepat și plimbându-se de colo până colo.

Ba n'o să se 'nvârtească!

GHERGHINA PROFIREL

Dumnealui — cine mi-a fost dumnealui! — mă
 ciupi, că mă făcu numai vânătași... Eu, fugi pe
 după nuc, el, după mine... (O pufnește râsul) Eu
 fugi, el după mine...

POPA ROȘCA, se așează p'o bancă și adoarme.

Hi-hi...

HAGI-TUĐOSE

Dăstul, cocoană!... Ast-noapte, aidoma ca acum
 trei-zeci de ani... Ajunge!

GHERGHINA PROFIREL, făcând chief.

Ba nu, să vezi...

HAGI-TUĐOSE

Ce să văz?

GHERGHINA PROFIREL

P'atunci nu să purtau malacoave...

Popa Roșca doarme și sfărăe.
Fifica și Jenică vin într'acolo.

HAGI-TUĐOSE

Copiii, cocoană!

GHERGHINA PROFIREL

Și lor o să li se'ntâmples...

La o sforăitură mai strașnică, Popa Roșca se scoală, se șterge de
nădușeală și se duce pe cărarea din stânga.

POPA ROȘCA, dispărând.

Al dracului vin!

SCENA V.

GHERGHINA PROFIREL, HAGI-TUĐOSE, FIFICA PROFIREL
și JENICĂ PĂUNESCU.

GHERGHINA PROFIREL

Ca doi porumbei misirlii... Ce vorbiți, maică?

HAGI-TUĐOSE, aparte.

Se vede ca la dânsa e bucata mai mare!

FIFICA

Jenică'mi spune că estimp o s'avem și grâu și
porumb...

JENICA

Și domnișoara...

GHERGHINA PROFIREL, răsând.

Na, poftim : domnișoara ! Doar n'o să rămâe domnișoară cât o trăi...

FIFICA, afectată.

Ei, mamân, ce vorbe !

GHERGHINA PROFIREL

Ca la logodnă... Mai eartă și dumneata !... (Râzând) Aveți lemnul sfânt ?

FIFICA

Daaa !

GHERGHINA PROFIREL, răsând.

O să visați și voi !

HAGI-TUĐOSE, aparte.

Hotărît ! nu numai popa, ci și cocoana Jo-je-tra !

GHERGHINA PROFIREL

Oi ! sireacii de voi, nevinovați ce sunteți ! Când m'am logodit cu mnealui, uite, așa m'am părpălit toată nopticica... Să fi avut și lemn sfânt aș fi înnebunit, nu alt-ceva... Nu simțiți, voi...

FIFICA

Nimic...

GHERGHINA PROFIREL, serioasă.

Nici tu, Jenică, nu simți așa ceva...

JENICĂ

Nu...

GHERGHINA PROFIREL, Fifiții.

Poi, de ce ești așa de roșie?

FIFICA

Mi-e cald...

GHERGHINA PROFIREL

De ce ți-e cald?

FIFICA

Fiind-că e zăpușeală...

GHERGHINA PROFIREL

Ce zăpușeală? N'adie vântul?

FIFICA

Nu...

GHERGHINA PROFIREL

Pe la tine n'adie nimic... Tudose, încă două ghiozdănele...

HAGI-TUĐOSE, repede.

Să fac!

GHERGHINA PROFIREL

Și să pui mai mult...

HAGI-TUĐOSE

Mai mult... da' costă...

GHERGHINA PROFIREL

Cât o costă!... (Fifichii și lui Jenică) Mai plimba-
ți-vă și voi pe la întuneric, prin desigurii... Ce stați?

JENICĂ, abia stăpânindu-și râsul.

Te-am văzut pe mată și-am venit...

GHERGHINA PROFIREL

Măică luminată, nu stăturăm atâtea ceasuri împreună...? Ei, Jenică, fii bărbat, ce dracu!... Nu te fâstâci!

FIFICA

Mamân, ce sunt vorbele-astea!... (Supărată) Aide, Jenică! (Pleacă) Spune'mi, când se seamănă porumbul?

JENICĂ, umflându-se de răs.

Porumbul... se... seamănă... primăvara...

Dispar pe cărarea din stânga.

GHERGHINA PROFIREL

Ei, ți-a mai dat de ochi? Să logodiră și ei...

HAGI-TUĐOSE

Treaba lor!

GHERGHINA PROFIREL

...și să nu se giugiulească... Auzi, după ce le

spuseiu... câte le spuseiu... Ea, porumbul, și el,
«porumbul se seamănă primăvara...» Să nu simță
nimic în ziua logodnei lor?

HAGI-TUDOSE, enervat.

Ce să simță?

GHERGHINA PROFIREL

Ți-ai uitat?

HAGI-TUDOSE

Nici odată nu m'am logodit!

GHERGHINA PROFIREL, răsând.

Fie și pe nelogodite...

HAGI-TUDOSE, se scutură.

Nu știu ce e aia! M'a ferit Dumnezeu!

GHERGHINA PROFIREL, melancolic.

Ba să-ți spui drept... când mă gândesc...

HAGI-TUDOSE

Eu nu mă gândesc!

GHERGHINA PROFIREL, răsând.

Na! Ce fel de om ai fost dumneata?

HAGI-TUDOSE

Ca toți oamenii!

GHERGHINA PROFIREL

Ca toți, ca toți... Ce scrie la evanghelie?...
Creșteți și vă înmulțiți ca nisipul mării...

HAGI-TUĐOSE, nu'și mai găsește loc.

Să zică!

GHERGHINA PROFIREL

Cum o să'i înmulțești, dacă n'ai ce crește?

HAGI-TUĐOSE

Să'i crească cine are!... Eu n'am avut!

GHERGHINA PROFIREL, răsând.

Cum era să'i ai... dacă...

HAGI-TUĐOSE, scuturându'și anteriorul.

Nu pricep!

GHERGHINA PROFIREL, răsând.

Ce te tot scuturi?

HAGI-TUĐOSE

În pădure-asta s'agață scaiu fel de fel de gu-
noaie...

GHERGHINA PROFIREL

Omule, n'ai iubit pe nimeni?

HAGI-TUĐOSE

Pe toți oamenii cari muncesc și pun d'o parte...

GHERGHINA PROFIREL, bufnind de răs.

Nu... Pe femei...

HAGI-TUĐOSE

Nu cunosc!

GHERCHINA PROFIREL

Bată-te norocul, să te bată...

HAGI-TUĐOSE

Să mă bată!

GHERGHINA PROFIREL, răsând.

O fată mare, o văduvă...

HAGI-TUĐOSE, cu dispreț.

Nu, nu!... Femeea se umflă și ți toarnă un copil, doi, trei, patru... O! Nu!... Să sature șase guri în loc de una... Șase perechi de haine, șase pălării, șase perechi de pantofi... o! nu!... Și dacă s'ar opri aci... Cine știe? Te pomenești c'ași fi căzut pe una cu prăsila băgată'n sărăcii! Aș fi crăpat de necaz să mă văz într'o puzderie de copii... O! nu!

GHERGHINA PROFIREL, răsând.

Toți trăiesc din câți se nasc?

HAGI-TUĐOSE

Și dacă mor?... Altă cheltuială!... Popa, das-

călul, coșciugul, pomană, cerșetori... și câte și mai câte...

GHERGHINA PROFIREL, făcând haz.

Zi c'ar fi fost stearpă...

HAGI-TUĐOSE

Stearpă? Ține mai mult!... Stearpă? Va rochii, plimbări, scurteici, fuste'n gherghef, malacov, panglici, ghete, cercei, brățări, pălării, umbreluțe, inele, mânuși, dresuri... Să mă crezi, că nu!

FIFICA, se aude și nu se vede.

Mamàn, cu-cu!

GHERGHINA PROFIREL

Cu-cu! turturica, machii!

HAGI-TUĐOSE, aparte.

O să se umple pădurea de cuci!

FIFICA

Ce faceți acolo?

GERGHINA PROFIREL

Indrugăm și noi...

HAGI-TUĐOSE, aparte.

Imi scoate masa prin nas!

GHERGHINA PROFIREL

Dar, voi?

FIFICA

Jenică, îmi explică prașila...

HAGI-TUĐOSE, *aparte.*

O s'ajungă ei și la arat, dacă n'or fi ajuns!

GHERGHINA PROFIREL

Copiii ăștia au luat câmpii de când dumnealui le-a dăruit Malul-Spart...

HAGI-TUĐOSE, *ca mușcat de șarpe.*

Malul-Spart?... O să rămâie pe drumuri! E ca un om dăspicat în două... Iacă de ce nu m'am însurat! Să te trudești, să rabzi, să strângi, și când să te bucuri, să vie un golan, un străin, un flămând, să'ți dea peste mână, să'ți iea ce-ai adunat, ce e al tău, ce ești tu, ca să plângi rămășița zilelor întreaga ta viață jefuită!... (Iși dă ghionți în cap) Na! na! Hagiule, cap sec! Strigi cât te iea gura, par'că cine știe ce-ai fi având! N'ai, n'ai chioară pară! O sărăcie cu coastele lipite de șira spinării!

GHERGHINA PROFIREL

Vai! de mine, Tudose...

FIFICA, *cu se vede.*

Mamă, cu-cu! bau!

GHERGHINA PROFIREL

Cu-cu ! pasărica maichii !... (Lui Tudose) Ce te-a apucat ? (Tudose tășeste) Lemn sfânt... n'ai ?

HAGI-TUDOSE, tușind din ce în ce mai tare.

Costă...

GHERGHINA PROFIREL, desfăcându-se la piept.

Inchide ochii... și sărută'l p'al meu...

Hagi Tudose închide ochii și'l sărută. Tusea, care era în descreștere, încetează.

HAGI-TUDOSE

M'am ostenit...

GHERGHINA PROFIREL, îl ia de mână.

Șezi, șezi colea, pe bancă...

HAGI-TUDOOSE, șterge banca c'u basmaua.

Să nu fie murdară...

GHERGHINA PROFIREL

Îți luă cu mâna... Lemn sfânt pe peptul unei sfinte... de...

HAGI-TUDOSE

Cam grasă sfântă și cu alivant că'mi veni ameteală...

GHERGHINA PROFIREL, râzând.

Să amețești și să nu mai mori!... Parfumul care îi place dumnealui... Micșunele amestecate

cu trandifiri și cu cuișoare... Iii... iar mă strâng
ghetele! Și sunt largi, largi, să bagi două piciere
întruna... Mă duc să mă dăscalt, și la papuci...

Se duce pe cărarea din stânga.

HAGI-TUĐOSE

Uf! petrecere or foc!

SCENA VI.

MATACHE PROFIREL, GUSI, HAGI-TUĐOSE, FIFICA
PROFIREL și JENICĂ PĂUNESCU.

La început nu se văd cei patru.

MATACHE PROFIREL

Ce e? Ce e? Șopa, șopa...

FIFICA

Jenică 'mi spune cum se fac arăturile de
toamnă...

GUSI, răsând.

O-ho-ho! Munca câmpului!

JENICĂ

Ții plugul de coarne... te apeși drept pe mijloc...

HAGI-TUĐOSE, supărat.

Da, drept pe mijloc! Ce scârbă!

JENICĂ

...să intre ferul plugului cât trebuie, niți prea

mult, nici prea puțin... și ții brazda cum ai apucat'o...

MATACHE PROFIREL

Ad' să vă sărute tata, copiii taichii... î-î-î... și p'ălălant, Fifico...

HAGI-TUĐOSE

Cu cine-am fost tovarăș... Ș'are noroc!

Matache Profirel și Gusi apar pe cărarea din mijloc și s'apropie încet conversând.

MATACHE PROFIREL, răsând.

Ei, ce zici?

GUSI, răsând.

Nevinovați!

MATACHE PROFIREL

Nu spui eu... Ca doi gemeni la sânul măsei...

(Fifica și cu Jenică se sărută sgomotos) Ai?

GUSI, răsând.

Gemenii se ceartă pă laptele măsei!

MATACHE PROFIREL

Nu se poate... Azi la logodnă le-am zis «săruțați-vă», și nu s'au atins...

S'aude iarăși un sărutat prelung.

GUSI, răsând.

Încet, încet, s'ating ei!

Nenorociții!

HAGI-TUDOSE

Se-aud iar sărutări.

MATACHE PROFIREL

Ei, taci!

GUSI, răsând.

Să știi că s'au atins!

MATACHE PROFIREL

Să dea Dumnezeu!... Intrasem la griji...

GUSI

Că flămânzii n'au să mănânce la masă întinsă...
Nu, zău, că mă faci să răs...

MATACHE PROFIREL, ascultând.

Ași! cine știe cum or fi călcat vr'o frunză...
Sărutările din ce în ce mai cu foc.

GUSI, izbucnind în răs.

Haide, Matache, haide, că pârâe copacii și s'a-
prinde grădina!

Se apropie de Hagi-Tudose.

MATACHE PROFIREL

Băi, ce foc, ce pară! Acum mă văz cu dolofanii,
unul după altul...

HAGI-TUDOSE, aparte.

Să'ți roază urechile, nătărăule!

GUSI

Ce ai vrea d-ta, băeți or fete ?

MATACHE PROFIREL

Ce-o fi, numai să fie... Și băeți și fete...

HAGI-TUĐOSE, *aparte.*

O să fete ea !

MATACHE PROFIREL

Nu ca mine cu una... ș'aea făcută târziu...

GUSI, *râzând.*

Ei, d'aea știe...

MATACHE PROFIREL

Par'că dumneaei n'a știut... A prea știut... Dacă,
și n'a vrut Dumnezeu... Hagi ? Să'i dăm iureș !

SCENA VII.

MATACHE PROFIREL, HAGI-TUĐOSE și GUSI.

MATACHE PROFIREL, *insinuant.*

Singur, Tudosică ?

HAGI-TUĐOSE

Acu se dușe, cocoana... Până plecă...

MATACHE PROFIREL

Șezi, Gusi...

GUSI

Să șez...

Gusi se așeză în dreapta Hagiului. Hagi-Tudose se trage în stânga, strângându'și anteriorul. Matache Profirel se pune în stânga Hagiului. Hagi-Tudose se trage în dreapta și se lovește de Gusi.

HAGI-TUĐOSE, stând ca pe ghîmpi.

Pustia de haină... Cum o atingi se mototolește...

MATACHE PROFIREL, scoțând tabachierea.

Un tutun...?

HAGI-TUĐOSE

Mulțumim... O! ce tutun! Și cum miroase!
Iea mult pe foiță. O învârtește pe genuchiu.

GUSI, înecândul fumul și râsul.

Ei, cum s'o faci?

HAGI-TUĐOSE, înțepat.

Ce'ți pasă!

GUSI

Pelinița sireaca!

Matache Profirel îi dă cu cotul.

HAGI-TUĐOSE, restit.

Ce peliniță?... Bău popa și te chercheliși dumneata!

Matache Profirel aprinde un chibrît de vânt și îi dă Hagiului.

MATACHE PROFIREL

Tudose, — că nu te-am întrebat — cum merge prăvălia?

HAGI-TUĐOSE, tresărind.

Cum să meargă...? Ceac-pac și mai nimic... S'au înmulțit ovreii, cu fireturi și cu ciaprazuri nemțești... O! și ce fericită fu ziua în care mă pomenii singur stăpân în prăvălie!

MATACHE PROFIREL, răsând.

Zău!

HAGI-TUĐOSE, se animă.

Matache și Gusi ascultă surâzând.

Dumneata erai bun — nici eu nu sunt rău — erai cinstit — nici eu nu fur pe nimeni — da de, două chiei la o tejghia, două mâini în parale, două-zeci de dește în firfirici, patru buzunare și două socoteli... Cine știe?... Din greșeală... Banii, rotunzi și mici, ușor ți-alunecă, ba în buzunar, ba în pungă, ba în căptușeală hăinei...

MATACHE PROFIREL, răsând.

Va să zică te-am înșelat, hai?

HAGI-TUĐOSE

Ți, nu, nu, asta nu, dar prea erai cu crucea 'n sân! (Iarăși se animă) Ertai pe ucenicii, pe simbriași și pe pungașii ăia de calfe, când prăpădiau lucrurile, când spărgeau geamurile și când furau, din ochi de om, zece și două-zeci de coți de găitan gros și 'mpletit cu argint și cu aur! Și de veniau, în fie-ce zi, un cerșetor, doi, trei, patru, dumneată :

«Să le dăm, să le dăm, c'avam copii!» Da, dar eu n'aveam copii... Da, dar jumătate din acei bani risipiți erau munca mea, sudoarea mea, mângâerea bătrânețelor mele! Ș'apoi hainele pe care mi le cumpărai cu d'asila, lumânările de paște, discurile, mirueala, căci mă duceai — ți-aduci aminte? — de guler la biserică... Dar cutia bisericeii! Ce să zic? Mi-era spaimă când se apropieau crăciunul și paștele... o visam!... Socoteală limpede: masa și numele stăpânului meu făceau mai puțin ca mila stăpânului, ca hainele pentru masa stăpânului, ca evlavia și nepriceperea stăpânului la vânzarea găitanului!

GUSI

S'or fi strecurat banii d-tale pe crăpătura cutiei?

MATACHE PROFIREL, lui Gusi.

Să'și verse focul...

HAGI-TUĐOSE, încălzit de amintiri.

În cea d'întâiu zi — când rămăseiu singur stăpân — îmi ardeau obrazii, capul mi să 'ncinsese, ochii mă usturau, și de frică și de nădejde. La ceas, la ceas, (Trage din țigară și suflă serumul în ochii lui Gusi care se scutură râzând) eșiam din prăvălie s'o privesc pe dinafară. Îi dam tărcoale. Îi cercetam zidurile și încăperile cu de-amăruntul, ca și cum n'aș fi cunoscut'o. Mă ridicam în vârful picioarelor ca să'mi-arunc privirile peste acoperișul ei... Pră-

vălia!... Era copilașul meu rumen și frumos! Eu? Părintele fericit și înfricoșat că am pe cine mângâea!

GUSI

Bre! că nu mi-a dat de ochi!

MATACHE PROFIREL

Ci lasă'l, nu'l intrerupe...

HAGI-TUĐOSE, cu entuziasm.

Prăvalia?... Femea fermecătoare! Eu? Nebunul care'i dam în genuchi, cu ochii închiși și cu inima speriată!... Mi să izbândise visul! Rămăsesem singur! Numai ale mele erau jurubițele, sculurile și ghemurile de găitan, — ale mele, maldărilor de lână, rodanele, războaele și mașinele, — numai eu, cu mâna mea, dăschideam teșgheaua, — numai în mâna mea — banii și zdelcele!... În cea d'întăiu seară, zăvorând ușile și obloanele, ochii 'mi jucară în toate părțile, muștrând pe ucenici la fi-te ce mișcare... «Incet, încetinel, că ușile nu sunt de fer!» — «lea seama, trânduvele, să nu spargi gearurile, că nu sunt de fer!» — «Nu trânti obloanele, ponivosule, că nu sunt de fier!» — «Incet, încet cu lacătele că nu sunt... Și dacă sunt...? Au broască, au meșteșug... costă parale... Și nu mai e jupânul ca să vă erte de toate zorbalele voastre!» — De zece-ori mă întorseiu din drum ca s'o mai privesc odată, și 'ncă odată! (Ca și cum ar mângâia o ființă) Mititica, era tristă și ea! Cu obloa-

nele lăstate, cu ușa 'nchisă, ca un om care închisese ochii! A! când s'o crăpa de ziuă are să facă ochii mari cât geamurile ei! Ș'o să vorbească, și-o să chieime momind pe trecători... să intre, să'i dea o bună ziua, să'i târguească câte ceva... Lingușitoarea!... (Revenind la realitate). Î, ce vorbesc! Așa credeam atunci! Azi, când abia mă țiu să nu mo-fluzesc, nu mai crez așa!

MATACHE PROFIREL

Tuđose, să nu vorbești într'un ceas rău!

HAGI-TUĐOSE, speriat își strânge antereul.

Doamne ferește!... Ce vremuri! Ce oameni calici! Să tocmesc de zece-ori, și'și tocesc băncuța până s'o dea p'o marfă care ar face prețul îndoit... Unde-o s'ajungem?... Mai bine m'ar fi făcut mama mort decât să mă fi făcut negustor!

GUSI

Bre! ce om!

MATACHE PROFIREL

Șiit!

HAGI-TUĐOSE

Eh, vorbe! Sunt un nenorocit! N'am după ce bea apă!... Trei pahare de vin și m'am dus! (Tușește) O țigare, jupâne, o țigare... (Se șterge pe frunte de nădușeală) Bun tutun! Caimac boccea!

MATACHE PROFIREL

Ăba, Tudose, de ce nu vrei tu să mărităm pe
Lenuța cu nepotu Culaiu?

HAGI-TUDOSE, sugând din țigare.

Iar?

MATACHE PROFIREL

Iar... că tu ești bătrân...

HAGI-TUDOSE, suflând serumul în ochii lui Gusi.

Ce bătrân?

MATACHE PROFIREL

E... cine știe...

HAGI-TUDOSE, tresărind.

Ce să știe?

MATACHE PROFIREL

Iacă tușești, nu te'ngrijești...

HAGI-TUDOSE

Ce tușesc... unde tușesc...

Îl apucă tusea.

MATACHE PROFIREL

Și zici că negoțul nu prea merge...

HAGI-TUDOSE

Zic!

MATACHE PROFIREL

Abiã te mai ții...

HAGI-TUĐOSE

Abiã !

MATACHE PROFIREL

De ce n'ai scãpa d'o belea ?

HAGI-TUĐOSE

Așa am fost eu : bun și milostiv !

MATACHE PROFIREL

Și fata e mare, de...

HAGI-TUĐOSE

Ce mare ?

GUSI

O să'mplinească 18 anișori...

HAGI-TUĐOSE, cu răutate.

Par'c'ai pastra actele de botez ale fiecãruia !

MATACHE PROFIREL

La 18 ani pãrinții noștri aveau copii...

HAGI-TUĐOSE

Și ce procopsealã... ?

Leana și Culaiu trec d'a curmezișul cãrãrii din mijloc.

HAGI-TUDOSE

Cine fuse?... Leana cu Culaiu?

MATACHE PROFIREL, face cu ochiul lui Gusi.

Ce Leană? Fu, dumneaei...

GUSI

Și cu popa...

HAGI-TUDOSE, îngrijat.

Așa de subțire...

MATACHE PROFIREL

Ș'a scos malacovu...

HAGI-TUDOSE

M'au lăsat ochielarii!

MATACHE PROFIREL

Ei, crede-mă, Tudose, Culaiu se prăpădește după ea!

HAGI-TUDOSE

Să'și vază de rachierie! Să nu umble hahui prin mahala!

MATACHE PROFIREL, șiret.

Cum să nu vază... Ca de copilul lui... Și e strâns ș'apucător... E, 'i-a sosit și lui ceasul, vrea să aibă și el pe cineva, să'i pue masa, să'i toarne de spălat, să'i dea priminelile, să'l îngrijească...

HAGI-TUĐOSE

Și de mine cine să-îngrijească ?

MATACHE PROFIREL

Amândoi!

HAGI-TUĐOSE

Abia am scăpat dela un stăpân și să mă bag la altul?... Nu, nu, copilul cu două moașe moare cu bucuricul netăeat!

MATACHE PROFIREL

Mă uit eu la ea... și ea jinduește...

HAGI-TUĐOSE

Să jinduiască!... O să'i treacă ei... Și după ce-oi înfărca-o de patima asta, o s'ajungă om!

MATACHE PROFIREL, mirat.

Chiemi d-ta patimă ceea-ce e în firea lucrurilor ?

HAGI-TUĐOSE, cu convingere.

Și eu am fost în firea lucrurilor!... Și de câte-ori diavolul își vâra coada și mă'mbăta cu fustele lui nerușinate, eu îi dam la cap fără milă!... Îmi turnam apă rece, și mă treziam, mă potoliam și m'apucam de lucru, și lucram ca un năuc până mi să'nchideau pleoapele și cădeam d'a'npicioarele de somn... Așa am făcut de zece-ori, d'o sută de ori, pân'am ucis dimonul din mine!... (Surâzând trium-

fător) N'am vrut să fiu robul patimilor, ci stăpânul și batjocoritorul lor!

GUSI, se scoală revoltat.

Domnule Matache, îți mulțumesc că'mi dăduși prilejul să cunosc pe Tudose... Și credeam că'l cunosc!

MATACHE PROFIREL

E, ci stai, omule! Tudose, adică ce, socotești tu că nepotul meu o să'i ceară te miri ce zestre?... E, acòlea, câte-va mii de lei...

HAGI-TUĐOSE, sărind în sus.

Cate-va...? Nici câte-va sute! O rochie și cămașea după ea!... Zestre! a! zestre!... O! ho-ho-ho! A pus ochii pe zestre nepoțelul dumitale!... Nu care cumva ăi crede și dumneata, și dumneata, că sunt bogat?... (Furia crește) A! jupâne, câte-va...! Să nu mai vorbim! (Se șterge pe față de nădușeală) Dumnezeu o știe, o biată fată, o țiu degeaba, o îmbrac din ce n'am, îi dau să mănânce luându'mi bucățica dela gură... O biată sărăcie care n'are nici ce are umbra dela picioarele ei!... Pomul ăsta are ramuri și frunze, ea e ca un copac uscat, ca un deșt dela o mână!... S'o iea dacă poștește!

GUSI, revoltat.

Cum, n'ai dumneata...?

MATACHE PROFIREL, astupă gura lui Gusi.

Ei, ași! Nu crez!... Și nici eu nu l'aș îndemna...

GUSI, zăpăcit.

Nu l'ai...?

MATACHE PROFIREL, îi face semn.

Siit!

HAGI-TUĐOSE

Mai bine, cu atât mai bine!

MATACHE PROFIREL

Ia gândește-te...

HAGI-TUĐOSE

M'am gândit!

MATACHE PROFIREL

Măcar zece mii...

TUĐOSE, din nou l'apucă furia.

Ce? Nici cinci!

Gusi, pricepând, râle pe 'nfundate.

MATACHE PROFIREL

Măcar patru...

HAGI-TUĐOSE

Nici două!

MATACHE PROFIREL, abia ținându-și răsul.

Măcar una...

HAGI-TUĐOSE, ostent de eroție.

Nicî o sută... Dece mă chinuești ca pe hoții de cai?

MATACHE PROFIREL, nu își mai ține răsul.

Bine, omule, — dar dă'i banii ei...

HAGI-TUĐOSE, apucând de pept pe Matache Profirel.

Banii ei?... Trezește-te jupâne!... Ai băut cam mult!

MATACHE PROFIREL, scoate o hârtie din buzunar.

la citește colea...

HAGI-TUĐOSE

Ce să citesc?

MATACHE PROFIREL

Zapisu-ăsta... Citește, de...

HAGI-TUĐOSE, îl ia cu frică. Citește.

«Act de danie?»... «Dela mine mai puțin, dela Dumnezeu mai mult...» A, nu, nu văz bine...

MATACHE PROFIREL, râzând.

Ba vezi, dăi'nainte...

HAGI-TUĐOSE

«Eu mai jos iscălitul, Matache Profirel, moșier, fost negustor, dăruesc...» Ce?... (Râzând cu hohote

ceilalți doi) ... «dăruiesc... dăruiesc Lenuței...» De ce n'ai pus «Leanei»? S'ar înțelege mai bine... Ce râdeți?... Să pui «Leanei»...

MATACHE PROFIREL, răsând și dând din mâini.

Bine, bine...

HAGI-TUĐOSE

Leanei... Aici e «Lenuței»... «sin Ioan [Dudău, grânarul, la trecerea ei în căsătorie cu nepotul meu Culaiu Brânduș, lei 10.000, adică zece mii de lei pentru că e fată cu minte...» Firește, nepoată-mea!... «ca mie nu mi-a dăruit Dumnezeu decât o fată căpătuită și ea, și un nepot de soră Culaiu, băeat muncitor și de omenie...» — Doamne, maică precistă, risipitor la vreme de bătrânețe! O! ferește Doamne!

MATACHE PROFIREL

E, primești?

HAGI-TUĐOSE, făcându-și planul.

Nu știu, nu știu ce să fac...

GUSI, răsând.

Nu primi că te păcălești!

MATACHE PROFIREL

Ci zi odată... Batem în palmă?

HAGI-TUĐOSE, pe gânduri.

Și, banii să'i iea ea?

MATACHE PROFIREL

Firește...

HAGI-TUĐOSE

Nu primesc!... Un copil... Să se vază cu 10.000
de lei în mână?... Ar fi mai potrivit...

GUSI, răsând.

Să'i primești d-ta...

HAGI-TUĐOSE, repede.

De ce nu?... Să'i păstrez eu pentru ea...

MATACHE PROFIREL, vesel.

Aida, fie!

HAGI-TUĐOSE

Fără dobândă!

MATACHE PROFIREL

Și ea, cu ce s'ar alege?

HAGI-TUĐOSE

Ea?... Să știe că sunt la mine... în păstrarea
mea... 10.000! 10.000 de lei!

MATACHE PROFIREL, răsând.

Fie... Treacă dela mine...

GUSI, îi dă cu tifla pe la spate.

Măi, măi, măi!

HAGI-TUDOSE, zorit.

Prefă zapisul... Pune Leanei... Bani în păstrarea mea — așa să scrii — fără dobândă... și zapisul la mine, în buzunar...

GUSI, indignat.

A, nu așa!

HAGI-TUDOSE

Nu te privește pe dumneata!

GUSI

A, nu... Să adaugi la isprăvit că Tudose, la primirea banilor, va da și el zapis Lenuții pe cum că are în păstrarea lui 10.000 de lei ai ei, bani dăruți de dumneata...

HAGI-TUDOSE, aprins.

Ce, ce, ce, ce s'adauge? Să n'adaugi nimic! Nu sunt eu unchiul? Nu e ea nepoata?... O să-i fur?... A!...

GUSI, cu scârbă.

Ăsta își vinde nepoata, nu și-o mărită!

MATACHE PROFIREL

Bine, bine, n'adaug nimic... Biată Lenuța, intră și ea în lume!

HAGI-TUDOSE

Ese din omenire!... oh!...

GUSI

Care omenire?

HAGI-TUĐOSE, cu vioiciune.

A mea! Adevărata omenire! Unde nu e decât un stăpân și ceilalți robi... Vroeam s'ajungă și ea stăpână... Nu... iobag a fost tat-său și ea ajunge roabă!

GUSI

Eh!

MATACHE PROFIREL, vesel.

Ai să-i spunem Lenuței...

HAGI-TUĐOSE

Nu, întâiu să prefaci zăpășul!

GUSI

Mă, mă, mă, mă, mă!

Se duc pe cărarea din stânga.

SCENA VIII.

LEANA și CULAIU

Vin triști pe cărarea din dreapta.

CULAIU

L'ai auzit cu urechile tale?

LEANA, rupând frunzele de pe o rămurică.

De câte ori m'ai întrebă!... Da, și strigă: «nu! nu! nu!»

CULAIU

O fi vorbit de altceva...

LEANA

A patra oară 'ți spui că d-l Profirel mă cerea
și el scutură din cap...

CULAIU

O! câinele!

LEANA

De ce zici așa...

CULAIU

Numai un câine mi-ar rupe inima cum mi-o
rupe el!

LEANA

Ce să fac?

CULAIU

Să te duci la maică-ta...

LEANA

La mama?... Mama vrea să mă dea după fe-
ciorul lui Dima rotarul...

CULAIU

Dac'am fugi?

LEANA

Nu, nu vreau s'ajung de râsul lumii!

CULAIU

De mâine m'apuc de beție!

LEANA

Culaiu, una ca asta să nu faci!

CULAIU

Ca să uit, uitat de Dumnezeu ce sunt! Să beau vin, să beau țuică, să beau drojdie, să caz prin șanțuri, să mă culeagă lumea ca p'un ticălos, ca p'un bătut de stele!

LEANA

Culaiu, dragă Culaiu, de s'ar întâmplă ce puseși tu la cale, să știi că'mi fac seama!

CULAIU

Tu poți trăi fără mine...

LEANA

Fără tine știindu-te om, da, — dar cu tine, șters din rândul oamenilor, nu!

CULAIU, zărind pe Fifica și pe Jenică.

A, iată-i pe cei doi fericiți!... Cum se sărută!

LEANA

Sărutatul lor mi-amintește fericirea și spaima de eri-noapte... Nu'mi pare rău că sunt fericiți, dar în astă-seară, fericirea lor sporește nefericirea noastră!

CULAIU

Oh! Leano sunt fericiți și nu ne bagă în seamă!
Nu ne dau nimic...

LEANA, îi taie vorba.

Nu ne-au răpit nimic!

CULAIU

Tu ești mai bună... Pe lângă tine eu sunt rău sadea... (Arătând pe Fifica și pe Jenică) S'apropie... Adevărat, fie-care cu partea lor... În partea lor nu văz nimic din partea noastră...

SCENA IX.

FIFICA, JENICĂ PĂUNESCU, LEANA și CULAIU.

FIFICA

Ce faceți, Lenuțo, veseli?

LEANA

Nici triști, nici veseli...

FIFICA

Ca să nu fiți triști, înțeleg, — dar, ca să nu fiți veseli, nu-înțeleg.

LEANA, surâzând.

Sătulul la flămând nu crede...

FIFICA, își pune pensneul și-o privește lung.

A, elle est mordante et bien jolie ma future cousine... quoi?... Aș vrea să știu cine sunt sătului și cine flămânzii, Lenuțo? (Surâzând) Eu nu cunosc aici decât flămânzi...

LEANA

Sunt lacomi care se scoală sătui dela masă și gândindu-se la ce vor mânca adouazi flămânzesc cu gândul... Aceștia nu se vor sătura cu toate bunătățile pământului... Eu m'am deprins c'o cojiță de pâine muiată în donița cu apă proaspătă... O! ce nătângă sunt! Eartă-mă, domnișoară! (Fifica i-întinde mână. Leana i-o sărută repede) Un om mâhnit, fără să vrea, fără să știe, e rău chiar cu oamenii buni și mai ales cu cei fericiți...

FIFICA, mirată.

Lenuțo, d-ta, ai învățat carte?

LEANA

Nu cunosc decât o singură carte, și aceea din auzite: evanghelia. Din câte-am priceput, evanghelia este izvorul bunătății... Cam târziu mi-adusei aminte...

FIFICA

Ești mâhnită... Nu vă dă voe?

LEANA

Nu.

FIFICA

O! mititica! ce răutate!... Jenică să nu ne lăsăm până n'om dobândi o verișoară...

JENICĂ

Cu mare plăcere dar pe mine nu prea mă suferă.

CULAIU

Pe nimeni n'are la inimă decât pe el și banii lui!

LEANA

Așa e el, ciudat.

CULAIU

E sgârcit!

Matache Profirel, Gherghina Profirel și Popa Roșca, vin pe cărarea din stânga. Conversează înainte d'a veni în planul întâiu.

SCENA X

MATACHE PROFIREL, GHERGHINA PROFIREL, POPA ROȘCA, FIFICA, JENICĂ PĂUNESCU, LEANA ȘI CULAIU

MATACHE PROFIREL, mișcându-se a lene.

Taci, părinte... nu fii copil...

POPA ROȘCA

Mă prinse bată'l primejdia... Vesel, vesel, până mă picni... Mai mare rușinea!

GHERGHINA PROFIREL, în papuci.

Rușine când se vede, părinte... Aci, în familie... să nu'ți pese nici două... Ei, la nuntă, ce-o să fie...? O să beau cât zece... (Râzând) Numai ghiozdănelul să facă minunea pe care o știu eu... și lasă...

GUSI, surâzând.

Ce minune, cocoană Jorjeto?

MATACHE PROFIREL

Ei, d'ale ei, .. Nici toate ale doftorilor, nici toate ale popei, nici toate ale femeilor...

GHERGHINA PROFIREL, bătându-l pe umăr.

N'ai vrea, ai? Hoțule!

MATACHE PROFIREL, Fifichii și lui Jenică.

Ei, bată-vă norocul de cărlani... Ai pus de grâu?

GHERGHINA PROFIREL

De s'ar întoarce dela prășila porumbului și tot n'ar fi așa de aprinși!

FIFICA

Aprinsă, eu? De ce-ași fi? Mă mir!

GUSI, îi dă ghies lui Matache Profirel.

Până mai adineauri pocni frunzele de căldură...
Să spue, boerul...

FIFICA

Adevărat, papă, pocnesc de căldură?

MATACHE PROFIREL, surâzând.

Copacii tineri pocnesc, cei bătrâni se usucă...
Fiecare la rândul lor...

GHERGHINA PROFIREL

Ia, mai încet cu bătrânețele!

POPA ROȘCA

Mie era să 'mi pocnească capul de căldură...

MATACHE PROFIREL, prefăcut, Leanei și lui Culaiu.

Dar voi? Ce stați mahmuri? Știu c'ați vrea ce vreau și eu, și amândoi vreți ce nu vrea Tudose... N'o să se poată...

LEANA

Nu?

MATACHE PROFIREL, zâmbind.

Ăți rămâne și voi așa cum sunteți, că doar n'o crăpă pământul...

CULAIU

Am să scrăp eu!

GHERGHINA PROFIREL

Ba e vorbă!

MATACHE PROFIREL

Ș'așa copii... bucurați-vă și voi de logodna Fifi-chii cu Jenică...

LEANA, după ce privește scrutător.

Să ne bucurăm...? Un om așa de bun ca d-ta să vorbească astfel?... Simț ca un câine, după glasul stăpânului său, că vergeaua care'l amenință n'o să'l lovească... Și cum s'aruncă câinele și linge

tocmai mâna care ține vergeaua, așa m'arunc și eu... (Ii sărută mâna; Matache o sărută) Culaiu!

CULAIU, cu ochii roșii.

Ce?

MATACHE PROFIREL, râzând.

Na! fotologule!... Tudose vrea!... Tot femeea mai cu cap în d'alde d'astea!

GHERGHINA PROFIREL

Brava! tot femeea!

Toți bat din palme și se sărută cu Lenuta și cu Culaiu. Inainte d'a se liniști s'aude căzând cineva în avuz.

SCENA XI

Cei de mai sus și HAGI-TUDOSE.

HAGI-TUDOSE, răcnind ca un desperat. Nu se vede.

Ajutor! Săriți! Mă înnec!...

Toți speriați. Gherghina Profirel leșină și svâcnește din mâini și din picioare. Popa Roșca o freacă pe mâini. Ceilalți aléargă la avuz.

HAGI-TUDOSE

M'acoperă talazurile! Mă duc afund! Intuneric!

Jenică Păunescu și Culaiu aduc pe Hagi-Tudose de mâini și de picioare, mort de frică și leorcă de apă.

HAGI-TUDOSE

Hainele, hăinuțele mele, toată averea mea s'a scufundat! Oh! oh! Ce nenorocire!

Il pun pe banca de mesteacăn. Hagi-Tudose geme.

GHERGHINA PROFIREL, dășteptându-se și svăcnind.

Ai! ai! ce foc!

POPA ROȘCA

E apă, taică, e apă...

MATACHE PROFIREL

Nu e nimic, fetițo! Ce sperioasă ești!

GHERGHINA PROFIREL

Vino 'ncoa, nene! Eram să mor!

Matache Profirel o mângâie.

HAGI-TUĐOSE

Să mă fi înecat când treceam marea, înainte d'a'mi fi luat hainele! Of! of! să nu fi cheltuit tot ce aveam! (S'apucă de păr) Am rămas calic! Am rămas pe drumuri!

GHERGHINA PROFIREL

Da', un' te-ai înecat, omule?

HAGI-TUĐOSE, văetându-se.

În lacul dumitale, cucoană! (Se pipăe pe cap. Îl apucă tusea) Unde mi-e fesul? Fesul meu de hagi!

Culaiu se repede și-l aduce. Îl stoarce.

HAGI-TUĐOSE

Adu-l încoă! Cum l'ai scăpat de furia talazurilor?

GHERGHINA PROFIREL

Ce lac? Ce talazuri? Unde căzuși?

GUSI, răsând.

In avuz... De n'am fi alergat noi, s'ar fi dus
pe copcă!

GHERGHINA PROFIREL, bufnind de răs.

Taci, măi, omule! Apa mea e d'o șchioapă!

HAGI-TUĐOSE

D'o șchioapă e-a dumitale? Mare șchiopă ai! Vai!
vai! (și șterg de apă cu batistele) Portofelul! Unde e por-
tofelul meu? Fesu a plutit, portofelul s'a dus!

JENICĂ

Aleg să ți-l caut...

HAGI-TUĐOSE

Tinere, iea seama să nu te-apuce vultoarea!

FIFICA, speriată.

Nu te duce, Jenică!

Toți răs afară de Hagi-Tudose.

GHERGHINA PROFIREL

Î... Ce copil ești!

HAGI-TUĐOSE

Din genunea în care se oglindește cerul nimeni
nu mai scapă!

Hohote de răs.

GUSI, rîzînd.

Și-aveai multe parale?

HAGI-TUDOSE, tușind și tremurînd.

Optzeci de bani! Optzeci! Cum nu'l lăsaui acasă? Cap sec! (Jenică Păunescu i'l aduce) Să văz! (Innumără) Optzeci! Slavă ție, Doamne!... (El apucă un fior de spaimă) Ii! Măinile, măinile, nu le pot mișcă! (Se muncește ca să-și aducă mîna dreaptă la buzunarul din stînga al fermelei și nu izbuteste) Zapisul, zapisul pe care mi'l dăduși... zapisul că mor! Aci, aci l'am pus... Spaima mi-a amorțit măinile... În stînga, jupâne, în stînga!

Toți rîd. Matache Profirel se pleacă spre stînga lui Hagi-Tudose și caută.

MATACHE PROFIREL

L'am găsit!

HAGI-TUDOSE, cu ochelarii spărți.

Adu'l incoa! (Incepe să miște măinile. Iea zapisul, îl desface și se uită la el) Mare minune! Mulțumescu'ți ție, Hristoase! Nici-o pată... afară de petele după mine... D'aș fi știut aș fi venit cu hainele ale vechi... Și nu mai văz... M'a orbit năpustirea valurilor... Ochelarii... Ochelarii s'au spart... Să mai cheltuesc?... Nu, mai am alții, de șaisprezece ani... (Lui Profirel) D'aș fi știut i-aș fi luat p'ai duminale! (Hohote de rîs) Ce rideți?

MATACHE PROFIREL

la spune, Tudose, cum se întâmplă comedia asta?

HAGI-TUĐOSE

Nenorocirea ne pândește din senin... Mă bucuraiu când îmi dăduși zăpăsul... Să nu vă bucurați de nimic și niciodată!

FIFICA PROFIREL, strânge de mână pe Jenică.

Ba e vorbă!

HAGI-TUĐOSE

Și bătrânețea... Eșii repede că nu mai puteam. (Râsete) Innemerii nu știu unde... că auzii țârâind un fir de apă... Crezui c'ați fi unul din d-voastră... ca și mine... (Râsete) Mă sfiii... Intorsei spatele... Mă trăseai daindaratele... Ș'odată simțiiu că pământul se cascadează supt picioarele mele... Și mă du-seiu și dus am fost... Secați primejdia, secați-o, atât vă spui!

Râsete.

GHERGHINA PROFIREL

O! Ce fricos!... Ce primejdie? Eu o trec cu picerile când ai pofti!

HAGI-TUĐOSE

Te crez... Cu malacovul d-tale treci marea ca pe uscat!

MATACHE PROFIREL

Hai, Tudose, hai, hai să te dăsbrazi...

HAGI-TUĐOSE

Să mă dăspueați?

MATACHE PROFIREL

Să nu răcești... Să'ți uscăm hainele...

GHERGHINA PROFIREL

Și să ți le calc...

HAGI-TUĐOSE

Să nu le arzi!

GHERGHINA PROFIREL

Ce'ți pasă... Ți le fac ca noi...

HAGI-TUĐOSE

Ca și cum nu le-aș fi purtat... Ți mulțumesc,
ți mulțumesc!

Il Țeau de brațe Matache Profirel și Popa Roșca și pornese
pe cărarea din stânga.

GHERGHINA PROFIREL, răsând.

Jenică, brațeta... Și să mă 'nveți și pă mine
prașila porumbului...

FIFICA PROFIREL

Mamân!

Culaiu apucă de mână pe Lenuța.

LENUȚA

O! săracu, nene Tudose!

Se duc gălăgios.

ACTUL IV

Odaea lui Hagi-Tudose. Zidurile alb-murdare, crăpate și cojite. Tavanul cu grinzi de stejar innegrite de vechime. În fund, spre stânga, o fereastră cu ochiuri mici și cu fiare groase. În dreapta un pat de lemn. În colțul din stânga o sobă cu vatra pielungită. Se văd nițică cenușe și câți-va cărbuni. În mijlocul zidului din stânga o ușe cu două șini în cruce și cu o clanță pe care ai putea sprîjini întreg podul palmei. Între sobă și ușe o măsuță de teiu. Lângă măsuță o doniță cu capac. Pe capac o bărdacă smălțuită cu verde. O ladă de Brașov. O bardă pe căpacul lăzii. Pe jos podeală de cărămizi tocite, mai ales dela ușe la pat. Hagi-Tudose bolește cu capul p' o pernă soioasă, învelit c' o pătură albastră, mișoasă și eșită. Uscat, cu ochii în niște orbite vinete, cu părul și barba în neorândueală. O cumplită sărăcie în toate. E earnă. Vântul se umflă, ca și cum ar arunca alice în geamuri.

SCENA I

HAGI-TUDOSE și LEANA

HAGI-TUDOSE, sculându-se într'o rână.

Băltoaca Profiroaicii... arde-o-ar focul... D'a-còlo mi să trage... Și tu și jupânu, să mă culc, să mă culc... d'atunci numai sunt bine...

Tușește.

LEANA

Să te odihnești, nene Tudose...

HAGI-TUDOSE

Ca un trântor... Doorm... somnul mătușii... Și prăvălia și mușterii... O! îmi vine să mă strâng de gât... Omul e dela Dumnezeu să muncească, să alerge, să răscolească, să strângă, să scoată — la nevoie — și din peatră ceea-ce e-al lui... Nu e decât o singură boală pe lume: lenea!

Se scoală din pat și pornește împleticindu-se. Șade pe scaunul de lângă masă. Iar se scoală și s'așează pe ladă. E'mbrăcat cu cămașe și pe d'asupra camășei cu vechia lui scurteică.

LEANA

N'ai muncit toată viața?

HAGI-TUDOSE

Dacă-am muncit... Și ce-am agonisit?

LEANA

Nimic, nene Tudose...

HAGI-TUDOSE

Văz că ești copil bun... Da, nimic... Ș'am muncit toată viața... Cum toată? Mai e și cât mai e; să dau pe brânci... Viața e trudă... Cine nu asudă, doarme!... Și ce osebire ar fi între un mort și un om care doarme?... Hainele mele... să mă'mbrac... Ale purtate...

Se scoală și se clatină.

LEANA

Sunt rupte...

HAGI-TUDOSE

Așa cum sunt!

LEANA

Pantalonii nu se mai țin...

HAGI-TUDOSE

Ce'ți pasă!

LEANA

Nu mai au tur...

HAGI-TUDOSE, tușind sec.

Cracii erau bunii, noi-nouți... Și nu se vede pe
supt scurteică...

LEANA

Da' când te pleci?

HAGI-TUDOSE

D'atâta vreme... știu eu să mă plec să nu se
vază...

LEANA

Vezi-că...

HAGI-TUDOSE, presimțind o mare nenorocire.

Ce?

LEANA

..i-am dat...

HAGI-TUĐOSE

Nenorocito, m'ai lasat goll!... Cea mai dulce amintire a tinereților mele!... De grabă să'i ceri îndărăt...

LEANA

Dacă l'aș cunoaște...

HAGI-TUĐOSE, revoltat.

Nici nu'l cunoști!... Și pă mine, care mă cunoști, care ți sunt unchiu, care te-am luat de suflet, care te-îmbrac, te-încalț, mă dăspoi pentru un necunoscut? Dumnezeuule, ce-ai făcut cu mințele ei pe care nu le-avea?... Și ce fel de om era?

LEANA

Un cerșetor... un cocoșat...

HAGI-TUĐOSE

Cum să se potrivească pantalonii mei unui cocoșat?... Ți-am spus d'atâtea-ori: ușa'n nas cerșetorilor că sunt hoți! Tu, care nu mi-ai eșit din cuvânt? Te-a îndemnat cine-va... ai?

LEANA

Da...

HAGI-TUĐOSE

Cine?

LEANA

D-l Profirel...

HAGI-TUĐOSE, il apucă tusea.

Profirel? Jupânul? Iși iea dobânda la niște bani pe care nu mi-i-a numărat încă... Te'nvață risipitoare până să nu'i fii nepoată... Da' când i-ei fi, nu i-ai mai fi să nu-i mai fii, nepricopsito! Și ce s'amestecă în casa mea? El mi-i-a cumpărat? El i-a purtat? El i-a cărpit?

LEANA, cu frică.

Zicea că... Lenuțo, dă'i de pomană pentru sănătatea Hagiului, că'i ieau eu alții... Și, ca o neghioabă, m'am luat după vorba dumnealui...

HAGI-TUĐOSE

Ar fi putut să'mi dea fără să'mi iea bunătat' de pantaloni... Și de mult i-ai dat?

LEANA

De două săptămâni...

HAGI-TUĐOSE

De două săptămâni!... Un' să'l mai ajungi..? I-a vândut, a luat bani pe ei...

LEANA

Ce bani?

HAGI-TUDOSE, furios.

Taci, toanto!... Și i-a băut din cârciumă în cârciumă!

Se cutremură, se strânge, tușește, se scoală și se lasă pe pat.

LEANA, sfios.

Ți-e frig, nene?

HAGI-TUDOSE

Ce frig? Ca'n luna lui cuptor, crăp de căldură!

Leana s'apropie de el și'l iea de mână.

LEANA

Sudoarea rece...

HAGI-TUDOSE

Lasă-mă... Mai la o parte... Nici o sudoare...

LEANA

Să fac nițel foc...

HAGI-TUDOSE

N'ai făcut aseară?... Lemnele costă...

LEANA

Earnă grea... D-ta bolnav... Vântul urlă...

HAGI-TUDOSE

Să urle!

LEANA

...troenind zăpada pân'la fereastră...

HAGI-TUĐOSE

Zăpadă... Măzărliche ! Cine-a mai pomenit eamnă
în Dechemvrie ?

LEANA

Doftori, nu, — doftorii, nu...

HAGI-TUĐOSE

Doftor, doftorii... Va bani ! Ș'apoi, eu, nu crez
în doftori... Ar ajunge mofluzi după urma mea...

LEANA

...ciorbă de găină, nu...

HAGI-TUĐOSE, mestecând și inghițind în sec.

Postul crăciunului... Fasole, nu găină !

LEANA

Să prinzi nițică putere...

HAGI-TUĐOSE, se scoală cu ochii țintă la pat.

Am dăstulă... Să s'apropie cine-va de patul
meu (Pune mâna pe bardă) și va vedeà cine e bolnav
și cine e sănătos !

LEANA

Ast-noapte n'ai dormit...

HAGI-TUĐOSE

Ca un buștean !

LEANA

...te-ai sculat din pat...

HAGI-TUĐOSE

De unde știi?

LEANA

...te-ai vârat supat...

HAGI-TUĐOSE

Cîn' ți-a spus?

LEANA

...ai scos câte-va cărămizi, și numărai...

HAGI-TUĐOSE, punând mâna pe bardă.

Ce număram? (Prefăcut blând) Ți s'a părut...
 (Aparte) Dar cum i s'a părut?... (Aspru) Unde erai?

LEANA, speriată.

Când te-ai invârtit în pat, m'am dășteptat, —
 când te-ai dat jos, am venit la ușe... Și 'mi zisei:
 «Poate că vrea ceva, nenea Tudose...»

HAGI-TUĐOSE, cu mânie.

Și-ai ascultat?

LEANA, infricoșată.

Fără să vreau...

HAGI-TUĐOSE, fioros.

Să-ți schimbi urechile, nenorocito! (Aruncă barda pe ladă) Așa se întâmplă omorurile!... Zi că n'ai auzit, zi c'ai visat, zi c'ai avut lungoare...

Il înneacă tusea.

LEANA

Da, da, mi s'a părut, nene Tudose...

HAGI-TUĐOSE

Să mă spionezi pe mine care ți-am fost ca un tată...

LEANA, tremurând.

Am visat...

HAGI-TUĐOSE

...care ți-a dat bucățica dela gură...

LEANA

Nu m'am mișcat din pat...

HAGI-TUĐOSE

...care m'am jurat c'am să-ți păstrez zestrea făgăduită de jupânul meu...

LEANA

Ce era să cați supat?

HAGI-TUĐOSE

S'ascuți la ușe?

LEANA

Ce era să 'numeri ?

HAGI-TUĐOSE, se vără 'n pat.

Să mă vinzi, să mă ucizi ? (Se 'nvârtește, se aud
bani sunând, se sperie) A sunat ceva ?

LEANA

Nu...

HAGI-TUĐOSE

Chieile tale...

LEANA

Am numai una...

HAGI-TUĐOSE

Ei, cum mi să păru!... Așa ți s'a părut și ție,
ast-noapte... Până nu vezi și nu pipăi să nu
crezi... Apostolul Toma a avut dreptate... Intăiu
a pus mâna ș'apoi a crezut... Ȃla om, nu se-
cătura!

S'aude cine-va scuturându-și picioarele de zăpadă.

SCENA II

HAGI-TUĐOSE, LEANA și CULAIU.

HAGI-TUĐOSE

Cine e ?

CULAIU

Eu...

HAGI-TUDOSE

Cine, tu ?

CULAIU

Eu, Culaiu...

HAGI-TUDOSE

Intră, de... Leano, deschide-i ușa...

CULAIU, intrând.

Ești bine, nea Tudose ?

HAGI-TUDOSE, tușind.

Bine de tot... Măine mă scol...

CULAIU

Unchiu Profirel mi-a zis să văz...

HAGI-TUDOSE

Pe Leana...

CULAIU

Nu... Să văz ce mai faci, c'au să vie și dum-
nealor cu câte ceva...

HAGI-TUDOSE

Cu câte ceva? Să le fi trimis cu tine... Ar fi
sosit mai de grabă... Ei ar fi putut să vie mâine,
poimâine, e, și cât mai târziu... (Sieși) Oameni,
furnici, tot una... Da', voi, ați hotărât nunta ?

CULAIU

Când o vrea ea...

HAGI-TUĐOSE

Eu, când eram ca tine... o! o!...

CULAIU

Dumneata?

HAGI-TUĐOSE

Numai la asta mi-era gândul... Nu te uita că n'am avut parte... (Aparte) Eh, o murdărie!... Leano, n'ai hotărât?

LEANA

Nu, nene Tudose...

HAGI-TUĐOSE

De ce?

LEANA

N'aș vrea...

HAGI-TUĐOSE

Ui'-te, ui'-te... Nu mai vrei? Și eu ce să fac cu zăpăsul? Să'l rup? Dai cu piciorul la 10.000 de lei? În loc să'i știi la mine, puși bine, la păstrare, fără dobândă — nu face nimic — ... Până mai eri plângeai după Culaiu, și azi n'ai vrea? A, prost e Culaiu!... (C'un surâs ironic) Insurați-vă, mă, că omenirea are nevoie de prăsilă și voi aveți

nevoe de jug! Să munciți pentru alții... să știți pentru-ce munciți... Par'că văz, doi, trei, patru broscoi, umflați de mâncare, tolăniți grămadă ca o mișună de căței, cu picioarele murdar pe macatul cel mai scump al vostru... (Cu un răs sinistru) Mârăe, se-înhață de păr și se trag, se zgâlție, și urlă, fiind-că au de toate copiii maichii... o!... Da, copii moșului!... Ș'au să aibă și gălci, și tuse măgărească, și gușter, și vărsat...

LEANA, îndesându-se în Culaiu.

Ducă-s'ar în pustii!

HAGI-TUDOSE

E, cum? Voi, să'le ștergeți de geaba de murdăriile? Ce fel de părinți ați fi voi dacă n'ați trece prin toate scârbele și toate durerile?... V'a ajuns vremea să faceți ce-au făcut cei ce v'au făcut!... Sunteți tineri, sunteți harnici, vă iubiți — oh! vă iubiți! — sunteți osândiți la aceeași muncă silnică... Haide, de... De ce stați ca niște momâi? Firea vă indeamnă, sete vă este, știință — slavă Domnului!... Cine să naște fără știința oarbă a viții omenești? Și n'ați învățat carte... Nici nu trebuie!... Hai, de grab... pirostreile'n cap!

Tușește. Se șterge de nădușeală. Ii pică capul pe pernă.

LEANA

Să te faci mai bine... Culaiu mai așteaptă...

CULAIU

Cât ai vrea dumneata, Lenuțo...

HAGI-TUDOSE

Nu sunt dăstul de bine? Și mâine sunt gata să joc... Leano, o bardac de apă... Ce căldură ai făcut în odae!

Li dă apă. O soarbe dintr'o răsuflare. Se-îndeasă în pernă.

CULAIU, încet.

Bietul bătrân!

Un moment de tăcere. Hagi-Tudose mișcă mâinile supt pătură.

HAGI-TUDOSE, înnumărând pungile ascunse.

Una, două, trei... (Speriat) Unde e-a patra?

LEANA

Ce, nene Tudose? Visași?

HAGI-TUDOSE, c'o veselie sinistră.

Am găsit-o!... Da, mă fură somnul. Și se făcea că păziam patru oi galbene ca aurul, ca aurul... și-a patra se rătăcise... Ce m'aș fi făcut eu, dacă n'aș fi găsit-o?

Se aude un miorlăit de pisică.

HAGI-TUDOSE

Cine miorlăe?

LEANA

Pisica, nene.

HAGI-TUDOSE

I-a trecut coada?... Cotoiu prost... Crescuse 'n

coadă d'un stângen... l-am retezat-o cu barda...
Până să intre pe uşe se răceà toată odaea!

S'aud tropote de picioare pe prispă afară.

CULAIU

Unchiul Profirel şi cu tanti...

HAGI-TUDOSE

Ce tanti...? Toanta!... Hi, boeru!... O risipi-
toare! In toată vieţa mea nu mi-a trecut prin mâini
cât are ea în mâna stângă... partea inimii! Î...
mi-e silă!... Oh! oh!... (Se perde într'o aiureală de fri-
guri. Leana şi Culaiu se reped la pat speriaţi. Hagi-Tudose se
deşteaptă). Ce credeţi? Uitaţi-vă la mine... E, nu
am aerul să... (Tuşeşte. Pe buze oarecari urme de sânge.
Sfârşală. Pune capu 'n pernă.) Î-i-î! bătrân neghiob!...
(C'un surâs straniu) De când mi-ai pomenit de ciorbă
de găină mi-ai răscolit toate poftele... Şi n'am mă-
runte... D'o săptămână n'am luat socotelile pră-
văliii... (Scoate o monedă de supt plapămă.) Na, Leano...
(Ii tremură mâna; şi-o trage înapoi) Na!... (Leana o iea) A-
du-l încoà!... lea-l!... Uită-te bine!... E un gal-
ben! E de aur!... Sună aşà de frumos, aşà de
dulce (Inchide ochii) că privighetoarea nu face două
parale pe lângă sunetul lui!... Duceţi-vă şi-mi târ-
guiţi o găină, cât se poate mai mică şi mai eftină,—
o lămâe, ba sare de lămâe, — şi-o litră de vin, ba
un cinzec, e de ajuns... Şi când te'ntorci, câteva
gâteje de lemn — puţine să nu dai foc casii —
şi fă-mi o ciorbă bună... Oh! Boala m'a schim-

bat în copil răzgâeat... (Leana și Culain pleacă) Bagă de seamă, e de aur, 11 franci și 75 de bani! Să'ți dea cusurul drept, să nu te-înșele! (Leana și Culain ies) O singură dată am călcat în gura lăcomiei... Ear-tă-mă, Doamne!... (Scoate pungile și le golește în poală. Vântură galbenii. Se luminează la față) O! par'că vântur stelele cerului! (S'aude glasul Gherghinii Profirel) Cum uitasem! Na!... La loc, cu toții, și să tăceți ca și cum n'ați fi vii, că vin ciorile lacome care mănâncă pe puii de aur... Și voi sunteți ai mei, nu ai tuturora!

Vără pungile supt pătură.

SCENA III

MATACHE PROFIREL, GHERGHINA PROFIREL
și HAGI-TUĐOSE

GHERGHINA PROFIREL

Tot în pat, Hagiule? Tot bolnăvior?

HAGI-TUĐOSE

Nițică tuse, și mă ține coșul peptului când ră-sufli...

MATACHE PROFIREL, punând o legătură pe ladă.

Adu mâna, Tudose... Cam rece... Mă băete, să'ți facă focul...

GHERGHINA PROFIREL

E frig în lege, în odaea dumitale.

HAGI-TUĐOSE

Ați venit d'afară... Eu nădușesc de căldură...
Și dumneata cu malacovu... (Aspru) Te iea vântu-
rile pe dedesubt...

GHERGHINA PROFIREL

Earna pui p'ăl mai strâmt... Și ui'-te ce-am pe
supt malacov... O fustă de lână bleo, alta tot de
lână vărgată, o vargă seriz o vargă vișină putredă,
apoi o fustuliță de percal cu brodării faine, cum
ii place dumnealui... (Matache ii face semu să tacă) Pan-
talonăși, cămașe și ciorapi groși, împlețiți în cărlige,
până-aci de lungi... (Matache-i repetă semnul) Supt ma-
lacov e tăria, pe d'asupra numai de ochii lumii...

MATACHE PROFIREL

Iacă, Tudose neică, ce ți-am adus. (Desface legă-
tura) Un halat...

GHERGHINA PROFIREL

Bleo închis cu roșu, cu șunur și cu ciucuri,
după gustul meu...

HAGI-TUĐOSE

Să'l văz, ad' să'l văz...

GHERGHINA PROFIREL

Da', nu'l vezi ?

HAGI-TUĐOSE

Nu mai văd ochielarii, s'au stricat geamurile...

De șaisprezece ani aceeași, și pe ploae, și pe soare, și pe vânt, și pe zăpadă... (Iea halatul, îl apropie, se uită) Mulțumim, vă mulțumesc... Și, ce să fac cu el?

MATACHE PROFIREL

Să'l îmbraci...

HAGI-TUDOSE

Ar fi păcat... Pune'l în ladă...

MATACHE PROFIREL

E vătuit, îți ține de cald...

HAGI-TUDOSE

În ladă!... D'a fi să 'mi ție de cald îmi ține și d'acolo; de nu, nu'mi ține nici pă mine...

MATACHE PROFIREL, punându-l în ladă.

De...

GHERGHINA PROFIREL

Tot cu fața-aea de scurteică...? Și vechiă, vechiă de când lumea...

HAGI-TUDOSE

Eu sunt același, ea este-aceeași, ne potrivim de minune...

GHERGHINA PROFIREL, aparte.

Ca tusea cu junghiu... (Încet lui Matache Profirel)

Cum a slăbit... Ca o umbră... Să'l sufli dă
grămadă...

MATAČHE PROFIREL, *încet.*

N'ar fi bine să'l luăm la noi?... Să'i aducem
un doftor, să'l îngrijim... la vezi tu... iea'l pe
departe...

GHERGHINA PROFIREL, *apropiindu-se de Hagi-Tudose.*

Hagiule, Hagiule, știi ce? Dacă te-am fura și
te-am duce la noi acasă? E, și la noi, ca la noi,
zeamă de pui, vinișor, căldurică...

HAGI-TUĐOSE, *strângându-se în pat.*

Să fug din casa mea?... Nici mort! Când oi
eși es cu picioarele înainte... Mai va, o! mai va
până atuncea!

Il apucă tusea.

MATAČHE PROFIREL

Dacă nici tu cu ale tale... Nu, nu e chip...

GHERGHINA PROFIREL

Doamne ferește... De nu ne-ar face nuntă...

HAGI-TUĐOSE

Sunt treizeci de ani de când am cumpărat'o...
Ți-aduci aminte, jupâne...?

GHERGHINA PROFIREL, *strâmbând din nas.*

Iar jupâne...

MATACHE PROFIREL

Siit!

HAGI-TUĐOSE

...că dumneata dăduși adălmașul... Soare, cald, bine... Plutele tinere... Ne-am întins la umbra lor... Și mă făcuși să beau două pahare de vin... Oh! tinerețea! Nu cunoști osteneala, nici odihna, nici călduri, nici ger, nici crivăț, nici ploae... Că de viscolește pui nasu'n pept și te duci glonț un' ți-e treaba... că de crapă pietrele, asuzi și'ți ține de răcoare... Boala, o jucărie... somnul, în picioare... Tinerețea? Capital mic cu dobândă mare... Bătrânețea, capital mare și fără dobândă... La tinerețe trăești din dobândă, la bătrânețe mănânci din capital!

MATACHE PROFIREL

Ei, cui i-o spui...

GHERGHINA PROFIREL

Zău că 'mbătrânește omul auzindu-vă!

MATACHE PROFIREL, glumind.

Iacă, țiu la lemnul sfânt, și'l sărut, și seara și dimineața, și nu vine...

HAGI-TUĐOSE

O să vie... N'a trecut anul...

GHERGHINA PROFIREL

Nu'ți spuneam, eu?

HAGI-TUĐOSE

Să crezi, da' să crezi!

GHERGHINA PROFIREL

Te pomenești că n'ai crede! Nene, să nu faci una ca asta că ne-am topiit!... N'ai văzut Jenică și Fifica...

HAGI-TUĐOSE

Aia cred!

GHERGHINA PROFIREL

E'n a șaptea lună...

HAGI-TUĐOSE

Cine e'n a șaptea lună?

MATACHE PROFIREL

Ia, vorbe d'ale dumneaei...

GHERGHINA PROFIREL

Moștenitorul...

HAGI-TUĐOSE

Șapte luni sunt dela logodnă și dela nuntă două...

MATACHE PROFIREL, aparte.

Ei, poftim, cocoană!

GHERGHINA PROFIREL

Cum, cum? (Innumără pe degete) Așa e... Minunile lemnului sfânt... Tiii, da' și cred! Și el și ea, nu l'ar lepădă pentru nimic în lume...

HAGI-TUĐOSE, cu desgust.

Uf!

MATACHE PROFIREL

Ce, Tudose?

HAGI-TUĐOSE

Nădușeala... Ca ei să crezi, ju-pâ-ne...

GHERGHINA PROFIREL, ardeiată.

Care jupân? Boerul?

Matache Profirel ti face semn să tacă.

HAGI-TUĐOSE

Care boer? Jupânul?

GHERGHINA PROFIREL, ne mai putându-se stăpâni.

Îii, Hagiule, fie că hursuz ești!

MATACHE PROFIREL, cam supărat.

Matà, mucles, maică...?

HAGI-TUĐOSE

Țăran, clăcaș, sărman... N'a fost boer nici în cei de mai nainte, n'o să fie boer nici în coborâtorii lui... (Gherghina Profirel dă semne de nerăbdare și de revoltă) Ascultă-mă, cocoană, pune-mă să'i zic

stăpâne, și cu dragă inimă îi zic, dar să nu'mi pocesc limba 'n gură, jupânului să'i zic boerul și dumitale Jo-je-tra! Cu Gherghina am apucat cu Gher-ghi-na am să mor!

Il apucă o tuse strașnică.

GHERGHINA PROFIREL

Auzi, auzi... Eeeee! D'aia mi-ai fost?

MATACHE PROFIREL

I-i-i și dumneata! Ca omul bolnav...

HAGI-TUĐOSE

Ești boer, jupâne? Spune?

GHERGHINA PROFIREL

Nu ești, d-ta, boer? Spune?

MATACHE PROFIREL, stând la cumpănă.

E, boer, coada vacii...

GHERGHINA PROFIREL, furioasă.

Apoi, nu, nu mai stau, dacă și d-ta zici... A, nu! Mi s'au umflat picioarele, m'au apucat romantismele, îmi vine amețeală, năbădăi, istericale...

MATACHE PROFIREL

I-i-i, da' ține'ți firea, mă omule!

GHERGHINA PROFIREL

Apoi dacă nici Profirel — familia Profireilor —

n'o mai fi boer, om cu dare de mână de când l'am apucat, să știi că nu mai sunt boeri și pace!.. Să ne vedem sănătoși, Hagiule!

HAGI-TUĐOSE

Să dea Dumnezeu, cocoană Gherghino!

GHERGHINA PROFIREL, apucată de nervi.

Cocoană Gherghino? Cocoană Gher-ghi-no? Rămâi nene, rămâi, că nu e de mine! (Ese schiopătând și trânteste ușa) Crăpi!

HAGI-TUĐOSE

Firește, că nu e-a dumitale...

SCENA IV

HAGI-TUĐOSE și MATACHE PROFIREL

MATACHE PROFIREL

I-i și dumneata, întăeași-dată supărași pe 'mneaei!... Boer, boer... Ce boer? Când mă băgă tata la stăpân — Dumnezeu să'l erte — fui numa c'o cămășuță pe mine, și murdară, murdară, să fi zis c'o luasem din gunoiu... E, am avut noroc, și fără dumneata și cu dumneata... Și muerea ca muerea, a uitat de când spăla vasele...

HAGI-TUĐOSE, serios.

Era să'ți spui ceva și n'aș fi putut... O să mă crie dumneaei...

MATACHE PROFIREL, vesel.

Aşa? Ei, bine, omule...

HAGI-TUĐOSE, scoțând niște hârtii de supt pernă.

Zapisele-astea sunt cu ipotecă, al lui Florea Cătrință și-al lui lordache Vornicelu, zis Turbatu, amândoi negustori în piața Sfatului...

MATACHE PROFIREL

li știu.

HAGI-TUĐOSE

Lui Florea i-am dat 3000 de lei, banii mei, munciți de mine — 3000 — nu e glumă — și cu dobândă mică... 36 la sută...

MATACHE PROFIREL

Cât?

HAGI-TUĐOSE

Ce e mult?

MATACHE PROFIREL

Mult, saracul!

HAGI-TUĐOSE, dărj.

Mult? Eu i-am rupt mânecile sau el p'ale mele? Dacă e sărac să nu se-împrumute! (Induioșat) Bănișorii mei! (Aspru) Nu, să nu'ți fie milă de sarac! (Cu glasul sugrumat) Saracu!, or e leneș or e o stricăciune!

Ii cade capul în pernă și închide ochii.

MATACHE PROFIREL, speriat, repezindu-se la el.

Tuđose, Tuđose!... Și nu e nici popă... Moare ne'mpărtășit!

HAGI-TUĐOSE, ridică capul și'l scutură.

Mă luă cu somn...

MATACHE PROFIREL

Ești mai bine?

HAGI-TUĐOSE

Ce'ntrebi așa? Uită-te'n fața mea... Lui Florea i-am dat 3000 de lei cu 36 la sută pe an... Nu plătește? Incă doi ani... La al doilea și la treilea an, 50 la sută... (Matache Profirel își exprimă mirarea fluierând) Nu plătește? Il vânz cu toba...

MATACHE PROFIREL

50 la sută!... Și i-ei fi oprit și dobânda de mai nainte...

HAGI-TUĐOSE

Firește! 1080 de lei... I-am dat bani agonisiți cu sudoarea frunții mele 1920, o mie...

MATACHE PROFIREL

Și dobânda de 50 la sută merge la...

HAGI-TUĐOSE, cu necaz.

La capetele întregi!

MATACHE PROFIREL, dănd din cap.

Va să zică, iei 50 la sută și la 1080 de lei pe care i-ai oprit, tu, dela început? o!

HAGI-TUĐOSE, svâcnind de mânia.

Prost ești jupâne și mare noroc ai!... O! mă eartă! (Matache îi face semn că nu e nimic) Să scurtăm... Văz că nu pricepi... Zapisul lui Florea e de 6820 de lei... Al lui Turbatu de 12436... La âsta — Florea — poimâne e sorocul, — la ăstălant, miercuri ce vine... (Feroce) A! să'i învăț minte să mai m'arate cu deștul: «Ui-te Hagiul! ui-te sgâ...» I-i-i-i!

Matache Profirel oftează.

MATACHE PROFIREL

Și ce să fac cu zapisele?

HAGI-TUĐOSE

Să le dai avocatului meu — ulitza suratelor n° 17 bis — Andreiu Cerceluș... Să 'ți dea în scris de primire... Și să-i vînză de nu vor plăti...

(Un gest spasmodic) E-e-e! ce muzică!

Îi cade capul.

MATACHE PROFIREL, se repede la Hagi-Tudose.

Vai de mine, Tudose!

Hagi-Tudose își ridică capul și-l liniștește cu mâna.

HAGI-TUĐOSE

Și să știi că de fite-ce zi de întârziere vor plăti câte 300 de lei... (Matache Profirel face un gest de mi-

rare) Așà e învoeala!... Da', unde sunt zapisele?
Unde le puseiu? Ce le făcui?

MATACHE PROFIREL

La mine...

HAGI-TUĐOSE, cu vocea scăzută dar aspră.

Adu-le 'ncoà!... E și vieață și moarte... Du-te
acasă... Fă-mi o fitanță... Nu uită numele... Ah!
o sfârșială!... Du-te și să vii îndată...

Îi cade capul în pernă și stă nemișcat.

MATACHE PROFIREL

Doamne! Doamne!... Să-i trimeț preotul...

Ese închinându-se.

HAGI-TUĐOSE, c'un glas ostentit și sugrumat.

Dacă n'ar fi lumea așà de nătângă aș mai trăi!...
A! nu! Știe Dumnezeu ce face... Pe cine aș mai
împrumutà?

Leana deschide ușa încet.

SCENA V

LEANA și HAGI-TUĐOSE.

HAGI-TUĐOSE

Ce intri ca o vijelie?

Leana pune pe ladă un castron cu ciorbă, o bucată de pâine și o
bărdacă cu vin.

LEANA

O ciorbuliță s'o mănânci cu ochi, și...

HAGI-TUĐOSE

Cusurul și pe urmă de-ale gurii...

LEANA

Zece bani vinul...

HAGI-TUĐOSE

Scump!

LEANA

Cinci bani sarea de lămâe, cinci bani un sfert de pâine...

HAGI-TUĐOSE, răsufând precipitat.

O să m'aduci în sapă de lemn!

LEANA

Optzeci de bani o puiculiță p'ășă de mare, și grasă, grasă...

HAGI-TUĐOSE

De ce-ai luat-o așa de mare ș'asă de grasă? Optzeci de bani! Se vede că găina ciugulise franci nu boabe... (Îi apucă tusea) O dată am avut și eu o poftă, și, tu, să mă dăspoi?... Un franc!... O masă de-împărat!... Adu cusurul...

LEANA

Zece și șaptezeci și cinci.

Hagi-Tudose, socotește, gesticulează. Leana e înmărmurită.

HAGI-TUDOSE

Nu ese!... 10 și 70!

LEANA

N'oi fi perdut...

HAGI-TUDOSE

N'ai perdut... Cată-te 'n sân... Cată-te 'n buzunar...

LEANA, tremurând.

I-am adus în mână...

HAGI-TUDOSE

Pipăi-te, pipăi-te... A, nu... Așa e...

LEANĂ

Bine că dădù Dumnezeu!

Leana îi pune în pat ale mâncărei.

HAGI-TUDOSE, oftând.

Of!

LEANA

Ese fum din ciorbă și numai stele... Nu mănânci?

Hagi-Tudose întinde lingura, îi tremură mâna, par'că i-ar fi frică să guste.

HAGI-TUDOSE

Ce poftă de copil! Ce poftă de bătrân nebun!

LEANA

Soarbe, să prinzi puteri...

HAGI-TUDOSE, sorbind o dată sgomotos.

E sărată!

LEANA

Un pic de sare am pus...

HAGI-TUDOSE, asvârle lingura.

Una de lemn!... Asta e coclită!

LEANA

Am frecat'o cu cenușe în fiecare zi...

HAGI-TUDOSE, furios.

E coclită 'ți zic!... (Leana ese repede) Eu, cu mâna mea, să topesc bulgări de aur, să-i torn în strachină și să-i scrb cu lingura?... O!... (Leana îi aduce o lingură de lemn) Să încerc! (Soarbe o lingură, se scutură și scuipă) Simț pe beregată o cocleală acră și sărată, un miros nesuferit! Iea-o! Fugi cu ea! Nu vezi că'mi sorb vieța? (Leana iea tot ce adusese și se duce) O! părinte blestemat, ai gustat din carnea copiilor tăi! In veci n'ai să te sature!... Doar pământul când 'ți-o astupă gura...

Hagi-Tudose plânge năbușit.

SCENA VI

HAGI-TUDOSE, LEANA și GHIOLA

Ghioala și Leana intră binișor.

HAGI-TUDOSE

Cine e?

LEANA

Eu sunt, nene Tudose...

HAGI-TUDOSE

Cine mai e ?

LEANA, cu frică.

Cin' să mai fie ?

HAGI-TUDOSE

Cine mai e ?

LEANA, topită.

Mama...

HAGI-TUDOSE, căzându-i capul.

Ea?... Semn rău !

Il apucă tusea.

GHIOALA, tremurând de frică.

Eu, nene...

HAGI-TUDOSE, cu ură.

Tu ?

GHIOALA

Am venit...

HAGI-TUDOSE, ridicându-se într'o rână.

De ce-ai venit ?

Ochii scânteiază. Răspândește groază.

GHIOALA

Am auzit...

HAGI-TUĐOSE

Ce-ai auzit? Că sunt bolnav?

GHIOALA

Da...

HAGI-TUĐOSE, sfortându-se, se ridică în șezut.

A! nu! Sunt bine! Măine ies... Mă duc la prăvălie... Și de azi în trei... (Cade lat. Ghioala și Leana încep să plângă) săptămâni e nunta Leanii, și-am să jo... (O clipă de amețeață) Cioclii!

GHIOALA, plângând.

Să mă erți, frate, de supărarea ce ți-am făcut...

HAGI-TUĐOSE, ridicând capul.

Ăl-de-Sus... Eu? Nu!

GHIOALA, cade în genuchii.

Eartă-mă că mi-ești frate și ești creștin!

HAGI-TUĐOSE

Mai târziu, acum, nu!

GHIOALA

Să nu fie prea târziu...

Leana plânge pe ascuns.

HAGI-TUĐOSE, tragic.

Prea târziu?... De ce?... O! nu care cumva crezi că... Eși afară!

GHIOALA, tărăndu-se în genuchi.

Eartă-mă, Dumnezeu să'ți erte păcatele !

HAGI-TUDOSE, ridicându-se în șezut și c'un gest teribil.

Eși !

Cade 'n pat, tușește și să'nvinețește la față.

GHIOALA

Eartă'l, Doamne, că nu știe ce face !

Ghioa'a și Leana es.

HAGI-TUDOSE, cu glasul sfârșit.

Cobeo !

SCENA VII

PREOTUL ROȘCA și HAGI-TUDOSE

Preotul Roșca intră binisor, cu sfântul potir, c'o carte, și'și le pune pe ladă. Hagi-Tudose într'o toropeală.

POPA ROȘCA

Hagiule ! Hagiule !

HAGI-TUDOSE, se dășteaptă speriat.

Cine mă strigă ?

POPA ROȘCA

Eu sunt, tată...

HAGI-TUDOSE, privind cercetător.

Mai departe... Popa Roșca ?

POPA ROȘCA

Eu, taică...

HAGI-TUĐOSE

Și ce vrei?

POPA ROȘCA

De, tată, poate să te mai ușurez...

HAGI-TUĐOSE, ridicându-și capul.

Și cu ce să mă mai ușurezi?

POPA ROȘCA

Suntem singuri, nu ne-aude nimeni, n'ai vrea să'mi spui...

HAGI-TUĐOSE

Să mă spovedesc?

POPA ROȘCA

Vr'un păcat, vr'o greșeală, ca omul...

HAGI-TUĐOSE, tăcânit.

Nici-un păcat, nici-o greșeală... N'am furat, nu m'am îmbătat, n'am înșelat, n'am preacurvit, și n'am să mor!

Tușește. Răsuflarea scurtă, repede și grea.

POPA ROȘCA cu blândete și cu sfială.

Bine, faică, bine...

Se duce la ladă și începe să'și dăsfacă lucrurile.

HAGI-TUĐOSE

Da', ce sunt alea ?

POPA ROȘCA, întorcându-se spre el.

Sfântul potir... Creștin ești... Să primești sfânta cuminicătură...

HAGI-TUĐOSE

Iea-le, părinte, și du-te! Viu eu la sfinția ta, n'are ce căuta sfinția ta la mine!

POPA ROȘCA

Să nu fie prea târziu...

HAGI-TUĐOSE, izbutește să se scoale pe jumătate și i arată ușa.

O!

POPA ROȘCA, speriat de mișcarea și de înfățișarea
lui Hagi-Tudose.

Plec, taică, plec...

Ese.

HAGI-TUĐOSE

Și să vii când te-oi chema eu!

Mai mult cade decât se lasă. N'ar vrea să doarmă și somnul îl fură. E o luptă între a fi deștept și-a adormi.

SCENA VIII

HAGI-TUĐOSE și LEANA

Hagi-Tudose se svârcolește supt pătură. Bani sună.

HAGI-TUĐOSE

Ușa! ușa!... N'a fost nimenea... Somnul vrea

să mă fure, și nu vreau să mă las... Am slăbit...
O, și ce cald sunară... Da... da... Șiret... și
dulce... (Adoarme) Nu pot să trec... Așteaptă...

LEANA, intră binișor, privește la Hagi-Tudose.

Nu mai răsufală?... Mâna caldă... (O podidesc la-
crămile) Săracu, că mult s'a sbuciumat!... Ce su-
doare rece!

Hagi-Tudose se dășteaptă. La început amestecă visul cu realitatea.
Glasul i-a mai scăzut.

HAGI-TUĐOSE

O! să nu spui la nimeni! Nu vezi? Pune mâna...
N'o pune că te frige!... A, tu ești Leano? Trage
zăvorul la ușe... Să făcă că mergeam pe un drum
tăeat într'un mal... Înaintea mea un unchiaș cu
barba până 'n pământ... (Se oprește din povestire și
parcă l'ar fură iar somnul, Leana se sperie și plânge) Nu
fii proastă!... Drumul, de ce mergeam de ce se
adânciă... Și merșerăm așa până pe buzele unei
prăpăstii... Unchiașul trecu pe d'asupra ca pe cal-
darâm, și de dincolo îmi zise: «Aide, de!» — «Nu
pot să trec». — «Treci dac'ăi vrea!»... Și parcă
mă 'npingeă cineva dela spate... Inchisei ochii și
trecui... Unchiașul se făcuse nevăzut... Și-o lu-
mină nespūsă, Leano, se revărsă în tot cuprinsul!...
(Surăde de ferieire) Incotrò mă uitam, aur, bani, pietre
scumpe, avuții... Isvorau ca dintr'o gărlă... Și se
ridică pân' la glezne, pân' la țurloae... O! ce
fericit! Am văzut fața și vecinicia Atotțitorului!...
Și crescură pân' la șolduri, pân' la coaste, pân' la...

(Se întunecă ; glasul e plin de oroare) Atunci trecu pe d'asupra bogățiilor o ființă dășirată... Fiecare pas al ei sună a oase și-a galbeni... Pe spate aveà o coasă și coasa era de *aur* ! Eu, repezii mâinile în coasă și-o rupsei în bucăți... (li întinde podul palmelor) Uită-te... uită-te... Nu sunt tăeat ?

LEANA, emoționată, se uită lung.

Nu, nene, nu...

HAGI-TUĐOSE

Mă doare... Uită-te bine...

LEANA, mirată.

M'am uitat...

HAGI-TUĐOSE

Și nu sunt?... Oh! ce bine îmi pare!... Am biruit'o!... (Se moleşeste) Aer! (li pică capul în pernă) Acum... pot... să mă... odihnesc...

Hagi-Tudose dormitează și tresare. Leana'l privește și se închină. Cineva bate la ușe. Leana se scoală numai decât să deschiză ușa, ea nu cumva continuând bătăile să dăștepte pe unchiu-său.

SCENA IX

MATACHE PROFIREL, LEANA și HAGI-TUĐOSE

MATACHE PROFIREL, încet.

Cum e ?

LEANA

Rău...

MATACHE PROFIREL

L'a grijit?

LEANA

A dat afară pe preot...

MATACHE PROFIREL

Și de cinci ani nu se grijise...

LEANA

Maică Luminată!

MATACHE PROFIREL

De n'ar muri!

LEANA

Ferească Dumnezeu!

MATACHE PROFIREL

Ar muri ca un câine...

LEANA

Se mișcă...

MATACHE PROFIREL

Să vedem ce face...

LEANA

Să ne lipim de zid...

HAGI-TUDOSE, speriat, își pipăe pungile.

Umbla să vă fure... Intâiu pe mine ș'apoi pe voi! (Glasul i se stinge din ce în ce). Să'mi fi pus barda la căpătâiu... Aș ucide pe cel ce s'ar atinge!... la? Nimeni... I-i-i... Ți... Mi-e dor de ei... Aleși, subțiri, rotunzi, grei, bătuți pe muchiă și drepti la cântar... (Face efortări mari să se scoale în șezut și'n sfârșit izbuteste. Desface pungile și le varsă în poală. Bagă mâinile în galbeni. Toată dragostea, cât i-a mai rămas, e pentru ei) Ah! ca jeraticul, și nu mă ard... Cum clipeșc par'c'ar fi vii!... Ți... Sunt vii... Și piuitul lor ca glasul cetelor îngerești... (Matache Profirel tușește fără să vrea. Hagi-Tudose își strânge bani și-i acoperă cu trupul lui) Cine e-acolo? Cine?

MATACHE PROFIREL

Eu sunt Tudose, Matache, nu te speria... Eu și cu Leana...

HAGI-TUDOSE, aprins la față și sudorile'i curg.

Ați văzut? Inchideți, inchideți ochii, că ochii fură!... Leano, adu barda... Nu pentru voi...

Leana i-o aduce. Hagi-Tudose o pune supt căpătâiu.

MATACHE PROFIREL

De ce nu te-ai împărtășit?

HAGI-TUDOSE

Ce am să mor? Numai gândul ăsta nu l'am!
(C'o voce stinsă) Ai adus?

MATACHE PROFIREL, scotând o hârtie.

Da...

HAGI-TUDOSE

Dă'l, încoa... Să fi pus numele, capetele și do-
bânzile...

MATACHE PROFIREL

Tot ce mi-ai spus...

HAGI-TUDOSE

Să nu mă fi'nșelat... Să nu te fi'nșelat...

MATACHE PROFIREL

Citește...

HAGI-TUDOSE

Aș citi, dar m'au lasat geamurile astea... Nu
te-am înșelat, n'ai să mă'nșeli... Ține... (Ți dă cele
două acte) Să nu le perzi... Un'le pui?... Pune-le
bine... Măine să le dai lui Cerceluș, dar după ce'i
iei zăpis la mână...

Tușește și se inneacă.

LEANA, speriată.

Nene!

HAGI-TUDOSE, revenindu-și, c'o supremă și ultimă încordare.

Și să'i stoarcă făr'de milă... Cât e drept... Cât
zice'n carte... Leneși și stricați... Florea s'a'nșurat
a-treea-oară, Turbatu are țititoare... Nici o para
să nu le erte... Așa să'i spui clănțăului!... (Se oprește.
Se uită drept înainte întorcând capul fără a clipi) O! ce schi-

lodă! (Ochii ti es din cap și e coprins de groază) Coasa, întreagă?...

Scoate un gemăt lung. Se întinde. Oasele îi trosnesc în lungul trupului. Dăschide o gură largă. Își dă sufletul, incolăcindu-se ca să și acopere banii. În mișcarea pe care o face se dășvește și i se văd mâinile înfipite în bani.

MATACHE PROFIREL

Tudose, Tudose! (în pipăe) Ne-a lăsat...

Își pune mâinele la ochi și plânge.

LEANA, plângând.

Mamă, mamă, vin că s'a prăpădit nenea Tudose!

Dăschide ușa și intră și Ghioala.

SCENA X

GHIOALA, LEANA și MATACHE PROFIREL

GHIOALA, plângând.

Dumnezeu să te erte, frate...

MATACHE PROFIREL, plângând.

Cui i-a mai dat de ochi să moară așa de sgărcit?

GHIOALA, plângând.

Cum a trăit așa a și murit...

LEANA, plângând.

Ce de bani, ce de bani!... Săracu, nenea Tudose!

CORTINA.

VERIFICAT
2017

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
1987

LIBRARY
MUSEUM